

Handling 2023 nr 60

Samlingsärende inom uppföljning mars 2023 - återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder samt rapportering av miljö- och klimatprogrammets strategier 2022

Till Göteborgs kommunfullmäktige

Kommunstyrelsens förslag

Stadsledningskontorets förslag till beslut av kommunstyrelsen för egen del har bifallits.

Kommunstyrelsen tillstyrker stadsledningskontorets förslag i tjänsteutlåtande den 7 februari 2023 och föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

1. Samlingsärende inom uppföljning mars 2023 - återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder samt rapportering av miljö- och klimatprogrammets strategier 2022, i enlighet med bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antecknas.
2. Kommunfullmäktiges uppdrag 2018-10-25 § 19 punkt 1 till fastighetsnämnden att säkerställa förutsättningarna för yrkesfiskets verksamheter i Fiskebäck, förklaras fullgjort.
3. Kommunfullmäktiges uppdrag 2018-05-17 § 5 punkt 2 till byggnadsnämnden, fastighetsnämnden och stadsdelsnämnden Lundby att samlat, i samverkan med bland annat lokalsekretariatet, säkerställa en lösning för grundskola i linje med redovisade strategier som återfinns i PM -Strategier för att täcka behov av ytterligare skolplatser i Eriksberg, förklaras fullgjort.
4. Kommunfullmäktiges uppdrag 2021-08-26 § 19 punkt 1 till byggnadsnämnden att tillsammans med miljö- och klimatnämnden utreda vilka ålgräsområden som bör skyddas samt vilken skyddsform som är lämplig för dessa, förklaras fullgjort.
5. Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2022 till trafiknämnden att, tillsammans med miljö- och klimatnämnden, föreslå konkreta åtgärder för minskade luftföroreningar och buller, förklaras fullgjort.
6. Kommunfullmäktiges uppdrag till idrotts- och föreningsnämnden 2021-09-30 § 13 punkt 2 att göra en kartläggning av olika anläggningars förutsättningar att öka kapaciteten för idrott på högre nivåer på ett sätt som inte sker på bekostnad av breddidrottens möjligheter att träna och tävla, förklaras fullgjort.
7. Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2022 till nämnden för Intraservice att verka för ökad samordning, samutnyttjning och synergier mellan stadens nämnder avseende geografisk data, förklaras fullgjort.

8. Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2022 till kretslopp och vattennämnden att ta fram en åtgärdsplan för sanering av deponin vid Välen där det tydligt framgår när i planperioden kostnaderna uppstår för skattekollektivet samt möjligheterna till extern finansiering, förklaras fullgjort.
9. Kommunfullmäktiges uppdrag 2020-11-12 § 15 punkt 2 till de nya socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst samt den nya nämnden för funktionsstöd i uppdrag att fortsätta med utvecklingen av ett koordinerande arbetssätt och den generella samverkan för att underlätta för människor med omfattande eller komplicerade behov av stöd, förklaras fullgjort.
10. Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2021 till park- och naturnämnden att utreda förutsättningarna för åretruntbad i den befintliga bassängen i Jubileumsparken, förklaras fullgjort.
11. Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2022 till park- och naturnämnden att verka för åretruntbad på ett antal badplatser, inklusive kommande jubileumsbadet, förklaras fullgjort.
12. Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2022 till socialnämnderna att utöka uppsökarverksamheten för att fånga upp barn och unga som har eller riskerar att hamna i kriminella gäng, förklaras fullgjort.
13. Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2022 till socialnämnderna att i samverkan med grundskolenämnden ta fram ett staden gemensamt program för att öka skolnärvaron bland så kallade hemmasittare, förklaras fullgjort.
14. Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2022 till trafiknämnden att skapa ett nytt staden gemensamt arbetssätt för att dygnet runt ha beredskap att motta och skyndsamt utreda synpunkter gällande klotter i syfte att klotter, som rapporterats av allmänheten, saneras inom 24 timmar från det att synpunkt lämnats till staden. Uppdraget flyttas över till stadsmiljönämnden för komplettering med hur ett mandat avseende klottersanering skulle kunna utformas.

Vid behandling av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Axel Josefson (M) yrkade bifall till yrkande från M, D, L och KD den 15 mars 2023 och avslag på övriga yrkanden.

Karin Pleijel (MP) yrkade bifall till stadsledningskontorets förslag och avslag på övriga yrkanden.

Jörgen Fogelklou (SD) yrkade bifall till yrkande från SD den 3 mars 2023.

Vid omröstning i huvudvotering beträffande Karin Pleijels yrkande och Axel Josefsons yrkande röstade Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Blerta Hoti (S), Jenny Broman (V), Karin Pleijel (MP), tjänstgörande ersättarna Johannes Hulter (S) och Marie Brynolfsson (V) samt tjänstgörande ordföranden Daniel Bernmar (V) för bifall till Karin Pleijels yrkande.

Axel Josefson (M), Martin Wannholt (D), Elisabet Lann (KD), tjänstgörande ersättarna Nina Miskovsky (M) och Anneli Rhedin (M) röstade för bifall till Axel Josefsons yrkande.

Jörgen Fogelklou (SD) avstod från att rösta.

Kommunstyrelsen beslutade med sju röster mot fem att bifalla Karin Pleijels yrkande.

Jörgen Fogelklou (SD) reserverade sig mot beslutet till förmån för det egna yrkandet.

Emmyly Bönfors (C) antecknade som yttrande en skrivelse från den 8 mars 2023.

Representanterna från MP, S och V antecknade som yttrande en skrivelse från den 17 mars 2023.

Göteborg den 22 mars 2023

Göteborgs kommunstyrelse

Daniel Bernmar

Mathias Sköld

Yrkande

Moderaterna, Demokraterna, Liberalerna,
Kristdemokraterna

2023-03-15

2.1.6

Yrkande angående Samlingsärende inom uppföljning mars 2023 - återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder samt rapportering av miljö- och klimatprogrammets strategier 2022

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Kommunfullmäktiges uppdrag 2018-05-17 § 5 punkt 2 till byggnadsnämnden, fastighetsnämnden och stadsdelsnämnden Lundby att samlat, i samverkan med bland annat lokalsekretariatet, säkerställa en lösning för grundskola i linje med redovisade strategier som återfinns i PM -Strategier för att täcka behov av ytterligare skolplatser i Eriksberg, förklaras inte fullgjort.
2. Kommunfullmäktiges uppdrag 2018-05-17 § 5 punkt 2 flyttas över till stadsbyggnadsnämnden för att i samarbete med exploateringsnämnden, stadsfastighetsnämnden och grundskolenämnden fullgöra uppdraget.
3. Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2022 till kretslopp och vattennämnden att ta fram en åtgärdsplan för sanering av deponin vid Välen där det tydligt framgår när i planperioden kostnaderna uppstår för skattekollektivet samt möjligheterna till extern finansiering, förklaras inte fullgjort.
4. Tjänsteutlåtandets beslutspunkter 1–2, 4–7 och 9–14 bifalles.

Yrkande

Vi lämnar en kommentar till rekommendationerna i Miljö- och klimatinämndens rapport Uppföljning av miljö- och klimatprogrammets strategier 2022 samt yrkar på att två av uppdragen inte ska förklaras fullgjorda, varav ett uppdrag flyttas till nya nämnder då de ansvariga nämnderna upphört.

I Miljö- och klimatinämndens rapport Uppföljning av miljö- och klimatprogrammets strategier 2022 ges rekommendationer på strategisk nivå och det föreslås olika former av ökade resurser till denna nivå genom mer personal, kommunikationsstöd och konsulter. Det är inte önskvärt att byråkratin ökar ytterligare på den strategiska nivån. I stället bör arbetet intensifieras i det ordinarie förvaltnings- och bolagsverksamheten. Det åligger fram för allt de styrande nämnderna och bolagsstyrelserna att säkerställa implementeringen av miljö- och klimatprogrammet i sina respektive verksamheter.

Det är viktigt att Göteborgs Stad säkerställer kommunal service, och då särskilt förskola och skola, i takt med att behoven uppstår. Uppdraget att säkerställa en lösning för grundskola för att täcka behov av ytterligare skolplatser i Eriksberg förklaras inte fullgjort. Det finns planer för skolor i startplanen och i en pausad detaljplan som planeras att återstartas, men det är inte tillräckligt. Uppdraget är fullgjort när fysisk bebyggelse

finns på plats och skolorna öppnar sina dörrar. Då uppdraget varit givet till nämnder och funktioner som har upphört förs uppdraget över till stadsbyggnadsnämnden som har det övergripande strategiska ansvaret i stadsplanering och som via planmonopolet kan säkerställa plats för kommunal service. För att kunna förverkliga utbyggnaden av skolor behöver nämnden ett aktivt samarbete med exploateringsnämnden, stadsfastighetsnämnden och grundskolenämnden.

Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2022 till kretslopp och vattennämnden att ta fram en åtgärdsplan för sanering av deponin vid Välen där det tydligt framgår när i planperioden kostnaderna uppstår för skattekollektivet samt möjligheterna till extern finansiering förklaras inte fullgjort. De efterfrågade kostnaderna och när de uppstår är ännu inte redovisade. I tjänsteutlåtandet framgår att det behövs ytterligare aktiviteter under två år för att bedöma åtgärderna.

Yttrande
2023-03-17

Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet

Yttrande angående samlingsärendet inom uppföljning mars 2023 - återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder samt rapportering av miljö- och klimatprogrammets strategier 2022

Yttrandet

För att nå målen i miljö- och klimatprogrammet krävs ett omfattande arbete både inom staden och i samverkan med utomstående aktörer. Göteborg ska bli en klimatneutral stad 2030. Miljö- och klimatnämnden är ansvarig för att driva och följa upp miljö- och klimatprogrammet, men ett stort ansvar ligger också på de nämnder och bolag som pekats ut som strategiansvariga. Den uppföljning som nu gjorts av strategiarbetet lämnar rekommendationer inom fem olika områden: *Tydliggör strategins roll, Tilldela strategiarbetet mer resurser, Prioritera strategiarbetet högre och tydliggör samtliga förvaltningars och bolags ansvar, Ge mer praktiskt stöd till strategiarbetet från programledningen och Täck luckor i strategiarbetet.* Det är avgörande för att lyckas med målen i programmet att samtliga strategiansvariga nämnder och bolag tar med sig rekommendationerna i det fortsatta strategiarbetet. I den rödgröna budgeten står tydligt att om takten visar sig vara otillräcklig för att nå miljö- och klimatmålen, ska fler och förstärkta åtgärder genomföras.

När det gäller uppdraget om att *"ta fram en åtgärdsplan för sanering av deponin vid Välen där det tydligt framgår när i planperioden kostnaderna uppstår för skattekollektivet samt möjligheterna till extern finansiering"*, så visar uppföljningen att arbetet med uppdraget är i gång, men att mer tid krävs för att få effektiva åtgärder på plats. Provtagning och utredning av åtgärdsbehov pågår och kommer att fortsätta under 2023 och 2024. Vi anser därmed inte att uppdraget behöver ligga kvar utan att Kretslopp- och vattennämnden arbetar vidare med frågan och återkommer till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige vid behov.

Yttrande

Centerpartiet

2023-03-08

Ärende 2.1.3

Yttrande Samlingsärende inom uppföljning mars 2023 - återrapporering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder samt rapportering av miljö- och klimatprogrammets strategier 2022

Yttrandet

Med anledning av detta samlingsärende vill vi yttra oss om följande uppdrag:

Miljö- och klimatnämndens rapport Uppföljning av miljö- och klimatprogrammets strategier

Syftet med strategierna är att skapa förutsättningar för staden att nå målen i miljö- och klimatprogrammet. Av uppföljningsrapporten framgår att framdriften i vissa av strategierna inte varit tillräcklig hög. Hinder som lyfts fram handlar både om styrning och ledning inom staden samt nämnderna och bolagens avsatta resurser och prioritering kopplat till detta.

Stort ansvar faller på minoritetsstyret att säkerställa att nämnderna och bolagen prioriterar strategierna i tillräcklig omfattning i budget och verksamhets-/affärsplanerna.

Vidare vill vi lyfta fram risken med att strategiarbetet blir en parallell styrorganisation, när tanken varit att arbetet ska ske i den reguljära nämnds- och bolagsarbetet. Vi ställer oss exempelvis tveksamma till om det behöver strategiskt kommunikationsstöd och gemensamma medel för konsult hjälp som föreslås i rekommendationerna. Miljö- och klimatprogrammet ska verkställas av samtliga berörda nämnder och bolag, då ska insatserna planeras på samma sätt som övriga uppdrag. Staden bör undvika att bygga upp parallella byråkratiska processer och ytterligare strategiska lager utan istället fokusera på att nämnderna och bolagen producerar konkreta åtgärder inom ramen för de ordinarie verksamheterna i förvaltningarna och bolagen.

Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2022 till trafiknämnden att, tillsammans med miljö- och klimatnämnden, föreslå konkreta åtgärder för minskade luftföroreningar och buller.

Rapporten ger en god överblick över ett antal kommunala styrmedel (exklusive trängselskatten som är ett statligt styrmedel) som har möjlighet att skapa lägre luftföroreningar och buller i Göteborg. 300 personer dör årligen i förtid av luftföroreningar och en fjärdedel av göteborgarna utsätts för vägtrafikbuller högre än det

svenska riktvärdet. De höga halterna kväveoxider och partiklar samt buller innebär att det på många håll i staden blir dyrt och svårt att bygga bostäder och kommunal service.

Vi hoppas det finns en bred enighet bland partierna att vidta nödvändiga åtgärder i frågan denna mandatperiod. En viktig slutsats från rapporten är att den pågående och i grunden positiva elektrifieringen av fordonsflottan dock inte i sig själv är tillräcklig för att åtgärda problemen eftersom elbilar i regel släpper ut högre halter partiklar samt fortsatt ger vägtrafikbuller vid höga hastigheter. Elektrifieringen behöver kombineras med andra åtgärder som ofta är kopplade till att skapa attraktivare stadsmiljöer.

Av de åtgärder som lyfts fram i rapporten kommer Centerpartiet verka för en grönare och mer liberalare parkeringspolitik, där de faktiska kostnaderna i högre grad bör flyttas från skattebetalare, byggaktörer och hyresgäster till de som nyttjar p-platserna. En viktig åtgärd blir att revidera stadens parkeringspolicy samt riktlinjerna för mobilitet och parkering, exempelvis genom att införa mer flexibla p-tal. Vidare kommer vi att driva frågan om sänkt bashastighet och se till att den nya hastighetsplanen verkställs på ett sätt som minskar utsläppen och ökar möjligheterna att bygga attraktiva boendemiljöer och förskolor och skolor i staden. Vi kommer därtill att driva frågan om att införa miljözoner, det finns för närvarande ett pågående arbete att införa miljözon 3 i ett nybyggnadsområde efter initiativ från Alliansens budget 2022.

Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2022 till kretslopp och vattennämnden att ta fram en åtgärdsplan för sanering av deponin vid Välen där det tydligt framgår när i planperioden kostnaderna uppstår för skattekollektivet samt möjligheterna till extern finansiering, förklaras fullgjort.

Stora ån och Välenviken är sedan lång tid tillbaka två av Göteborgs mest förorenade vattenområden. I Alliansens budget för 2022 gavs kretslopp och vattennämnden i uppdrag ”att ta fram en åtgärdsplan för sanering av deponin vid Välen där det tydligt framgår när i planperioden kostnaderna uppstår för skattekollektivet samt möjligheterna till extern finansiering”.

Kretslopp och vattennämnden framför att det är för tidigt att bedöma kostnader och när kostnaderna förväntas uppstå. Vi gör ingen annan bedömning, men konstaterar att uppdraget inte är fullgjort samt att flera viktiga aktiviteter är planerade för detta år, såsom att utvärdera pågående provtagningar och utreda åtgärdsbehov för deponin vid Nässets f.d. reningsverk och för Vålens mudderdeponi. Av den anledningen gör vi bedömningen att nämnden bör fortsätta arbeta i enlighet med uppdraget och avser att yrka att uppdraget ej ska förklaras fullgjort när ärendet når kommunfullmäktige.

Yrkande

2023-03-03

Ärende nr: 2.1.3

Yrkande angående – Samlingsärende inom uppföljning mars 2023-återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder samt rapportering av miljö- och klimatprogrammets strategier 2022.

punkt 12 – *”Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2022 till socialnämnderna att utöka uppsökarverksamheten för att fånga upp barn och unga som har eller riskerar att hamna i kriminella gäng, förklaras fullgjort”*

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

Punkt 12 förklaras inte fullgjort

1. Socialnämnderna tillsammans med grundskolenämnden ska förstärka skötsamhetsnormen och ställa rättmätiga krav på barn och föräldrar de möter via skolan. Detta med syfte att: Barn och föräldrar ska visa på ett respektfullt bemötande, delta i utvecklingssamtal och föräldramöten, samt ta sitt ansvar som svenska medborgare.
2. Ovanstående ska kommuniceras ut som Göteborgs Stads norm och samhällskrav för att få ta del av kommunalt försörjningsstöd.
3. För att förebygga och hantera konsekvenser av sociala risker och avsiktliga händelser som anlagd brand och blåljussabotage, ska socialnämnderna i samverkan med skola, polis och räddningstjänsten arbeta fram socialt förebyggande och tillitsskapande aktiviteter riktat till barn, ungdomar och vårdnadshavare.
4. Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst ska omgående verka för enhetliga rutiner och riktlinjer för att öka likvärdigheten och kvaliteten i handläggningen och arbetet med unga lagöverträdare enligt lagen om unga lagöverträdare.

Yrkandet

Fler vuxna ska jobba förebyggande med kommande generationer.

Gängkriminalitet ger konsekvenser för hela familjen utifrån en ökad riskutsatthet och eventuell ökad benägenhet att själva involveras. Ansvaret för insatser till anhöriga till denna målgrupp är inte tydligt i befintlig lagstiftning eller andra styrande och stödjande dokument. I hopp och väntan på en ny lagstiftning gällande föräldraansvar kan socialnämnderna därför bidra till att tydliggöra de perspektiven och familjens förebyggande roll för att unga inte ska rekryteras och för att kunna bryta en redan

påbörjad kriminell livsstil. Att utöka uppsökarverksamheten och att ge utbildning till berörda föräldrar kommer bli avgörande för att kunna stoppa nyrekrytering och knäcka gängkriminaliteten.

Förebyggande och tillitsskapande aktiviteter - samverkan skola, socialtjänst, räddningstjänst.

I lokalpolisområdet Botkyrka har PAR-konceptet utvecklats, vilket syftar till att bygga och stärka relationen mellan ungdomar och blåljuspersonal (PAR = polis, ambulans och räddningstjänst). I många kommuner finns det bland ungdomar, en låg tillit och ett fysiskt motstånd mot myndigheter, särskilt blåljusverksamheter. Det visar sig ofta i form av stenkastning, laserskjutning, skadegörelse på fordon och att polisen ibland hindras i sin myndighetsutövning på plats.

För att motverka och förändra ungas bild av polisen vill man genom PAR-möten ge dem möjlighet att lära känna personerna bakom uniformerna och skapa en större förståelse för varför polisen ibland är på plats i deras område. Polisen behöver också förstå hur ungdomarna tänker och lära sig om deras förutsättningar. Det här arbetet behöver Göteborgs Stad utveckla och utöka.

Ett annat syfte med dessa möten är att skapa ett intresse för framtida rekryteringar, att attrahera lokala ungdomar till blåljusyrken och att få dem att bli förebilder för andra ungdomar i sitt område.

Öka likvärdigheten i handläggningen och i arbetet med unga lagöverträdare enligt lagen om unga lagöverträdare behövs för att stoppa kriminalitet och parallella samhällen.

Flertalet av de som ingår i ett kriminellt nätverk eller i organiserad brottslighet har varit aktuella för handläggning utifrån LUL (lag med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare). Unga lagöverträdare kan inte välja bort kontakten med socialtjänsten, som ska nå både de unga överträdarna och deras familjer med insatser. Enhetliga riktlinjer saknas i arbetet med konkreta insatser och likvärdig handläggning, där standardiserade risk- och skyddsbedömningar inom ramen för myndighetsutövningens utredning kan användas. Detsamma gäller insatser för unga som är dömda för brott och bedöms ha ett vårdbehov, för att motverka återfall i brott och rekrytering till kriminella nätverk eller organiserad brottslighet.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-02-07

Diarienummer 1408/22

Handläggare

Christina Bertilson

Telefon: 031-368 02 14

E-post: christina.bertilson@stadshuset.goteborg.se

Samlingsärende inom uppföljning mars 2023 - återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder samt rapportering av miljö- och klimatprogrammets strategier 2022

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Miljö- och klimatnämndens rapport Uppföljning av miljö- och klimatprogrammets strategier 2022, antecknas.

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Samlingsärende inom uppföljning mars 2023 - återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder samt rapportering av miljö- och klimatprogrammets strategier 2022, i enlighet med bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antecknas.
2. Kommunfullmäktiges uppdrag 2018-10-25 § 19 punkt 1 till fastighetsnämnden att säkerställa förutsättningarna för yrkesfiskets verksamheter i Fiskebäck, förklaras fullgjort.
3. Kommunfullmäktiges uppdrag 2018-05-17 § 5 punkt 2 till byggnadsnämnden, fastighetsnämnden och stadsdelsnämnden Lundby att samlat, i samverkan med bland annat lokalsekretariatet, säkerställa en lösning för grundskola i linje med redovisade strategier som återfinns i PM -Strategier för att täcka behov av ytterligare skolplatser i Eriksberg, förklaras fullgjort.
4. Kommunfullmäktiges uppdrag 2021-08-26 § 19 punkt 1 till byggnadsnämnden att tillsammans med miljö- och klimatnämnden utreda vilka ålgräsområden som bör skyddas samt vilken skyddsform som är lämplig för dessa, förklaras fullgjort.
5. Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2022 till trafiknämnden att, tillsammans med miljö- och klimatnämnden, föreslå konkreta åtgärder för minskade luftföroreningar och buller, förklaras fullgjort.
6. Kommunfullmäktiges uppdrag till idrotts- och föreningsnämnden 2021-09-30 § 13 punkt 2 att göra en kartläggning av olika anläggningars förutsättningar att öka kapaciteten för idrott på högre nivåer på ett sätt som inte sker på bekostnad av breddidrottens möjligheter att träna och tävla, förklaras fullgjort.
7. Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2022 till nämnden för Intraservice att verka för ökad samordning, samutnyttjning och synergier mellan stadens nämnder avseende geografisk data, förklaras fullgjort.

8. Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2022 till kretslopp och vattennämnden att ta fram en åtgärdsplan för sanering av deponin vid Välen där det tydligt framgår när i planperioden kostnaderna uppstår för skattekollektivet samt möjligheterna till extern finansiering, förklaras fullgjort.
9. Kommunfullmäktiges uppdrag 2020-11-12 § 15 punkt 2 till de nya socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst samt den nya nämnden för funktionsstöd i uppdrag att fortsätta med utvecklingen av ett koordinerande arbetssätt och den generella samverkan för att underlätta för människor med omfattande eller komplicerade behov av stöd, förklaras fullgjort.
10. Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2021 till park- och naturnämnden att utreda förutsättningarna för åretruntbad i den befintliga bassängen i Jubileumsparken, förklaras fullgjort.
11. Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2022 till park- och naturnämnden att verka för åretruntbad på ett antal badplatser, inklusive kommande jubileumsbadet, förklaras fullgjort.
12. Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2022 till socialnämnderna att utöka uppsökarverksamheten för att fånga upp barn och unga som har eller riskerar att hamna i kriminella gäng, förklaras fullgjort.
13. Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2022 till socialnämnderna att i samverkan med grundskolenämnden ta fram ett staden gemensamt program för att öka skolnärvaron bland så kallade hemmasittare, förklaras fullgjort.
14. Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2022 till trafiknämnden att skapa ett nytt staden gemensamt arbetssätt för att dygnet runt ha beredskap att motta och skyndsamt utreda synpunkter gällande klotter i syfte att klotter, som rapporterats av allmänheten, saneras inom 24 timmar från det att synpunkt lämnats till staden. Uppdraget flyttas över till stadsmiljönämnden för komplettering med hur ett mandat avseende klottersanering skulle kunna utformas.

Sammanfattning

Samlingsärendet behandlar återrapporering av uppdrag och andra beslut som kommunfullmäktige gett till nämnder. Det kan vara uppdrag som givits i kommunfullmäktiges budgetbeslut men även uppdrag som lämnats vid andra tidpunkter.

I rapporten finns tolv uppdrag som har förklarats slutförda av ansvarig nämnd och som återrapporeras i detta ärende till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Ett uppdrag har förklarats slutfört av ansvarig nämnd. Den nämnden finns inte kvar efter årsskiftet då ny organisation för stadsutveckling trätt i kraft. Uppdraget föreslås flyttas över till en annan nämnd för en komplettering om mandat avseende klottersanering.

I rapporten finns även en rapportering till kommunstyrelsen om uppföljning av miljö- och klimatprogrammets strategier 2022.

Bedömning ur ekonomisk, ekologisk och social dimension

Ärendet bygger på nämnders återrapporering av uppdrag som de erhållit från kommunfullmäktige samt rapportering av ett program. Den ekonomiska, ekologiska och sociala dimensionen får i det här ärendet ingen påverkan om inte den bilagda rapporten föranleder nya beslut. Det finns delar i rapporten där de ekonomiska, ekologiska och sociala dimensionerna finns belysta.

Bilagor

1. Rapport: Samlingsärende inom uppföljning mars 2023 – återsrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder samt rapportering av miljö- och klimatprogrammets strategier 2022.
- 1.2 Åtgärder för minskade luftföroreningar och buller i Göteborg
- 1.3 Kartläggning av olika idrottsanläggningars förutsättningar att öka kapaciteten för idrott på högre nivåer
- 1.4 Återsrapport av uppdrag från kommunfullmäktige gällande åtgärdsplan för sanering av deponin vid Välen
- 1.5 Uppföljning av miljö- och klimatprogrammets strategier 2022

Ärendet

Som en del av uppföljningsstrukturen lämnas samlingsärende inom uppföljning mars 2023 till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Ärendet är ett led i att följa upp kommunfullmäktiges budget och Göteborgs Stads verksamheter utifrån ett styrningsperspektiv.

Beskrivning av ärendet

Samlingsärendet behandlar återrapportering av uppdrag och andra beslut som kommunfullmäktige gett till nämnder. Det kan vara uppdrag som givits i kommunfullmäktiges budgetbeslut men även uppdrag som lämnats vid andra tidpunkter.

I rapporten finns tolv uppdrag som har förklarats slutförda av ansvarig nämnd och som återrapporteras i detta ärende till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Ett uppdrag har förklarats slutfört av ansvarig nämnd. Den nämnden finns inte kvar efter årsskiftet då ny organisation för stadsutveckling trätt i kraft. Uppdraget föreslås flyttas över till en annan nämnd för en komplettering om mandat avseende klottersanering.

- Fastighetsnämnden har redovisat uppdraget om att säkerställa förutsättningarna för yrkesfisket verksamheter i Fiskebäck. En statusrapportering har tidigare gjorts i samlingsärende mars 2020. Nämnden beskriver att för projektet Fiskebäcks hamn har utredningar för tillståndprocessen samt arbete med framtagandet av detaljplan startat. Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget kan förklaras fullgjort. Med det positiva planbeskedet kan en ny detaljplan tas fram för Fiskebäck som möter yrkesfiskets utvecklingsbehov. Därmed kan den tidigare framförhandlade samfinansieringslösningen genomföras.
- Byggnadsnämnden, fastighetsnämnden och stadsdelsnämnden Lundby har ett uppdrag om att säkerställa en lösning för grundskola i linje med redovisade strategier som återfinns i PM ”Strategier för att täcka behov av ytterligare skolplatser i Eriksberg”. Stadsledningskontoret kan konstatera att berörda nämnders arbete ännu inte lett till något konkret resultat i form av fysisk bebyggelse. Det finns dock planer på byggnation och åtgärder som ska omhänderta behovet av skolplatser. Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige avslutar uppdraget och bedömer att frågan fortsatt är viktig att bevaka i den ordinarie processen kring lokalförsörjning.
- Byggnadsnämnden och miljö- och klimatinämnden har redovisat uppdraget gällande ålgräsområden. Lämplig skyddsform för de flesta ålgräsängar är biotopskyddsområde. Exakta gränser och vilka ålgräsängar som ska skyddas får utredas i arbetet med att bilda biotopskyddsområden. Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige förklarar uppdraget som fullgjort.
- Trafiknämnden har redovisat uppdraget om att tillsammans med miljö- och klimatinämnden föreslå konkreta åtgärder för minskade luftföroreningar och bullar. Nämnden har tagit fram en rapport som svar på uppdraget, rapporten föreslår konkreta åtgärder som berör vägtrafik. Åtgärdsområdena valdes utifrån att deras effekt blivit övergripande bedömd i tidigare utredningar och uppdrag från miljöförvaltningen. Trafiknämnden bedömer att åtgärder behöver vidtas för att

förbättra luft- och ljudmiljön och nå målen i stadens miljö- och klimatprogram. Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige förklarar uppdraget som fullgjort.

- Idrotts- och föreningsnämnden har beslutat om en rapport som svarar på kommunfullmäktiges uppdrag om att ”göra en kartläggning av olika anläggningars förutsättningar att öka kapaciteten för idrott på högre nivåer på ett sätt som inte sker på bekostnad av breddidrottens möjligheter att träna och tävla”. För att öka anläggningarnas kapacitet för idrott på högre nivåer behöver specialidrottsförbundens anläggningskrav uppfyllas. Vissa krav kan mötas genom reinvesteringar men i de flesta fall är kraven förenade med omfattande åtgärder och kan då omhändertas i planering och behovsanalys vid uppförandet av nya idrottsanläggningar. Stadsledningskontoret bedömer att idrotts- och föreningsnämnden med rapporten har fullgjort kommunfullmäktiges uppdrag.
- Nämnden för Intraservice fick i uppdrag att verka för ökad samordning, samutnyttjning och synergier mellan stadens nämnder avseende geografisk data (geodata). I samverkan med stadens intressenter har nämnden tagit fram ett uppdragsdirektiv som inriktning i det fortsatta arbetet. Nämndens strategi är att inte bygga upp en egen expertisfunktion inom området utan att använda stadens befintliga, vilka finns på de förvaltningar och bolag som producerar och arbetar med geodata. Ansvar för geodata finns hos stadsbyggnadsnämnden enligt gällande reglemente. Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget kan förklaras fullgjort.
- Kretslopp och vattennämnden har redovisat uppdraget om att ta fram en åtgärdsplan för sanering av deponin vid Välen där det tydligt framgår när i planperioden kostnaderna uppstår för skattekollektivet samt möjligheterna till extern finansiering. Nämndens rapportering inkluderar Välen mudderdeponi och deponin vid fd Näsets avloppsreningsverk och beskriver historik samt pågående verksamhet. Vad som behöver åtgärdas vid deponierna kommer att ta ytterligare minst två år att bedöma. Framtagande av åtgärdsplaner pågår för båda deponierna. Förvaltningen kommer under 2023 och 2024 att utvärdera pågående provtagningar och utreda åtgärdsbehov för de båda deponierna. Nämnden framför att det är för tidigt att bedöma kostnader och när i planperioden kostnaderna förväntas uppstå. Stadsledningskontoret konstaterar att kretslopp och vattennämnden inte har levererat i enlighet med uppdraget men att det för närvarande inte har varit möjligt. Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige förklarar uppdraget som fullgjort.
- Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst samt nämnden för funktionsstöd har redovisat uppdrag att fortsätta med utvecklingen av ett koordinerande arbetssätt och den generella samverkan för att underlätta för människor med omfattande eller komplicerade behov av stöd. Förvaltningarna har redovisat sitt arbete, vilket handlar om att ta fram rutin samt fortsatt arbeta med specifika metoder. Dialog och samverkan kommer att fortsätta specifikt gällande barn med komplicerade behov. Stadsledningskontoret bedömer att kommunfullmäktiges uppdrag kan förklaras fullgjort.

- Park-och naturnämnden har ett uppdrag om att utreda förutsättningarna för åretruntbad i den befintliga bassängen i Jubileumsparken, samt ett uppdrag om att verka för åretruntbad på ett antal badplatser, inklusive kommande jubileumsbadet. En plan för utveckling av stadens samtliga friluftsbad har tagits fram, nästa skede är att ta fram åtgärdsförslag på kort och lång sikt samt att beräkna kostnader för friluftsbadens vidare utveckling. Stadsledningskontoret bedömer att kommunfullmäktiges båda uppdrag kan förklaras fullgjorda.
- Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst redovisar uppdraget om att utöka uppsökarverksamheten för att fånga upp barn och unga som har eller riskerar att hamna i kriminella gäng. Samtliga fyra nämnder har utökat uppsökarverksamheten samt beskriver andra åtgärder som genomförs. Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget kan förklaras fullgjort.
- Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst redovisar uppdraget om att ta fram ett stadengemensamt program för att öka skolnärvaron bland så kallade hemmasittare. En arbetsgrupp har under året arbetat fram ett program som innehåller främjande och förebyggande aktiviteter för att öka skolnärvaron. Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget kan förklaras fullgjort.
- Trafiknämnden har redovisat uppdraget om att skapa ett nytt stadengemensamt arbetssätt för att dygnet runt ha beredskap att utreda synpunkter gällande klotter. Trafiknämnden har genomfört en genomlysning av processen från inkommet ärende till avslutad klottersanering. Det är de oklara mandaten och vägarna in i staden som fördröjer saneringen. Nämnden förklarar uppdraget avslutat och anger att mandat att avropa sanering bör ges till den organisation som ansvarar för genomförandet av klotterborttagning. Stadsledningskontoret förslår att uppdraget flyttas över till stadsmiljönämnden för komplettering med hur ett mandat avseende klottersanering skulle kunna utformas.

I övrigt innehåller samlingsärendet följande rapportering:

- Miljö- och klimatnämndens rapport Uppföljning av miljö- och klimatprogrammets strategier 2022.

Magnus Andersson

Ekonomidirektör

Eva Hessman

Stadsdirektör

Göteborgs
Stad

Samlingsärendet inom uppföljning mars 2023 - återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder samt rapportering av miljö- och klimatprogrammets strategier 2022

Göteborgs Stad

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
2	Fastighetsnämndens uppdrag att säkerställa förutsättningarna för yrkesfiskets verksamheter i Fiskebäck.....	4
3	Uppdrag till byggnadsnämnden, fastighetsnämnden och stadsdelsnämnden Lundby att i samverkan med lokalsekretariatet säkerställa en lösning för grundskola i Eriksberg.....	5
4	Byggnadsnämnden uppdrag att tillsammans med miljö- och klimatnämnden utreda vilka ålgräsområden som bör skyddas samt skyddsform för dessa.....	6
5	Trafiknämndens uppdrag att tillsammans med miljö- och klimatnämnden, föreslå konkreta åtgärder för minskade luftföroreningar och buller	7
6	Idrotts- och föreningsnämnden uppdrag att göra en kartläggning av olika anläggningars förutsättningar att öka kapaciteten för idrott på högre nivåer på ett sätt som inte sker på bekostnad av breddidrottens möjligheter att träna och tävla.....	8
7	Uppdrag till nämnden för Intraservice om att verka för ökad samordning, samutnyttjning och synergier mellan stadens nämnder avseende geografisk data.....	9
8	Kretslopp och vattennämndens uppdrag att ta fram en åtgärdsplan för sanering av deponin vid Välen	10
9	Uppdrag till socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst samt nämnden för funktionsstöd att fortsätta med utvecklingen av ett koordinerande arbetssätt och den generella samverkan för att underlätta för människor med behov av stöd.....	12
10	Park- och naturnämndens uppdrag om åretruntbad	13
11	Socialnämndernas uppdrag att utöka uppsökarverksamheten för att fånga upp barn och unga som har eller riskerar att hamna i kriminella gäng....	14
12	Uppdrag till socialnämnderna att i samverkan med grundskolenämnden ta fram ett stadengemensamt program för att öka skolnärvaron bland så kallade hemmasittare	15
13	Trafiknämndens uppdrag om ett nytt stadengemensamt arbetssätt för att dygnet runt ha beredskap gällande klotter	16
14	Uppföljning av miljö-och klimatprogrammets strategier 2022	17

1 Inledning

Som en del av uppföljningsstrukturen lämnas samlingsärende inom uppföljning mars 2023 till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Ärendet är ett led i att följa upp kommunfullmäktiges budget och Göteborgs Stads verksamheter utifrån ett styrningsperspektiv.

Samlingsärendet behandlar återrapportering av uppdrag och andra beslut som kommunfullmäktige gett till nämnder. Det kan vara uppdrag som givits i kommunfullmäktiges budgetbeslut men även uppdrag som lämnats vid andra tidpunkter.

I rapporten finns tolv uppdrag som har förklarats slutförda av ansvarig nämnd och återrapporteras i detta ärende till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Ett uppdrag har förklarats slutfört av ansvarig nämnd. Den nämnden finns inte kvar efter årsskiftet då ny organisation för stadsutveckling trätt i kraft. Uppdraget föreslås flyttas över till en annan nämnd för en komplettering om mandat avseende klottersanering.

I rapporten finns även en rapportering till kommunstyrelsen om uppföljning av miljö- och klimatprogrammets strategier 2022.

2 Fastighetsnämndens uppdrag att säkerställa förutsättningarna för yrkesfiskets verksamheter i Fiskebäck

Kommunfullmäktige beslutade 2018-10-25 § 19 punkt 1 att ge fastighetsnämnden i uppdrag att säkerställa förutsättningarna för yrkesfiskets verksamheter i Fiskebäck. Fastighetsnämnden har i samband med årsrapport 2021 (2022-02-07 §7) föreslagit att uppdraget avslutas.

Kommunfullmäktige beslutade 2018-10-25 § 20, punkt 3 och punkt 4, följande:

3. Fastighetsnämnden får i uppdrag att ta fram förslag till samfinansieringslösning gällande farledsfördjupning och utbyggnad av kajer i Fiskebäcks hamn. Fastighetsnämnden har 2020-02-03 § 27 beslutat föreslå att uppdraget förklaras fullgjort. Kommunfullmäktige förklarade uppdraget fullgjort 2020-05-14 § 6.
4. Fastighetsnämnden, i egenskap av markägare, får i uppdrag att påbörja arbetet med att ta fram en ny detaljplan för området. Fastighetsnämnden har avslutat uppdraget 2020-02-03 § 28 och kommunfullmäktige förklarade uppdraget fullgjort 2020-11-12 § 6.

I samlingsärendet mars 2020, som behandlades av kommunfullmäktige 2020-04-16 § 32, gjordes en samlad redovisning av de olika uppdrag som lämnats med fokus på utveckling av förutsättningarna för yrkesfisket i Göteborg. I avsnitt "Fastighetsnämnden får i uppdrag att säkerställa förutsättningarna för yrkesfiskets verksamheter i Fiskebäck", redovisas bland annat:

- Under 2019 har förhandlingar förts mellan fastighetskontoret och företrädare för yrkesfiskarna i Fiskebäck. Fastighetskontoret har lämnat ett förslag till fastighetsnämnden som innebär att Göteborgs Stad genomför nödvändiga muddringar för att möjliggöra att fartyg med större djupgående ska kunna komma till kaj. Den del av Fiskebäcks hamn som omfattar yrkesfiskets behov säljs därefter till yrkesfiskarna som tar över ansvaret för drift och underhåll av hamnen.
- Fastighetsnämnden beslutade vid sitt sammanträde 2020-02-03 § 27 att genomföra muddring samt utbyggnad av kajer till en beräknad kostnad på mellan 160 - 250 miljoner kronor. Kostnaden delas mellan Staden och Fiskebäcks Utveckling AB, som ägs av fiskeföretagen i Fiskebäck.
- Fastighetsnämnden beslutade också (2020-02-03 § 28) att ansöka om planbesked för utveckling av kajer och fiskenäringens verksamhet i Fiskebäcks hamn.

Fastighetsnämnden redovisade i årsrapport 2021 (2022-02-07 § 7) att de fått positivt planbesked och har påbörjat projektets genomförande.

I delårsrapport per augusti 2022 (2022-09-26 § 174) redovisar fastighetsnämnden att i projektet Fiskebäcks hamn har utredningar för tillståndprocessen samt arbete med framtagandet av detaljplan startat. Utbyggnad och muddring kommer inte att påbörjas förrän tidigast 2026.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget till fastighetsnämnden om att säkerställa förutsättningarna för yrkesfiskets verksamheter i Fiskebäck kan förklaras fullgjort. Med det positiva planbeskedet kan en ny detaljplan tas fram för Fiskebäck som möter yrkesfiskets utvecklingsbehov. Därmed kan den tidigare framförhandlade samfinansieringslösningen genomföras, stadsledningskontoret bedömer att frågan fortsättningsvis bör följas av exploateringsnämnden.

3 Uppdrag till byggnadsnämnden, fastighetsnämnden och stadsdelsnämnden Lundby att i samverkan med lokalsekretariatet säkerställa en lösning för grundskola i Eriksberg

Kommunfullmäktige gav 2018-05-17 § 5 punkt 2 byggnadsnämnden, fastighetsnämnden och stadsdelsnämnden Lundby i uppdrag att samlat, i samverkan med bland annat lokalsekretariatet, säkerställa en lösning för grundskola i linje med redovisade strategier som återfinns i PM "Strategier för att täcka behov av ytterligare skolplatser i Eriksberg" (PM finns bilagt kommunfullmäktige 2018-05-17 § 5, handling dnr 1874/17 bilaga 8).

Byggnadsnämnden och fastighetsnämnden avslutade uppdraget i respektive årsrapport 2021, för byggnadsnämnden 2022-02-08 § 11 och för fastighetsnämnden 2022-02-07 § 7.

I samband med inrättandet av grundskolenämnden 2018 överfördes verksamhetsansvaret för grundskola från stadsdelsnämnden Lundby till grundskolenämnden. Stadsledningskontoret har haft löpande dialog med grundskoleförvaltningen gällande skolplatser i Eriksberg.

Kommunfullmäktige har antagit en riktlinje för stadens lokalförsörjningsplan och nämnders lokalbehovsplaner. I enlighet med riktlinjen har grundskolenämnden tagit fram en lokalbehovsplan som beskriver det fortsatta behovet av skolplatser inom Norra Älvstranden.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret kan konstatera att berörda nämnders arbete ännu inte lett till något konkret resultat i form av fysisk bebyggelse. Det finns dock planer på byggnation och åtgärder som ska omhänderta behovet av skolplatser, vilka beskrivs nedan.

Byggnadsnämndens startplan för 2023 innehåller ett projekt med syfte att ta fram en ny detaljplan för en grundskola vid Londongatan (Kyrkbyn 1:1). Projektet har i tidigt skede benämnts F-3-skola för 300 elever. Den nya skolenheten förväntas få lokalmässig och organisatorisk samverkan med den befintliga Bräckeskolan F-9, varför exakt utformning och innehåll får avgöras under kommande planarbete.

På centrala Lindholmen, Götavergsgatan/Regnbågsgatan, planeras för en ny kommunal grundskola med inriktning mot årskurs F-6 när detaljplanen planeras att återstartas under 2023. Den nya skolan planeras för en kapacitet om 380 elevplatser. Projektet har tidigare benämnts Pumpgatan men då med delvis annan inriktning och kapacitet.

På centrala Lindholmen finns även Santosskolan (Lindholmen 6:9), en befintlig grundskola med inriktning mot årskurs 7–9, som togs i bruk 2015. Älvstranden Utveckling AB (ÄUAB) är fastighetsägare men byggrätten saknar formellt planstöd för skolverksamhet vilket innebär att verksamheten bedrivs med ett tidsbegränsat bygglov. ÄUAB har därför ansökt om planändring för att det ska vara möjligt att långsiktigt bedriva skolverksamhet på platsen. Byggnadsnämndens startplan för 2023 har föreslagit att den aktuella detaljplanen startas upp under nästa år.

Stadsledningskontoret föreslår kommunfullmäktige att avsluta uppdraget och bedömer att frågan fortsatt är viktig att bevaka i den ordinarie processen kring lokalförsörjning där berörda nämnder är stadsbyggnads-, exploaterings- samt stadsfastighetsnämnden.

4 Byggnadsnämnden uppdrag att tillsammans med miljö- och klimatnämnden utreda vilka ålgräsområden som bör skyddas samt skyddsform för dessa

Kommunfullmäktige gav 2021-08-26 § 19 punkt 1 byggnadsnämnden i uppdrag att tillsammans med miljö- och klimatnämnden utreda vilka ålgräsområden som bör skyddas samt vilken skyddsform som är lämplig för dessa.

Nämnderna har arbetat tillsammans med att utreda vilka ålgräsängar som bör skyddas och lämpligt skydd för dessa. Byggnadsnämndens bedömning är att lämplig skyddsform för de flesta ålgräsängar är biotopskyddsområde. Avgränsningarna av de bedömda ålgräsängarna utgår bland annat från kartläggningar av ålgräsängar som miljö- och klimatnämnden har genomfört. Ålgräsområdena består ofta av flera delområden. De exakta gränserna och vilka av ålgräsängarna som ska ingå får utredas under arbetet med att bilda respektive biotopskyddsområde.

1. Askimsviken och Näset
2. Styrso väst/Halsviken
3. Hovås-Brottskär
4. Ganlet
5. Styrso och Donsö
6. Brännö-Styrsoområdet
7. Tångudden öst
8. Tummen
9. Området kring Stora Varholmen
10. Knippelholmen

Uppdraget förklarades fullgjort i byggnadsnämnden 2022-09-20 § 475 i samband med delårsrapport per augusti 2022, respektive miljö- och klimatnämnden 2023-02-07 i samband med årsrapport 2022. Stadsbyggnadsnämnden kommer att fortsätta med att, utifrån resultatet av utredningen, arbeta in skydd av ålgräsängar i prioriteringslistan för skydd av natur.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget från kommunfullmäktige kan förklaras fullgjort.

5 Trafiknämndens uppdrag att tillsammans med miljö- och klimatnämnden, föreslå konkreta åtgärder för minskade luftföroreningar och buller

Trafiknämnden fick i kommunfullmäktiges budget för 2022 (2021-11-11 § 4) i uppdrag att, tillsammans med miljö- och klimatnämnden, föreslå konkreta åtgärder för minskade luftföroreningar och buller.

Trafiknämnden har tagit fram en rapport, Åtgärder för minskade luftföroreningar och buller, som svar på uppdraget. I rapporten föreslås elva konkreta åtgärder inom fem områden; (1) parkering och mobilitetsavtal, (2) hastighet, (3) trängselskatt, (4) miljözoner, samt (5) dubbdäck. Samtliga åtgärder berör vägtrafik, eftersom vägtrafiken står för det enskilt största bidraget till höga halter av luftföroreningar och höga bullernivåer där människor vistas. Se bilagd rapport "Åtgärder för minskade luftföroreningar och buller i Göteborg".

Åtgärdsområdena valdes utifrån att deras effekt blivit övergripande bedömd i tidigare utredningar och uppdrag från miljöförvaltningen, i enlighet med uppdraget i budgeten 2022 om att utifrån det arbetet som miljö- och klimatnämnden genomfört föreslå konkreta åtgärder för minskade luftföroreningar och buller.

I rapporten görs inga nya kvantitativa bedömningar av åtgärderna, utan åtgärdernas effekt hämtas från tidigare genomförda utredningar eller studier. Där ingen effekt av åtgärden bedömts i utredningar gjorda på miljöförvaltningen har en komplettering gjorts med resultat från andra studier och forskningsresultat. Effekterna av föreslagna åtgärder är översiktliga i de fall inga detaljerade bedömningar gjorts.

Trafiknämnden beslutade 2022-12-15 § 437 att föreslå kommunfullmäktige att förklara uppdraget fullgjort. Trafiknämnden bedömer att effektfulla åtgärder behöver vidtas för att förbättra luft- och ljudmiljön och nå målen i stadens miljö- och klimatprogram. För att förbättra luft- och ljudmiljön och samtidigt minska klimatutsläppen behövs en kombination av trafikminskande åtgärder och ökad andel eldrivna fordon. För att omhänderta ett ökande resandebehov som följer av en växande stad behövs också en ökning av andelen som går, cyklar och användning av kollektivtrafik. Genom att kombinera åtgärder kan också en större effekt uppnås eftersom flera av åtgärderna förstärker varandra.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret delar trafiknämndens bedömning och bedömer att kommunfullmäktiges uppdrag kan förklaras fullgjort.

6 Idrotts- och föreningsnämnden uppdrag att göra en kartläggning av olika anläggningars förutsättningar att öka kapaciteten för idrott på högre nivåer på ett sätt som inte sker på bekostnad av breddidrottens möjligheter att träna och tävla

Kommunfullmäktige gav 2021-09-30 § 13 punkt 2 idrotts- och föreningsnämnden i uppdrag att göra en kartläggning av olika anläggningars förutsättningar att öka kapaciteten för idrott på högre nivåer på ett sätt som inte sker på bekostnad av breddidrottens möjligheter att träna och tävla.

Idrotts- och föreningsnämnden har 2022-12-19 § 187 beslutat om en rapport där förvaltningen kartlagt nuvarande kapacitet samt utrett förutsättningarna för att öka kapaciteten för idrott på högre nivåer på idrotts- och föreningsnämndens idrottsanläggningar. Se bilagd rapport ”Kartläggning av olika idrottsanläggningars förutsättningar att öka kapaciteten för idrott på högre nivåer”.

För att öka anläggningarnas kapacitet för idrott på högre nivåer behöver specialidrottsförbundens anläggningskrav uppfyllas. Kartläggningen visar att en del krav kan mötas genom reinvesteringar i befintliga anläggningar, framför allt gäller det invändiga åtgärder i fullmättshallarna. I de flesta fall är kraven dock förenade med omfattande åtgärder då de rör anläggningens fysiska begränsningar såsom spelytans mått, simbassängens djup eller idrottshallens takhöjd. Denna typ av investeringar är ofta resurskrävande och i vissa fall svåra att genomföra på grund av byggnadstekniska och ytmässiga skäl. Kapacitet för idrott på högre nivåer kan i dessa fall omhändertas i planeringen och i behovsanalysen inför uppförandet av nya idrottsanläggningar.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att idrotts- och föreningsnämnden med rapporten har fullgjort kommunfullmäktiges uppdrag.

7 Uppdrag till nämnden för Intraservice om att verka för ökad samordning, samutnyttjning och synergier mellan stadens nämnder avseende geografisk data

I kommunfullmäktiges budget 2022 (2021-11-11 § 4) fick nämnden för Intraservice i uppdrag att verka för ökad samordning, samutnyttjning och synergier mellan stadens nämnder avseende geografisk data (geodata).

Utifrån behovsanalys, där nämnden samverkat med stadens intressenter kring geodata, togs ett uppdragsdirektiv fram för beslut i nämnden för Intraservice 2022-04-21 § 102. Beslutsunderlaget innehöll följande inriktningar för det fortsatta arbetet:

- Ta fram ett förslag på ansvar och organisation kring stadens grundläggande geodata i samverkan med stadens intressenter.
- Ta fram ett förslag till en gemensam geodatastrategi för staden.
- Kartlägga och dokumentera dagens ekosystem av geodatatjänster i staden, samt förslag på nya gemensamma tjänster i stadens tjänstekatalog.
- Samordna staden kring geodata och tillämpningar.
- Ta fram förslag till verksamhetsplan 2023.

Nämndens strategi är att inte bygga upp en egen expertisfunktion inom området utan att använda stadens befintliga, vilka finns på de förvaltningar och bolag som producerar och arbetar med geodata. Nämndens beslut låg även till grund för rekrytering av en samordnare som ska verka för ökad samordning, samutnyttjning och synergier av stadens geodata. Arbetet kommer därmed att fortsätta inom ramen för Intraservice ordinarie arbete. Intraservice kommer även att utforska innovationsinitiativ inom området, där en del- eller helfinansiering av dessa initiativ direkt kan bidra till uppdragets syfte kring att verka för ökade synergier och samutnyttjning av geodata inom staden. Nämnden för Intraservice ser att det fortsatta arbetet kommer bidra till att staden ökar sin förmåga att ta tillvara möjligheterna med Göteborgs Stads geodata.

Stadsledningskontorets bedömning

Ansvarat gällande geodata finns enligt reglemente på stadsbyggnadsnämnden, med liknande skrivning som i reglementet för den tidigare byggnadsnämnden: "Nämnden ansvarar för kommunens lantmäteriverksamhet och för att förvalta kommunens grundläggande geografiska information." Stadsledningskontoret kan se att Intraservice har haft god dialog med den förvaltning som har ansvar för stadens geodata.

Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget från kommunfullmäktige kan förklaras fullgjort.

8 Kretslopp och vattennämndens uppdrag att ta fram en åtgärdsplan för sanering av deponin vid Välen

I kommunfullmäktiges budget för 2022 (2021-11-11 § 4) gavs kretslopp och vattennämnden i uppdrag ”att ta fram en åtgärdsplan för sanering av deponin vid Välen där det tydligt framgår när i planperioden kostnaderna uppstår för skattekollektivet samt möjligheterna till extern finansiering”.

Kretslopp och vattennämnden beslutade vid sitt sammanträde 2022-12-08 § 225 att översända förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunfullmäktige som återrapportering av uppdraget samt att uppdraget anses vara redovisat. Se bilagd handling ”Återrapport av uppdrag från kommunfullmäktige gällande åtgärdsplan för sanering av deponin vid Välen”.

Skrivningen i uppdraget är ”Deponin vid Välen”. Kretslopp och vattennämndens redovisning inkluderar Välen's mudderdeponi och deponin vid fd Näsets avloppsreningsverk (se bilagd karta). Båda deponierna ligger nära och inverkar på Vålenviken.

Kretslopp och vattennämndens redovisning innehåller beskrivning av historik avseende deponierna och nämndens pågående verksamhet avseende deponierna. Redovisningen innehåller beskrivningen av arbetet i området och nuvarande planer. Vad som behöver åtgärdas vid deponierna kommer att ta ytterligare minst två år att bedöma. Framtagande av åtgärdsplaner pågår för båda deponierna.

Kretslopp och vattennämnden redovisar att det finns kontrollprogram för båda deponierna och att resultatet redovisas till tillsynsmyndigheten miljö- och klimatnämnden. I redovisningen nämns även kortfattat att kretslopp och vattennämndens handlingsplan för miljöundersökningar och åtgärder för att minimera spridning av föroreningar från deponier och upplagda rensningsmassor (ej sanering) har kommunicerats med miljöförvaltningen.

Kretslopp och vatten ansvarar för miljöeffekter av sina nuvarande och tidigare verksamheter enligt de krav som ställs i miljöbalken. Kretslopp och vatten utreder föroreningsspridning från de två nedlagda deponier där nämnden ansvarar för miljöskyddsåtgärder. Det innebär att kartläggning av var föroreningar finns har utförts samt insatser för att hindra att dessa sprids till recipient. Kretslopp och vattennämnden framför att innan sanering av förorenade sediment i Stora ån och Vålenviken kan planeras behöver omfattning och ansvar för åtgärden bedömas av tillsynsmyndigheten (miljöförvaltningen). Enligt redovisningen kommer sanering av Stora ån och Vålenviken från förorenat sediment att medföra höga kostnader. Dels vid utförande, dels vid omhändertagande av sedimentmassorna. Hur ansvaret för sanering av de äldre föroreningarna kommer att utdömas är oklart, och därmed är möjligheten att erhålla statligt bidrag för sanering av förorenat område också osäkert. Kretslopp och vattenförvaltningen har inlett en dialog med miljöförvaltningen och länsstyrelsen om möjligheten att söka statligt bidrag.

Resultatet från en ansvarsutredning visar att det kan vara möjligt att få statligt bidrag för ungefär hälften av saneringskostnaderna som bedöms ha sitt ursprung från driften av Näsets avloppsreningsverk. Troligt är att sanering kan komma att utföras inom 5–10 år.

Kretslopp och vattenförvaltningen kommer att förbereda för sanering av förorenat sediment i Stora ån genom att inhämta erfarenheter från de inledande rensningarna av sediment. Förvaltningen kommer därmed inom några år att kunna göra mer kvalificerade bedömningar av kostnader att sanera förorenade sediment. Enligt gällande vattendom (Stora åns dagvattenföretag år 1993) ska kostnader för rensning av ån

fördelas lika mellan Göteborg och Mölndal, medan Göteborg ska ta merkostnader för borttransport av kontaminerade massor.

Enligt kretslopp och vattennämndens redovisning kommer kostnadsbedömningar att planeras in i flerårsbudgeten för drift av aktuell verksamhet, vidare framgår av redovisningen att det är troligt att saneringskostnaden blir av en storleksordning som kommer att påverka va-taxan.

Förvaltningen kretslopp och vatten kommer under 2023 och 2024 att utvärdera pågående provtagningar och utreda åtgärdsbehov för deponin vid Näsets f.d. reningsverk och för Välens mudderdeponi. Nämnden framför att det är för tidigt att bedöma kostnader och när i planperioden kostnaderna förväntas uppstå.

Stadsledningskontorets bedömning

Utifrån kretslopp och vattennämndens redovisning är stadsledningskontoret bedömning att det i nuvarande skede är för tidigt att göra en åtgärdsplan i enlighet med uppdraget. Kontoret bedömer dock att kretslopp och vattennämnden arbetar i en riktning för att förbättra föroreningssituationen och för att få en bättre överblick avseende vilka åtgärder som ska utföras. Kretslopp och vattennämnden framför att det är för tidigt att bedöma kostnader och när kostnaderna förväntas uppstå. Stadsledningskontoret gör ingen annan bedömning.

Stadsledningskontoret konstaterar att kretslopp och vattennämnden inte har levererat i enlighet med uppdraget men att det för närvarande inte har varit möjligt. Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige förklarar uppdraget som fullgjort.

9 Uppdrag till socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst samt nämnden för funktionsstöd att fortsätta med utvecklingen av ett koordinerande arbetssätt och den generella samverkan för att underlätta för människor med behov av stöd

Kommunfullmäktige gav 2020-11-12 § 15 punkt 2 de nya socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst samt den nya nämnden för funktionsstöd i uppdrag att fortsätta med utvecklingen av ett koordinerande arbetssätt och den generella samverkan för att underlätta för människor med omfattande eller komplicerade behov av stöd. Gäller avdelningarna: Barn och unga, Vuxen och försörjningsstöd, Stadenövergripande uppdrag: integration, missbruk, förvaltar- och boutredningsenhet.

Under 2021 har förvaltningarna tagit fram en rutin för samordnad plan (SP), vilket är en samverkansform genom gemensamma möten för de personer som har behov av insatser från flera förvaltningar. Rutinen är beslutad av samordningsgruppen socialpsykiatri, som syftar till att konkretisera överenskommelse om ansvarsfördelning för personer med psykiska funktionsnedsättningar som beslutades av förvaltningsdirektörerna under 2021. Förvaltningarna arbetar fortsatt med metoderna Samordnad Individuell plan (SIP) för personer som söker stöd och vård från flera verksamheter och Vård- och stödsamordning (VSS) som är en strukturerad samverkansmodell inom psykiatri för personer med samordnade insatser från två eller flera huvudmän. Förvaltningarna kommer att fortsätta dialogen gällande barn och unga för att säkerställa att barn med komplicerade behov av stöd får sina behov tillgodosedda utifrån rätt insats. Under 2022 kommer förvaltningarna att få stöd av två processledare som bland annat kommer att få i uppdrag att arbeta med förvaltningarnas samverkan kopplat till barn.

Nämnderna har i årsrapport 2021 förklarat uppdraget slutfört enligt följande:

Socialnämnd Centrum 2022-02-08 § 25

Socialnämnd Hisingen 2022-02-08 § 34

Socialnämnd Nordost 2022-02-08 § 53

Socialnämnd Sydväst 2022-02-07 § 32

Nämnden för funktionsstöd 2022-02-09 § 48

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget från kommunfullmäktige kan förklaras fullgjort.

10 Park- och naturnämndens uppdrag om åretruntbad

I kommunfullmäktiges budget för 2021 (2020-11-05 §5) fick park- och naturnämnden i uppdrag att utreda förutsättningarna för åretruntbad i den befintliga bassängen i Jubileumsparken. I kommunfullmäktiges budget för 2022 (2021-11-11 §4) fick park- och naturnämnden i uppdrag att verka för åretruntbad på ett antal badplatser, inklusive kommande jubileumsbadet.

Båda uppdragen har förklarats fullgjorda 2023-02-06 i nämndens årsrapport 2022.

Park och naturnämnden har tagit fram en plan för utveckling av stadens samtliga friluftsbad med syftet att kategorisera och göra ställningstaganden för utvecklingen av baden. Nästa skede är de åtgärdsförslag som behöver tas fram på kort och lång sikt samt att kostnader behöver beräknas för friluftsbadens vidare utveckling. För att utveckla badplatser för åretruntbad behöver nämnden kunna garantera framkomlighet och säkerhet samt erbjuda enklare former av faciliteter så som möjlighet till ombyte och tillgång till toaletter även vintertid. Bedömningen är att i första hand kan Lilleby, Smithska udden, Ganlet och Fiskebäck utgöra lämpliga badplatser för åretruntbad.

Arbetet med det flytande hamnbadet pågår och det beräknas färdigställas i början av sommarsäsongen 2023 vilket medför att vinterbad kan bli aktuellt vintern 2023/2024. Förvaltningen har sedan 2015 prövat olika lösningar för att kunna använda saltvattnet i älven och naturlig rening av sötvatten. Det har gjort det möjligt att erbjuda både söt- och saltvattenbad och därmed bad året om.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att de båda uppdragen från kommunfullmäktige kan förklaras fullgjorda.

11 Socialnämndernas uppdrag att utöka uppsökarverksamheten för att fånga upp barn och unga som har eller riskerar att hamna i kriminella gäng

Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst fick i kommunfullmäktiges budget för 2022 (2021-11-11 § 4) i uppdrag att utöka uppsökarverksamheten för att fånga upp barn och unga som har eller riskerar att hamna i kriminella gäng.

Av nämndernas redovisning framgår att samtliga fyra nämnder utökat uppsökarverksamheten i respektive nämnd.

Socialnämnd Centrum beskriver att förvaltningen har samordnat uppsökarverksamheten riktad till unga i riskzon som arbetar inom det lokala stadsområdet för att bättre och effektivare nyttja resurser och kompetens. Förvaltningens fältverksamhet har även genomfört en kartläggning av behov i samverkan med högstadieskolor i stadsområdet som kommer ligga till grund till utveckling av det uppsökande arbetet framåt.

Inom socialförvaltning Centrum finns också Fältgruppen i City som arbetar med de ungdomar som rör sig i de centrala delarna av staden oavsett stadsområdestillhörighet. För att nå ungdomarna arbetar Fältgruppen City arbetar både kvällar och helger. Genom att vistas i miljöer där ungdomar är, visa intresse för hur de har det och finnas där över tid kan fältarbetarna bygga relation till de ungdomar de möter och vinna deras tillit. Det ger även möjligheten att vara på plats 'när det händer' och vara ett direkt stöd i krissituationer då ungdomar behöver akut hjälp. Utökad samverkan med civilsamhället bland annat genom föreningsvandring har också bidragit till uppdraget.

Socialnämnd Hisingen rapporterar att uppsökarverksamheten har utökats med fältarbetare och beskriver att arbetet med förebyggande socionomer riktar mot skolan behöver förstärkas. Behovet omhändertas inom ramen för arbetet med budgetuppdrag 2023 avseende att utöka antalet socialarbetare som arbetar på grundskolor och i fält efter ordinarie kontorsarbetstider i utsatta och särskilt utsatta områden.

Socialnämnd Nordost beskriver att ett nytt uppsökarteam, utvecklad avhopparverksamhet och förberedelse för ett tidigt brottsförebyggande arbetssätt "Kurve Kriegen" för unga (8–15 år) har utvecklats. Utvecklingen av utförfarverksamheten, uppsökande fältarbete tillsammans med unga mötesplatser och satsningar på Skolan som arena/LightsOn skapar tillsammans med SSPF (Skola, socialtjänst, polis och fritid) en struktur som motverkar social ohälsa, kriminalitet och utanförskap.

Socialnämnd Sydväst rapporterar att förvaltningen utökat närvaroarbeta med en medarbetare. Dessutom har en SSPF koordinator och en metodhandledare för det förebyggande arbetet anställts. En utökning med ungdomssekreterare kommer att ske efter årsskiftet. Arbetet med att starta och organisera "ung i sydväst" har påbörjats vilket innefattar att fånga upp barn och unga som har eller riskerar att hamna i kriminella gäng.

Nämnderna har i årsrapport 2022 förklarat uppdraget slutfört enligt följande:

Socialnämnd Centrum 2023-02-07

Socialnämnd Hisingen 2023-02-07

Socialnämnd Nordost 2023-02-07

Socialnämnd Sydväst 2023-02-08

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget från kommunfullmäktige kan förklaras fullgjort.

12 Uppdrag till socialnämnderna att i samverkan med grundskolenämnden ta fram ett stadengemensamt program för att öka skolnärvaron bland så kallade hemmasittare

Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst fick i kommunfullmäktiges budget för 2022 (2021-11-11 § 4) i uppdrag att i samverkan med grundskolenämnden ta fram ett stadengemensamt program för att öka skolnärvaron bland så kallade hemmasittare.

Av nämndernas redovisning framgår att en arbetsgrupp med representanter från socialförvaltningarna och grundskoleförvaltningarna under året har arbetat fram ett program. Programmet utgår från familjecentrerat arbetssätt och att förutsättningarna finns i grundskolenämndens grunduppdrag med systematiskt närvaroarbete och tillgängliga lärmiljöer. Programmet innehåller främjande och förebyggande aktiviteter för att öka skolnärvaron i samverkan och består av tre delar: föräldraföreläsningar kring att hantera känslostarka barn/ängsliga barn som vet är en faktor till frånvaro, kompetensutvecklingsinsatser för professionella kring skolnärvarofrågor och systematiskt arbete med spridning av samordnad individuell plan, SIP. Vidare har arbetsgruppen under året arrangerat en konferens på tema skolnärvaro. Arbetet kopplas också samman med det familjecentrerade arbetssättet som finns etablerat i respektive nämnd.

Nämnderna har i årsrapport 2022 förklarat uppdraget slutfört enligt följande:

Socialnämnd Centrum 2023-02-07

Socialnämnd Hisingen 2023-02-07

Socialnämnd Nordost 2023-02-07

Socialnämnd Sydväst 2023-02-08

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att uppdraget från kommunfullmäktige kan förklaras fullgjort.

13 Trafiknämndens uppdrag om ett nytt stadengemensamt arbetssätt för att dygnet runt ha beredskap gällande klotter

Trafiknämnden fick i kommunfullmäktiges budget 2022 (2021-11-11 § 4) i uppdrag att skapa ett nytt stadengemensamt arbetssätt för att dygnet runt ha beredskap att motta och skyndsamt utreda synpunkter gällande klotter i syfte att klotter, som rapporterats av allmänheten, saneras inom 24 timmar från det att synpunkt lämnats till staden.

Trafiknämnden har 2023-02-09 förklarat uppdraget avslutat i samband med årsrapport 2022.

Ett tidigare redovisat uppdrag av kommunstyrelsen om klotter (kommunfullmäktige 2021-10-28 § 13) konstaterar att det är de oklara mandaten och vägarna in i staden som fördröjer sanering. Trafiknämnden har genomfört en genomlysning av processen från inkommet ärende till avslutad klottersanering och delar kommunstyrelsens bild. Idag har entreprenören 48 timmar på sig att genomföra klottersanering från det att denne fått till sig ärendet. Denna tidsgräns hålls oftast. Det som huvudsakligen skapar fördröjning är att det kan ta sju till tio dagar för att få klartecken för sanering från berörd förvaltning eller bolag. Flaskhalsen bedöms därmed inte vara själva utförandet av klottersaneringen utan i stadens interna hantering innan avrop sker. Trafiknämnden anser uppdraget avslutat och skickar med ett tydligt mandat att avropa sanering bör ges till den organisation som ansvarar för genomförandet av klotterborttagning.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret delar trafiknämndens bedömning att det inte skulle ge någon tydlig effekt att minska entreprenörens tid för genomförande av klottersanering från 48 till 24 timmar. Vid årsskiftet 2022/2023 trädde ny organisation för stadsutveckling i kraft och ansvaret för vissa ytor, som tidigare varit fördelade på olika nämnder, koncentreras till stadsmiljönämnden. Detta bedöms bidra till en mer samlad organisation, vilket kan minska ledtiderna. Det kvarstår dock ytor i staden där ansvaret för klottersanering är fördelat på olika nämnder och styrelser. Stadsledningskontoret bedömer, i likhet med trafiknämnden, att saneringen skulle kunna påskyndas om stadsmiljönämnden tilldelas mandat att avropa sanering även på andra nämnder och styrelser ytor.

Stadsledningskontoret förslår att uppdraget flyttas över till stadsmiljönämnden för komplettering med hur ett mandat avseende klottersanering skulle kunna utformas.

14 Uppföljning av miljö-och klimatprogrammets strategier 2022

Miljö- och klimatprogrammet är det övergripande planerande styrande dokumentet för arbetet inom den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling. Programmet fokuserar på de största utmaningarna för ett ekologiskt hållbart Göteborg och innehåller tre miljömål med tillhörande delmål, som handlar om naturen, klimatet och människan. Göteborgs Stads budgetmål 2023 inom miljö och klimat avser samma målområden. I miljö- och klimatprogrammet finns sju tvärgående strategier som fokuserar på hinder och utmaningar. De ska genom bred samverkan, inom och utanför stadens organisation, utveckla nya lösningar och arbetssätt för att öka stadens kapacitet att nå miljömålen. Genom strategierna ska staden kraftsamla inom områden som kräver en hög grad av samverkan och tvärgående nya lösningar för att nå miljö- och klimatprogrammets mål. Miljö- och klimatarbetet följs upp på tre sätt som kompletterar varandra: Miljömålsuppföljning, strategiuppföljning och uppföljning av stadens miljöledningssystem.

Enligt miljö- och klimatprogrammet ska miljö- och klimatnämnden årligen följa upp arbetet i strategierna och rapportera till kommunstyrelsen. Syftet med uppföljningen av strategierna är att undersöka hur arbetet i strategierna genomförs och hur effektivt det bidrar till miljö- och klimatprogrammets genomförande. Resultatet av uppföljningen ska användas för lärande och ständig utveckling av strategiarbetet.

Den första uppföljningen av strategierna redovisades i en rapport som godkändes i miljö- och klimatnämnden 2022-06-21 § 131 och rapporterades till kommunstyrelsen 2022-10-19 § 721 och därefter till kommunfullmäktige 2022-11-24 § 14 i samlings-ärendet inom uppföljning oktober 2022.

Miljöförvaltningen har genomfört en andra strategiuppföljning och redovisar det i en rapport som miljö- och klimatnämnden godkände vid sitt sammanträde 2022-12-20 § 239. Se bilagd handling ”Rapport: Uppföljning av miljö- och klimatprogrammets strategier 2022”.

Fokus för denna uppföljning har varit på förutsättningarna för strategiarbetet och på vilken typ av frågor strategierna arbetar med.

Enligt miljö- och klimatnämnden visar uppföljningen att strategiarbetet är inriktat på rätt typ av frågor. Det är primärt fokuserat på att undanröja hinder mot att genomföra åtgärder som är nödvändiga för att nå miljö- och klimatprogrammets mål.

Strategiarbetet har i huvudsak kommit till fasen att de identifierar lösningar för att överkomma hinder. Flera av strategierna driver även på för att lösningar ska implementeras. Vidare visar uppföljningen att miljö- och klimatprogrammets mål innebär en hög ambitionsnivå, vilken medför höga krav på strategiarbetet att undanröja hinder mot att genomföra nödvändiga åtgärder för att nå programmets mål. Enligt miljö- och klimatnämndens rapport ger i nuläget staden inte strategiarbetet tillräckliga förutsättningar för denna uppgift. Rapporten ger rekommendationer för det fortsatta strategiarbetet.

I rapporten ges rekommendationer inom fem olika områden. De handlar främst om strategiarbetets förutsättningar:

1. Tydliggör strategiernas roll

Programledningen och de strategiansvariga bör ta fram en kortfattad, tydlig beskrivning av strategiernas syfte och funktion. Beskrivningen ska inte begränsa strategiarbetet, då dess utmaningar kräver hög grad av flexibilitet. Beskrivningen ska användas dels för att

informera staden om strategiernas roll, dels för att vägleda de strategiansvariga och programledningen i deras arbete med strategierna.

2. Tilldela strategiarbetet mer resurser

Flera av strategierna behöver mer personal (fler involverade personer) och/eller arbetstid för att kunna genomföra strategiarbetet med den ambitionsnivå som krävs för att nå miljö- och klimatprogrammets mål. De ansvariga nämnderna och styrelserna bör således tilldela strategierna tillräckliga resurser för att motsvara denna ambitionsnivå.

3. Prioritera strategiarbetet högre och tydliggör samtliga förvaltningars och bolags ansvar

Strategiarbetet hindras av att det ofta prioriteras lågt inom staden, dels av strategiansvariga nämnder och styrelser, dels av övriga delar av staden vars medverkan behövs. En orsak till detta är bristande kunskap om strategiernas roll. Staden bör tydliggöra att strategiarbetet ska prioriteras både av ansvariga nämnder och förvaltningar och av övriga verksamheter i staden.

4. Ge mer praktiskt stöd till strategiarbetet från programledningen

Flera strategiansvariga efterfrågar mer praktiskt stöd i strategiarbetet från programledningen. I uppföljningsrapporten rekommenderas även att det skapas en lösning för att kommunicera arbetet i strategierna koordinerat med kommunikationen av arbetet med att genomföra av miljö- och klimatprogrammet.

5. Täck luckor i strategiarbetet

Miljö- och klimatprogrammets klimatmål gäller hela göteborgssamhället. I nuläget täcker inte strategierna klimatpåverkan från privat konsumtion och privata bostäder tillräckligt väl.

Stadsledningskontorets bedömning

Enligt miljö- och klimatprogrammet ska uppföljningen av strategierna rapporteras årligen till kommunstyrelsen. Utöver att skicka rapporten till kommunstyrelsen har miljö- och klimatnämnden skickat rapporten till de nämnder och bolagsstyrelser som är ansvariga för respektive strategi för kännedom. Det finns i programmet inget krav om rapportering till kommunfullmäktige.

Miljöförvaltningens rapport till nämnden innehåller rekommendationer inom fem olika områden - vilka främst handlar om strategiarbetets förutsättningar.

Stadsledningskontoret konstaterar att nämnden inte tagit ställning till rekommendationerna för egen del, och att rapporten i detta skede är att se som en uppföljning till kommunstyrelsen om var i processen strategiarbetet befinner sig. Stadsledningskontoret utgår ifrån att nämnden återkommer med tydliga förslag om nämnden ser behov av detta framgent.

Kontoret konstaterar också att flera nämnder har uppdrag att stärka strategiarbetet i kommunfullmäktiges budget 2023.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen antecknar rapporten "Uppföljning av miljö- och klimatprogrammets strategier 2022".

Åtgärder för minskade luftföroreningar och buller i Göteborg

Ett urval av konkreta åtgärder

2022-11-11

Innehåll

1	Inledning	3
1.1	Syfte	3
1.2	Metod och avgränsning	3
2	Bakgrund.....	4
2.1	Beslutade mål och åtgärder för bättre luft- och ljudmiljö.....	5
3	Åtgärder	6
3.1	Parkering och mobilitetsavtal	6
3.2	Hastighet	8
3.3	Trängselskatt.....	10
3.4	Miljözoner	11
3.5	Dubbdäck	13
4	Diskussion	14
4.1	Fordonsflottans utveckling	14
5	Sammanfattning.....	16
6	Referenser.....	17

1 Inledning

Trafikkontoret fick i samband med trafiknämndens budget för 2022 i uppdrag att ”tillsammans med miljö- och klimatnämnden föreslå konkreta åtgärder för minskade luftföroreningar och buller”. Denna rapport svarar mot uppdraget. Uppdraget återrapporteras till kommunfullmäktige.

1.1 Syfte

Syftet med rapporten är att presentera resultaten av uppdraget att ”tillsammans med miljö- och klimatnämnden, föreslå konkreta åtgärder för minskade luftföroreningar och buller”. Rapporten är också tänkt att fungera som underlag för diskussioner kring effektfulla åtgärder för att förbättra luftkvaliteten och minska bullret i Göteborg.

1.2 Metod och avgränsning

De åtgärder som förslås i denna rapport tar avstamp i de utredningar och uppdrag som genomförts på miljöförvaltningen, i enlighet med beskrivning i budgeten: ”Trafiknämnden ska utifrån det arbete som miljö- och klimatnämnden genomfört föreslå konkreta åtgärder för minskade luftföroreningar och buller”.

Utöver att åtgärder valts ut baserat på tidigare utredningar och uppdrag från miljöförvaltningen, beskrivs även åtgärdernas effekt baserat på dessa. Där ingen effekt av åtgärden bedömts i utredningar gjorda på miljöförvaltningen har en komplettering gjorts med resultat från andra studier och forskningsresultat. Effekterna av föreslagna åtgärder är översiktliga i de fall inga detaljerade bedömningar gjorts.

De åtgärder som föreslås i denna rapport har valts utifrån att någon eller några av kriterierna nedan uppfylls:

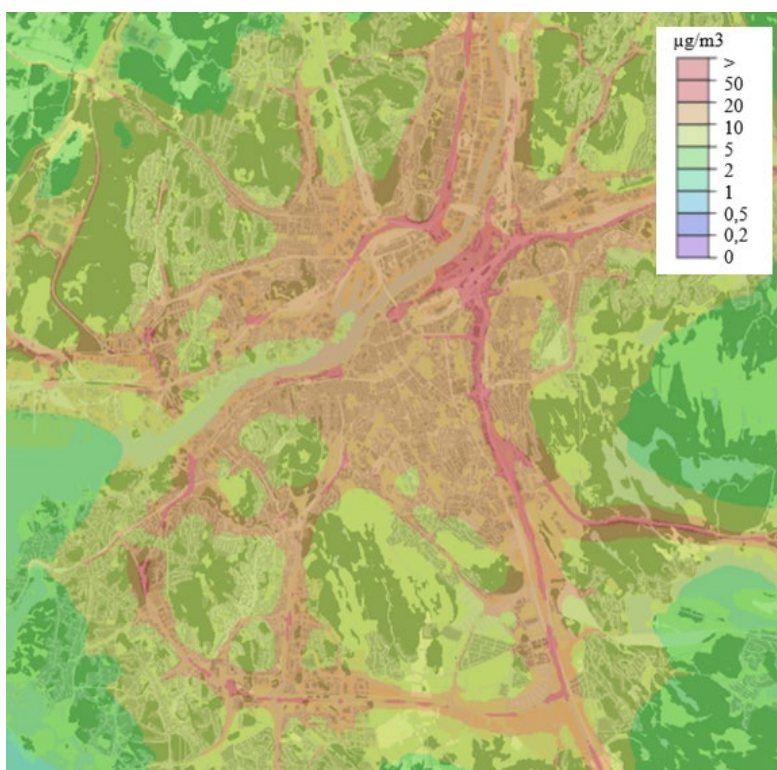
- åtgärden berör trafik,
- åtgärden har potential att minska vägtrafikarbetet
- åtgärdens effekt har bedömts tidigare
- åtgärder berör ett relativt stort geografiskt område
- kommunen har helt eller delvis rådighet över åtgärden

I denna rapport görs inga kvantitativa bedömningar av åtgärderna, utan åtgärdernas effekt hämtas från tidigare genomförda utredningar eller studier.

2 Bakgrund

En betydande andel av befolkningen i Göteborg utsätts för luftföroreningshalter och bullernivåer som kan vara skadliga för hälsan. I Göteborg uppskattar man att luftföroreningar orsakar cirka 300 förtida dödsfall årligen och för buller har bedömningen gjorts att 24 procent av göteborgarna är utsatta för vägtrafikbuller högre än det svenska riktvärdet. (Arbets- och miljömedicin Göteborg, 2018) (Arbets- och miljömedicin Göteborg, 2020)

I Göteborg står vägtrafiken för det enskilt största bidraget till höga halter av luftföroreningar och höga bullernivåer där människor bor och vistas. I en utredning av miljöförvaltningen beräknades vägtrafiken stå för mellan 50 och 65 procent av den totala kvävedioxidhalten på ett antal utvalda jämförelsepunkter. (Miljöförvaltningen, 2022) Se figur 1.

Figur 1. Vägtrafikens bidrag till årsmedelvärde av kvävedioxid i Göteborg. (Miljöförvaltningen, 2022)

Omgivningsbuller är den störning i vår omgivning som påverkar flest göteborgare. Av alla olika bullerkällor är trafikbuller den enskilt största källan. I den senaste kartläggningen genomförd av miljöförvaltningen konstaterades att 140 000 invånare i Göteborg var utsatta för vägtrafikbuller högre än det svenska riktvärdet (60 decibel). Det är framför allt nära stora vägar som exponering förekommer. (Miljöförvaltningen, 2019)

Andelen av befolkningen som utsätts för luftföroreningar och buller riskerar också att öka, bland annat på grund av fortsatt urbanisering, förtätning av våra städer och ökande transporter. (Arbets- och miljömedicin Göteborg, 2018) (Arbets- och miljömedicin Göteborg, 2020)

För att göteborgarna ska få en hälsosam livsmiljö krävs det att vägtrafiken minskar, att vi har en större andel elfordon, och att gång, cykel samt kollektivtrafik prioriteras i stadens planering och förvaltning. (Göteborgs Stad, 2021)

2.1 Beslutade mål och åtgärder för bättre luft- och ljudmiljö

I *Göteborgs stads miljö- och klimatprogram 2021–2030* finns mål för att göteborgarna ska ha en hälsosam livsmiljö. För att uppnå en hälsosam livsmiljö är luftkvalitet och ljudmiljö två viktiga aspekter. Ett av målvärdena 2030 för att nå detta mål är att vägtrafikarbetet, det vill säga antal körda kilometer med alla typer av motoriserade vägfordon per vardagsdygn, i Göteborg ska minska med 25 procent jämfört med 2020. Genom att minska vägtrafikarbetet minskar också utsläppen av luftföroreningar och bullernivåerna. (Göteborgs Stad, 2021)

Trafiknämnden beslutade 2014 om en trafikstrategi för staden, *Göteborg 2035 – Trafikstrategi för en nära storstad*. Trafikstrategin ska vara vägledande för hur trafiksystemet och användandet av gatuutrymmet i Göteborg ska utvecklas för att uppnå fastslagna mål och möta de utmaningar som staden står inför. Ett konsekvent genomförande av trafikstrategin bidrar bland annat till attraktiva stadsmiljöer och mindre miljöpåverkan, såsom bättre luft- och ljudmiljö. (Trafikkontoret, 2014)

I Göteborg har vi svårt att klara miljökvalitetsnormen för kvävedioxid. Därför finns sedan år 2006 ett *Åtgärdsprogram för kvävedioxid i Göteborgsregionen*. I åtgärdsprogrammet finns bland annat åtgärder som berör skatter och lagar, såsom en utredning kring differentierad trängselskatt, införande av miljöstyrande kilometerbaserad skatt på tunga fordon, en utredning om hur miljözoner för lätta fordon skulle kunna utformas och genomföras, ändrade regler för reseavdrag, översyn av systemet för bilförmånsbeskattning, krav på transportplaner samt olika typer av parkeringsåtgärder. (Länsstyrelsen Västra Götalands län, 2018)

I Göteborg finns även ett *Åtgärdsprogram mot buller 2019–2023*. Programmet syftar till att reducera effekterna av trafikbuller från väg- och spårtrafik då det är den absolut dominerande källan till omgivningsbuller i Göteborg. Det fokuserar på ett antal åtgärdsområden för att möjliggöra goda ljudmiljöer i staden och för att förbättra kunskapen om buller inom staden. Åtgärdsprogrammet riktar bland annat in sig på utemiljöer vid förskolor och grundskolor och bullerskyddsåtgärder i bostadsområden. (Göteborgs Stad, 2018)

3 Åtgärder

För att förbättra luft- och ljudmiljön och nå målen i miljö- och klimatprogrammet behöver effektfulla åtgärder vidtas. I miljö- och klimatprogrammet framgår att för att säkerställa en god luftkvalitet är utmaningarna huvudsakligen kopplade till att minska påverkan från trafiken. För att nå delmålet krävs överflyttning av bilresor till gång och cykel samt till kollektivtrafik. (Göteborgs Stad, 2021)

Även för att nå delmålet inom buller krävs överflyttning av bilresor till gång och cykel samt till kollektivtrafik. Jämfört med dagens arbetssätt är det också viktigt att staden riktar sina insatser till åtgärder vid källan, och i stadsplanering ta hänsyn till människors exponering för buller. (Göteborgs Stad, 2021)

För att förbättra luft- och ljudmiljön finns olika typer av åtgärder. Eftersom luftföroreningar och buller inte sprids på samma sätt i en stad påverkar olika typer av åtgärder luft- och ljudmiljön på skilda sätt. Luftföroreningar har flera källor i staden, dels påverkas vi av intransport från kontinenten och från Sverige i stort, men störst påverkan har vi från de lokala källorna i staden. Hur luftföroreningarna sprids i staden beror på källans storlek, hur den omgivande miljön ser ut och rådande väderförhållanden.

För buller är utgångspunkten lite annan, här påverkas vi till största del av lokala bullerkällor och påverkan från väderförhållanden är inte lika stor som för luftföroreningar. Påverkan från buller kan också minskas på ett annat sätt än vad som är möjligt för luftföroreningar, genom att tillämpa så kallade barriäråtgärder. Barriäråtgärder för buller ger en relativt stor lokal effekt, men eftersom åtgärden inte påverkar källan i sig, kan denna typ av åtgärder inte ses som en långsiktigt hållbar helhetslösning utan mer som punktinsatser vid särskilt utsatta platser.

Eftersom denna rapport syftar till att föreslå konkreta åtgärder för både luftföroreningar och buller, riktar sig åtgärderna på källan, framför andra typer av åtgärder. Nedan förslås således åtgärder riktade mot trafik, med syfte att minska trafikmängder.

3.1 Parkering och mobilitetsavtal

Göteborgs Stad ansvarar för all parkering på allmän plats och har genom Parkeringsbolaget hand om ett stort antal parkeringsplatser på kvartersmark. Kommunen har också ett ansvar enligt Plan- och bygglagen att ställa krav på att det finns lämpligt utrymme för parkering i nya detaljplaner och bygglov. Därutöver har kommunen en indirekt möjlighet att påverka parkering och mobilitet när stadsutveckling sker på kommunens egen mark.

Kommunerna har enligt lag (1957:259) rätt att ta ut avgift för upplåtelser av allmän plats, med mera. Parkeringsavgiften på allmän plats får endast tas ut i den omfattning som behövs för att ordna trafiken. Utifrån detta syfte finns det möjlighet att se över om nuvarande parkeringsavgifter är tillräckliga för att

ordna trafiken. Senaste justeringen av parkeringsavgifterna gjordes under 2017 och beslutades om 2018.

På kvartersmark regleras parkeringen med hjälp av ”Lag (1984:318) om kontrollavgift vid olovlig parkering” (LKOP). För parkeringsavgifter på kvartersmark ställs inte samma krav som på allmän plats om att de endast får tas ut i den omfattning som krävs för att ordna trafiken. På samma sätt finns inte detta krav för hur mycket hyran av en parkeringsplats får kosta i månaden. På kvartersmark har staden därför stora möjligheter att höja kostnaden för parkering för att på så sätt arbeta med att minska biltrafiken.

Göteborgs Stad jobbar idag med parkering genom den parkeringspolicy som beslutades av kommunfullmäktige 2009, där målsättningen är att parkeringspolicyn ska medverka till att staden ska vara tillgänglig för alla. Policyn ska också uppmuntra till att fler väljer kollektivtrafiken eller cykeln framför bilen. (Göteborgs Stad, 2009)

För att hantera parkering och mobilitet i plan- och bygglov finns sedan 2018 en *Riktlinje för mobilitet och parkering i Göteborgs Stad*. Riktlinjerna bygger på parkeringspolicyn och syftar till att ge vägledning för att bedöma lämpligt utrymme för parkering för bil och cykel i plan- och bygglovsärenden. (Göteborgs Stad, 2018) Utöver riktlinjen finns även en *Anvisning till riktlinjerna för mobilitet och parkering i Göteborgs Stad*, som fungerar som ett stöddokument för att konkretisera ”Riktlinjerna för mobilitet och parkering i Göteborgs Stad” för handläggare och byggherrar. När parkeringsbehovet för en ny detaljplan eller ett bygglov ska beräknas görs en mobilitets- och parkeringsutredning. I utredningen bestäms projektets p-tal, som ofta uttrycks i termer av antal parkeringsplatser per lägenhet. P-talet bestäms baserat på projektets läge och utformning.

Ett frivilligt steg i mobilitets- och parkeringsutredningen är ett erbjudande till fastighetsägare om att sänka parkeringstalet i utbyte mot att genomföra mobilitetsåtgärder. Ju mer omfattande mobilitetsåtgärder som genomförs desto mer kan parkeringstalet sänkas. Genomförandet av mobilitetsåtgärderna säkerställs genom ett avtal mellan staden och fastighetsägaren, detta avtal kallas mobilitetsavtal. Målsättningen med mobilitetsåtgärderna är att de ska öka boende och andras mobilitet och minskar behovet av att äga och använda bil.

3.1.1 Konkreta åtgärder

Nedan presenteras förslag på konkreta åtgärder för minskade luftföroreningar och buller inom parkering:

Minska antalet parkeringsplatser

Höj parkeringsavgifter

Marknadsanpassa boendeparkeringsavgifter på allmän plats

Öka andelen mobilitetsavtal

Sänk p-talen

3.1.2 Effekter på luft och buller

I en rapport av IVL summeras att kostnad och tillgång till parkering har betydelse för färdmedelsval och bilinnehav. Vidare hänvisas också till studier som tittat på effekterna av parkering vid bostaden som visar att boende har högre bilinnehav, gör fler bilresor och kör längre avstånd om det finns många p-platser på gatan i närheten av där de bor. (Roth, Hult, Hult, Vikengren, & Koucky, 2018)

I en stor studie genomförd av Lunds universitet som publicerades tidigare i år konstaterade man att olika parkeringsåtgärder är ett av de effektivaste sätten att minska biltrafiken i städer, där effektiviteten uppskattades till mellan 10 och 19 procent minskad biltrafik i stadskärnan. (Paula Kuss, 2022)

I den utredning som genomfördes av miljöförvaltningen tidigare i år konstaterades att parkeringsåtgärder kan minska kvävedioxidhalten med 4–6 procent på lokala gator i Göteborg. I utredningen användes en kombination av olika parkeringsåtgärder. (Miljöförvaltningen, 2022)

I de underlag som är framtagna av miljöförvaltningen inom buller har inte någon effekt kvantifierats av att genomföra åtgärder specifikt inriktat på parkering. Generellt gäller dock att en halvering av trafiken skulle ge en minskning av buller med 3 decibel (Folkhälsomyndigheten, 2019). En sänkning med 20 procent skulle leda till en minskning av buller med cirka 1 decibel. När det kommer till upplevelsen av ljudet kan sägas att förändringar av ljudnivån mellan 1–3 decibel går att uppfatta, medan förändringar mellan 8–10 decibel upplevs som dubblingar respektive halveringar av ljudnivån. För lägre frekvenser uppfattas dock förändringar i ljudnivån något tydligare. (Transportstyrelsen, 2022)

3.2 Hastighet

Göteborgs Stad är väghållare för alla kommunala vägar och har därför stor rådighet över hastigheten på de kommunala vägarna. Dock saknas rådighet över de statliga lederna.

Idag arbetar trafikkontoret efter en praxis från 1990-talet. Praxisen innebär att bashastighet 50 km/h gäller som hastighetsgräns. I bostadsområden har gatorna hastighetssäkrats med hjälp av farthinder och skyltas med en rekommenderad hastighet (blå skylt) på 30 km/h. I närhet till några sjukhusområden är hastighetsgränsen 30 km/h och i undantagsfall används 30 km/h på kortare sträckor där det inte är möjligt att anlägga farthinder. 70 km/h finns på några få sträckor med få eller inga korsningsanspråk. (Trafikkontoret, 2022)

En hastighetsplan för Göteborg finns framtagna enligt metoden *Rätt fart i staden* sedan 2016. Den togs fram som ett underlag för att införa 30, 40 och 60 km/h i staden samt styra mot sänkta hastighetsgränser. (Trafikkontoret, 2022)

Ett förslag på en ny riktlinje för hastighet är framtagna för Göteborg. I beslutsunderlaget till riktlinjen framgår att 30, 40 och 60 km/h ska eftersträvas.

(Trafikkontoret, 2022) Riktlinjen har varit uppe för beslut i trafiknämnden i september och oktober och bordlades båda gånger. Om riktlinjen kommer antas eller inte är således i skrivande stund oklart.

Utöver att hastighetsnivåerna anpassas behöver också hastighetsefterlevnaden öka. I stadens verktygslåda finns möjligheter att ställa krav på hastighetsefterlevnad i upphandlingar och att delta i utveckling av nya verktyg som geofencing¹.

3.2.1 Konkreta åtgärder

Nedan presenteras förslag på konkreta åtgärder för minskade luftföroreningar och buller inom hastighet:

Fortsätt att anpassa och sänka hastighetsnivån till 30, 40 och 60 km/h

Genomför hastighetsreducerande åtgärder så att ett så jämnt flöde som möjligt kan uppnås

Använd tekniska lösningar för att öka hastighetsefterlevnaden

3.2.2 Effekter på luft och buller

Sänkta hastigheter bedöms medföra att restiden för bilar ökar, vilket kan minska attraktiviteten för bil jämfört med gång, cykel och kollektivtrafik, och på så sätt minska antalet bilresor. Hastighet är också den viktigaste trafiksäkerhetsfaktorn. I stadsmiljöer med 30 km/h ökar stadslivskvaliteterna på flera sätt med mindre buller, bättre luft, bättre förutsättningar för interaktion mellan trafikanter och goda förutsättningar för gående och cyklister. (Trafikkontoret, 2022)

I Trafikverkets handbok *Rätt fart i staden* summeras att flera studier entydigt visar på att utsläppen av både kväveoxid och andra luftföroreningar minskar då hastighetsgränsen sänks från 50km/h till 30km/h. Detta gäller speciellt i sammanhängande områden som består av både sträckor och noder. (Trafikverket, 2022)

I den utredning som genomfördes under förra året av miljöförvaltningen konstaterades att effekten av åtgärden sänkt bashastighet varierar beroende på plats i staden. Generellt gav åtgärden en minskning av halterna på platser där kvävedioxidhalterna i dagsläget är höga, medan halterna kunde öka något på lokala gator till följd av en omfördelningseffekt av trafiken. (Miljöförvaltningen, 2022)

Trots att ingen markant minskning av kvävedioxidhalten kunde konstateras i miljöförvaltningens underlag anses ändå minskade hastigheter vara en fördel för luftkvaliteten eftersom sänkta hastigheter generellt leder till ett jämnare körsätt, vilket är fördelaktigt ur luftsynpunkt. Sänkta hastigheter förbättrar också förutsättningarna för gående och cyklister, vilket är fördelaktigt.

¹ Geofencing är ett samlingsnamn för teknik som möjliggör ett digitalt "staket" i den fysiska miljön som till exempel kan hindra ett fordon från att köra över en viss hastighet i ett visst område.

I Trafikverkets handbok *Rätt fart i staden* diskuteras hastighetens påverkan på partikelutsläppen. Enligt en studie gjord i Stockholm kan en sänkning av hastigheten från 50km/h till 30km/h ge en minskning av partiklar (PM10) med 20–30 procent. (Trafikverket, 2022)

Hastighetssänkningar ger också en minskning av bullernivåer. En hastighetssänkning med 10 km/h, i intervallet mellan 70 och 30 km/h, minskar grovt räknat bullernivån med 2 decibel (Trafikverket, 2020). I den nedre delen av intervallet förväntas minskningen av bullernivåer att bli något lägre, särskilt för vägar med stor andel tunga fordon.

Sänkta hastigheter förstärker bullerminskade effekten av elektrifiering av fordonsflottan då motorljudet dominerar vid lägre hastigheter. För fordon med förbränningsmotor är motorljudet, vilket i ganska liten grad påverkas av hastigheten, dominerande vid låga hastigheter. För personbilar ligger gränsen vid mellan 30 och 50 km/h och för tunga fordon mellan 50 och 70 km/h (Trafikverket, 2020). För elfordon är i stället ljudet från interaktionen mellan däck och väg dominerande även vid låga hastigheter, vilket innebär att den effekt en hastighetssänkning har på bullret blir stor vid samtliga hastigheter.

Vad som är gemensamt för både luft- och ljudmiljön är att ett så jämnt trafikflöde som möjligt är viktigt för att minska påverkan. Hastighetsreducerande åtgärder behöver därför utformas så att ett så jämnt flöde som möjligt går att uppnå.

3.3 Trängselskatt

Trängselskatt infördes i Göteborg år 2013 med syfte att minska trängseln, förbättra miljön och bidra till investeringar i infrastruktur och kollektivtrafik. Trängselskatten är utformad så att en högre kostnad tas ut under de timmar på dygnet då det är mycket trängsel. En höjning av trängselskatten gjordes 2015, höjningen var redan beslutad vid införandet 2013. I Göteborg är avgiften som högst, 22 kronor, mellan klockan 7 och 8 på morgonen och mellan klockan 15.30 och 17 på eftermiddagen. Det maximala beloppet per dag och fordon är satt till 60 kronor. I Stockholm är avgiften för morgon och eftermiddagen satt till 45 kronor och det maximala beloppet per dag och fordon är 135 kronor. (Transportstyrelsen, 2020)

Kommunal rådighet över trängselskatten saknas då skatten är statlig och avgiftsnivån och utformning bestäms av riksdagen. Kommunen har dock möjlighet att hemställa till regeringen om justering av befintlig trängselskatt, avseende till exempel område, portaler och nivån på avgifterna. Detta har skett bland annat vid införandet av Backaundantaget och vid införandet av trängselskatt i Marieholmstunneln, då kommunen tillsammans med Trafikverket hemställde om förändring av trängselskattens utformning.

3.3.1 Konkreta åtgärder

Nedan presenteras förslag på konkreta åtgärder för minskade luftföroreningar och buller inom trängselskatt:

Optimera trängselskatten med avseende på plats och nivån på avgifterna²

3.3.2 Effekter på luft och buller

Trängselskattens effekt på utsläpp av kväveoxider följdes upp i samband med införandet av trängselskatt år 2013. Det konstaterades att införandet av trängselskatt bidrog till minskade utsläpp på framför allt innerstadsgator, ungefär 16 procent minskning. Effekten på kvävedioxidhalterna var emellertid svår att fastställa. (Västsvenska paketet, 2013) Vid en fördubbling av trängselskatten har personbilstrafiken beräknats minska med mellan 10 och 15 procent på de statliga lederna. Minskningen är inte lika stor på de kommunala vägarna och på enstaka vägsnitt kan personbilstrafiken öka något i nära anslutning till zongränsen. (Sweco, 2021)

I miljöförvaltningens rapport *Sänkta kvävedioxidhalter i Göteborg* utreds åtgärden fördubblad trängselskatt. Åtgärden leder på de flesta platser till en minskning av biltrafikflödet och till lägre kvävedioxidhalter. På enstaka platser såsom till exempel i anslutning till Lundbyleden kan fördubblad trängselskatt leda till omfördelning av trafikflöden vilket i sin tur kan leda till något högre halter av luftföroreningar lokalt. (Miljöförvaltningen, 2022)

I de underlag som är framtagna av miljöförvaltningen har ingen analys gjorts av trängselskattens effekt på buller. Generellt gäller dock att en halvering av trafiken skulle ge en minskning av buller med 3 decibel (Folkhälsomyndigheten, 2019). En sänkning med 20 procent skulle då leda till en minskning av buller med 1 decibel. Som nämnt ovan har en fördubbling av trängselskatten uppskattats leda till en minskning med mellan 10 och 15 procent på personbilstrafiken. Därför kan antas att en fördubbling av trängselskatt generellt minskar bullernivån med under 1 decibel.

3.4 Miljözoner

Kommuner har möjlighet att införa olika typer av miljözoner, som reglerar vilka fordon som får trafikera inom ett visst område. Sedan 1996 har det i Göteborg funnits en miljözon som reglerar vilka tunga fordon som får trafikera den geografiska zonen.

År 2020 gav regeringen kommunerna i Sverige också möjlighet att införa miljözoner för lätta fordon. Miljözonerna delas in i tre olika klasser; klass 1, 2 och 3. Det är kommunerna själva som avgör om de vill införa miljözoner. Det är också kommunerna själva som beslutar om det geografiska området som miljözonen ska omfatta, samt om eventuella dispenser och undantag. Undantag

² I Göteborgs stads energiplan har trafikkontoret utpekat ansvar för en liknande åtgärd: *Trafiknämnden ska i samverkan med miljö- och klimatnämnden, utreda hur trängselskatten kan optimeras utifrån målet om minskat vägtrafikarbete, till exempel genom platsdifferentierad taxa.*

kan till exempel gälla fordon som används för transporter av sjuka, uttryckningsfordon, och fordon som fraktar förare som innehar parkerings-tillstånd för rörelsehindrade. Bestämmelserna om miljözoner regleras i trafikförordningen.

Miljözon klass 1

Miljözon klass 1 är den zon som finns i nuläget i Göteborg och som gäller för tunga fordon. Kraven har skärpts succesivt sedan införandet, och från och med 1 januari 2021 måste utsläppsklass Euro 6 klaras.

Miljözon klass 2

Miljözon klass 2 omfattar personbilar, lätta bussar och lätta lastbilar. För att få köra i miljözon klass 2 måste bensinmotorfordon uppfylla kraven för Euro 5 och bilar med dieselmotorer måste uppfylla kraven för Euro 6. Det är endast på Hornsgatan i Stockholm där det finns en miljözon klass 2 i Sverige.

Miljözon klass 3

I miljözon klass 3 ställs högst krav. Där får endast lätta och tunga elfordon, bränslecellsfordon och gasfordon köra, med tillägget att för gasfordon gäller utsläppskrav Euro 6. När det gäller tunga fordon får även laddhybrider köra om fordonet uppfyller utsläppskraven för Euro 6. (Transportstyrelsen, 2021)

3.4.1 Konkrete åtgärder

Nedan presenteras förslag på konkreta åtgärder för minskade luftföroreningar och buller inom miljözoner:

Inför miljözon för lätta fordon³

3.4.2 Effekter på luft och buller

Vilken typ av miljözon och omfattningen på zonen påverkar vilken effekten blir på luft- och ljudmiljön. I miljöförvaltningens rapport *Sänkta kvävedioxidhalter i Göteborg* utreds åtgärden miljözon klass 2 inom nuvarande miljözon klass 1-området. I beräkningarna antas alla fordon som idag färdas inom eller genom miljözonen (undantaget genomfartstrafik på statliga leder där miljözon inte gäller) kommer att uppfylla kraven på Euro 6. Biltrafikflödet ändras alltså inte, däremot minskar utsläppen från enskilda fordon. Detta ger kraftigt minskade kvävedioxidhalter i hela staden. Effekterna av en miljözon klass 2 kommer dock minska i takt med att fordonsflottan förnyas.

I *Sänkta kvävedioxidhalter i Göteborg* utreds också åtgärden anpassad miljözon klass 3 inom nuvarande miljözon klass 1-området. I beräkningarna antas att alla lätta fordon som idag färdas inom eller genom miljözonen (undantaget genomfartstrafik på statliga leder där miljözon inte gäller) är utsläppsfria avseende kväveoxider. Tungta fordon justeras inte. Biltrafikflödet ändras inte,

³ I Göteborgs Stads energiplan har trafikkontoret utpekat ansvar för en liknande åtgärd: *Trafiknämnden ska i samverkan med miljö- och klimatnämnden utreda införande av miljözon 3 i Göteborg.*

däremot minskar utsläppen från enskilda lätta fordon. Detta ger också kraftigt minskade kvävedioxidhalter i hela staden, dock ännu mer än vad en miljözon klass 2 ger. En regelrätt miljözon klass 3 omfattar även tunga fordon, vilket skulle ge en ännu större minskning av kvävedioxidhalterna. I rapporten *Sänkta kvävedioxidhalter i Göteborg* utreds också åtgärden bilfri innerstad inom Vallgraven. Detta ger en stor lokal effekt inom det bilfria området, men utanför området är effekten liten.

I de underlag som är framtagna av miljöförvaltningen har ingen analys gjorts av miljözonernas effekt på buller. Några övergripande antaganden kan dock göras i att åtgärden miljözon klass 3 skulle utöver den direkta trafikminskningen ge samma effekt som elektrifiering. Det vill säga störst effekt uppnås för boende vid lokalgator, som har låga hastigheter och trafikeras av elfordon. För miljözon klass 2 väntas dock ingen effekt för buller, annat än de kopplade till en eventuell direkt trafikminskning. Åtgärden bilfri innerstad inom Vallgraven skulle precis som för kvävedioxidhalterna ge en stor lokal effekt för buller inom det bilfria området, men ingen större effekt utanför området.

3.5 Dubbdäck

Kommuner har möjlighet att införa dubbdäcksförbud på vissa vägar eller på vissa sträckor. I Göteborg råder det dubbdäcksförbud på Odinsgatan och Friggagatan. I en undersökning som genomfördes av Trafikverket 2016 konstaterade man att andelen bilister som körde med dubbade däck i Göteborg låg på 50 procent. (Trafikverket, 2016)

3.5.1 Konkreta åtgärder

Nedan presenteras förslag på konkreta åtgärder för minskade luftföroreningar och buller inom dubbdäck:

Öka incitamenten att välja dubbfria vinterdäck

3.5.2 Effekter på luft och buller

Användandet av dubbdäck får effekter på både luft- och ljudmiljön. Partiklar bildas genom slitaget mellan bromsar, däck och vägbana. Dubbdäck ökar slitaget av asfalten avsevärt jämfört med dubbfria alternativ och är en betydande källa till grova partiklar. (Miljöförvaltningen, 2022)

Dubbdäck bullrar också mycket mer, speciellt när de är nya, jämfört med dubbfria däck. Skillnaden i bullernivåer avtar vartefter dubbarna slits ut. Dubbdäck skapar ett väsande ljud vid hastigheter över 50 km/h och bullernivån för ett nytt dubbdäck är cirka 2–6 decibel högre än för ett nytt odubbbat däck. Vid lägre hastigheter är skillnaderna normalt ännu större. (Gröna bilister m.fl., 2006) I takt med elektrifieringen och den minskade bulleralstring från fordon vid låga hastigheter som den medför ökar också nyttan med dubbfria vinterdäck, eftersom däckens interaktion med vägbanan är den dominerande bullerkällan för elfordon även vid låga hastigheter.

4 Diskussion

Som utgångspunkt för de åtgärder som har beskrivits ovan ligger de utredningar och uppdrag som genomförts på miljöförvaltningen, i enlighet med beskrivning i budgeten: ”Trafiknämnden ska utifrån det arbete som miljö- och klimatnämnden genomfört föreslå konkreta åtgärder för minskade luftföroreningar och buller”.

De åtgärder som föreslås i denna rapport har valts utifrån kriterierna att:

- åtgärden berör trafik
- åtgärden har potential att minska vägtrafikarbetet
- åtgärdens effekt har bedömts tidigare
- åtgärder berör ett relativt stort geografiskt område
- kommunen har helt eller delvis rådighet över åtgärden

Bredare kriterier och således möjlighet till fler åtgärder valdes inte inom ramen för denna rapport, eftersom utgångspunkten låg på det arbete som miljö- och klimatnämnden genomfört, där liknande avgränsningar gjorts.

I den utredning som presenterades av miljöförvaltningen tidigare i år konstaterades att det krävs mycket kraftfulla åtgärder för att minska kvävedioxidhalterna i Göteborg till hälsosamma nivåer. En kombination av åtgärder ger större effekt än om varje åtgärd skulle införas var för sig, vilket gör det viktigt att arbeta med både mera omfattande styrmedel som med mindre, mer indirekta åtgärder, för att sänka halterna av kvävedioxider.

Eftersom stora förflyttningar behövs för att nå miljö- och klimatmål så räcker det inte med åtgärder inom ett område, utan åtgärder behövs på bred front. Många åtgärder förstärker också varandra och kan, om de kombineras, leda till ännu större effekt. Genom att satsa på åtgärder som leder till minskat vägtrafikarbete får vi inte enbart effekt på både luft- och ljudmiljön, utan också på koldioxidutsläppen.

4.1 Fordonsflottans utveckling

Fordonsflottans utveckling med en högre andel elfordon och en fordonsflotta som förnyas med modeller med längre utsläpp har en påverkan på både luft- och ljudmiljön.

Den pågående elektrifieringen av fordons- och transportsektorn ger stora effekter på utsläppen av luftföroreningar och på bullernivåerna. Eftersom elfordon inte ger några avgasutsläpp kommer det ge positiva effekter på utsläpp av luftföroreningar som uppkommer vid förbränning, såsom exempelvis kväveoxid. Dock finns en risk att elfordonens ökade vikt kan ge en negativ påverkan på partikelhalter, eftersom tyngre fordon ger ett ökat vägsplitage, som i sin tur orsakar mer partiklar i utomhusluften. I en nyligen publicerad studie från Umeå universitet konstaterades att ifall dubbdäcksanvändningen fortsätter på samma nivå som den är nu i Stockholm kommer den ökade användningen av elbilar leda till en samhällsekonomisk merkostnad. (Kriit, 2022) För att

minimera den negativa effekten från elektrifieringen på luftföroreningar i stadsmiljö är det således viktigt att skapa incitament för en lägre dubbdäcksanvändning.

Elektrifieringens effekt på buller är som störst vid låga hastigheter. För fordon med förbränningsmotor är motorljudet dominerande vid låga hastigheter medan ljudet från interaktionen mellan däck och väg dominerar vid högre hastigheter. För personbilar ligger gränsen mellan 30 och 50 km/h och för tunga fordon mellan 50 och 70 km/h. För elfordon är istället ljudet från interaktionen mellan däck och väg dominerande även vid låga hastigheter, vilket innebär att det är just vid låga hastigheter man får en påtaglig effekt av elektrifieringen. (Trafikverket, 2020)

För tunga fordon är motorljudet dominerande något högre upp i hastighet, vilket gör att effekten på buller från elektrifieringen av dessa fordon är större än för lätta fordon. Framförallt på lokalvägar med lägre hastigheter finns det stora vinster med elektrifiering av den tunga trafiken.

I en interventionsstudie av påverkan på buller, bullerstörning och hälsa bland boende före och efter införande av elektrifierad busstrafik på linje 60 i Göteborg påvisades minskade nivåer av lågfrekvent buller samt signifikanta minskningar både av andel boende utmed linjen som stördes av buller och lågfrekvent buller från bussar och andel allvarligt sömnstörda av buller från bussar. (Arbets- och miljömedicin, 2021)

I och med att elektrifieringen främst påverkar bullernivåer från fordon vid låga hastigheter finns det en ökad nytta med att kombinera elektrifiering med åtgärden sänkt hastighet. Detta till följd av att det motorljud som annars begränsar nyttan med hastighetssänkningar blir ett allt mindre problem i takt med elektrifieringen.

En större andel elfordon har en stor potential att minska halterna av luftföroreningar och bullernivåer. Dock kommer den ökade andelen eldrivna bilar behöva kombineras med trafikminskande åtgärder för att vi ska nå miljömålen och uppnå ett minskat vägtrafikarbete med 25 procent till 2030.

5 Sammanfattning

Trafikkontoret fick i samband med trafiknämndens budget för 2022 i uppdrag att ”tillsammans med miljö- och klimatanmänden, föreslå konkreta åtgärder för minskade luftföroreningar och buller”. Denna rapport syftar till att svara mot uppdraget.

I rapporten föreslås konkreta åtgärder för att minska luftföroreningar och buller i Göteborg. Samtliga åtgärder berör vägtrafik, eftersom vägtrafiken står för det enskilt största bidraget till höga halter av luftföroreningar och höga bullernivåer där människor vistas.

Rapporten lyfter konkreta åtgärder inom fem områden; parkering och mobilitetsavtal, hastighet, trängselskatt, miljözoner samt dubbdäck.

Inom parkering förslås staden minska vägtrafikarbetet genom att minska antalet parkeringsplatser, höja parkeringsavgifter och marknadsanpassa boendeavgifter på allmän plats. Utöver dessa finns också möjligheter att minska behovet av att äga och använda bil genom att öka andelen mobilitetsavtal samt att sänka p-talen.

Inom åtgärdsområdet hastighet förslås konkreta åtgärder genom att fortsätta att anpassa och sänka hastighetsnivån till 30, 40 och 60 km/h. Det som är viktigt för att främja luft- och ljudmiljön, utöver att sänka hastighetsnivån, är att genomföra hastighetsreducerande åtgärder så att ett så jämnt trafikflöde som möjligt kan uppnås. Som en sista åtgärd inom hastighet föreslås att använda tekniska lösningar för att öka hastighetsefterlevnaden.

Att optimera trängselskatten med avseende på plats och nivån på avgifterna har möjlighet att minska vägtrafikarbetet och lyfts därför i denna rapport som en möjlig åtgärd för minskade luftföroreningar och buller. Trängselskatten har haft samma avgiftsnivå sedan 2015. Att införa en miljözon för lätta fordon skulle ge en tydlig effekt både på luft- och ljudmiljön. Vilken typ av miljözon och omfattningen på zonen påverkar hur stor effekten blir. En miljözon klass 3 skulle ge större effekter än en miljözon klass 2. Effekterna av en miljözon klass 2 kommer minska i takt med att fordonsflottan förnyas.

Till följd av den pågående elektrifieringen förslås också ökade incitament för att välja dubbfria vinterdäck, eftersom dubbade vinterdäck har en negativ effekt på både luft- och ljudmiljön. Genom att använda dubbfria däck, speciellt på elfordon, optimeras den positiva effekten elfordon har på luft- och ljudmiljön. Speciellt för buller finns risken att den positiva effekten som fås av elfordon vid låga hastigheter försvinner om man samtidigt använder dubbdäck.

För att förbättra luft- och ljudmiljön och samtidigt minska klimatutsläppen behövs en kombination av trafikminskande åtgärder och ökad andel eldrivna fordon. För att omhänderta ett ökande resandebehov som följer av en växande stad behövs också en ökning av andelen som går, cyklar och användning av kollektivtrafik. Genom att kombinera åtgärder kan också en större effekt uppnås eftersom flera av åtgärderna förstärker varandra.

6 Referenser

- Arbets- och miljömedicin. (2021). *Påverkan av buller, bullerstörning och hälsa bland boende före och efter införande av elektrifierad busstrafik.*
- Arbets- och miljömedicin Göteborg. (2018). *Faktablad - luftföroreningar och hälsa.*
- Arbets- och miljömedicin Göteborg. (2020). *Faktablad - omgivningsbuller och hälsa.*
- Folkhälsomyndigheten. (2019). *Om ljud och buller.*
- Gröna bilister m.fl. (2006). *Tystare parker och friluftsområden.*
- Gustafsson, M. m. (2018). *Quantification of population exposure to NO₂, PM_{2,5} and PM₁₀ and estimated health impacts.* IVL Svenska miljöinstitutet.
- Göteborgs Stad. (2009). *Parkeringspolicy för Göteborgs Stad.*
- Göteborgs Stad. (2018). *Göteborgs Stads åtgärdsprogram mot buller 2019-2023.*
- Göteborgs Stad. (2018). *Riktlinje för mobilitet och parkering för Göteborgs Stad.*
- Göteborgs Stad. (2021). *Göteborgs Stads energiplan 2022-2030.*
- Göteborgs Stad. (2021). *Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021-2030.*
- Kriit, H. K. (2022). *Improved health economic assessments of sustainable transport solutions in urban environments.*
- Länsstyrelsen Västra Götalands län. (2018). *Åtgärdsprogram för kvävedioxid i Göteborgsregionen, reviderat program 2018-06-19.*
- Miljöförvaltningen. (2019). *Trafikbuller i Göteborg - Kartläggning 2018.*
- Miljöförvaltningen. (2022). *Luften i Göteborg - Årsrapport 2021.*
- Miljöförvaltningen. (2022). *Sänkta kvävedioxidhalter i Göteborg - analys av ett antal åtgärder och scenarier.*
- Naturvårdsverket. (u.å.). *Fakta om partiklar i luft (PM_{2,5} och PM₁₀).* Hämtat från naturvardsverket.se:
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/luft/luftforeoreningar-och-dess-effekter/fakta-om-partiklar-i-luft-pm25-och-pm10/>
- Paula Kuss, K. A. (September 2022). A dozen effective interventions to reduce car use in European cities: Lessons learned from a meta-analysis and transition management. *Case studie on transport policy*, ss. 1494-1513.

- Roth, A., Hult, C., Hult, Å., Vikengren, T., & Koucky, M. (2018). *Sänkt p-tal som drivkraft för attraktiv stadsbyggnad och hållbar mobilitet*. Stockholm: IVL Svenska miljöinstitutet.
- Sweco. (2021). *Trafikanalys av åtgärder för sänkning av kväveoxidhalter i Göteborg*.
- Trafikkontoret. (2014). *Göteborg 2035 - Trafikstrategi för en nära storstad*.
- Trafikkontoret. (2022). *Riktlinje för hastighetsgränser i Göteborg - beslutsunderlag*.
- Trafikkontoret. (2022). *Riktlinje för hastighetsgränser i Göteborg BESLUTSUNDERLAG*.
- Trafikverket. (2016). *Undersökning av däcktyp i Sverige - Vintern 2016 (januari-mars)*.
- Trafikverket. (2020). *Buller från vägtrafik*. Hämtat från trafikverket.se: <https://bransch.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/miljo---for-dig-i-branschen/buller-och-vibrationer---for-dig-i-branschen/Fakta-om-buller-och-vibrationer/buller-fran-vagtrafik/>
- Trafikverket. (2022). *TRAST Fördjupning - Rätt fart i staden - Hastighetsnivåer i en attraktiv stad*.
- Transportstyrelsen. (2020). *Tider och belopp för trängselskatt i Göteborg*. Hämtat från <https://www.transportstyrelsen.se/sv/vagtrafik/Trangselskatt/Trangselskatt-i-goteborg/Tider-och-belopp-i-Goteborg/>
- Transportstyrelsen. (2021). *Miljözoner*. Hämtat från transportstyrelsen.se: <https://www.transportstyrelsen.se/sv/vagtrafik/miljo/miljozoner/>
- Transportstyrelsen. (den 06 07 2022). *Begreppsförklaringar gällande ljud och buller*. Hämtat från transportstyrelsen.se: <https://www.transportstyrelsen.se/sv/luftfart/Miljo-och-halsa/flygbuller/Begreppsforklaringar-rorande-ljud-och-buller/>
- Västsvenska paketet. (2013). *Luftkvaliteten i Göteborg efter införande av trängselskatten - utvärdering av januari-juni 2013*.

Rapport

**Kartläggning av olika idrottsanläggningars
förutsättningar att öka kapaciteten för
idrott på högre nivåer**

2022-11-30

Innehåll

1	Inledning	3
2	Förutsättningar för ökad kapacitet	4
2.1	Elitidrott och breddidrott.....	5
2.2	Kommunens roll i anläggningsförsörjningen	8
3	Kartläggning av anläggningsbeståndets kapacitet.....	12
3.1	Krav och förutsättningar för idrott på högre nivåer	12
3.2	Idrottsanläggningarnas kapacitet idag	13
3.3	Idrottshallar.....	14
3.4	Bollplaner	18
3.5	Ishallar.....	20
3.6	Simhallar	22
4	Slutsatser	24

1 Inledning

Denna rapport utreder förutsättningarna för att öka kapaciteten för idrott på högre nivåer på idrotts- och föreningsnämndens idrottsanläggningar.

Bakgrunden till rapporten är det uppdrag som idrotts- och föreningsnämnden fick av kommunfullmäktige den 30 september 2021, § 13, att ”göra en kartläggning av olika anläggningars förutsättningar att öka kapaciteten för idrott på högre nivåer på ett sätt som inte sker på bekostnad av breddidrottens möjligheter att träna och tävla.”

Rapportens första del beskriver förutsättningarna för att öka anläggningsbeståndets kapacitet, med utgångspunkt i idrotts- och föreningsnämndens grunduppdrag och verksamhetsområde. Syftet är att belysa vilka tillvägagångssätt som nämnden har till sitt förfogande samt ge en bild över olika aspekter som behöver beaktas. Kapitlet inleds med en introduktion till elit- och breddidrott, två sammanlänkande begrepp som båda har sin grund i föreningsidrotten. I denna kontext beskrivs även hur förvaltningen fördelar tider i anläggningarna samt behovet av en strategisk prioriteringsordning. Därefter beskrivs kommunens och nämndens roll i anläggningsförsörjningen i allmänhet, och i förhållande till elitidrottens anläggningskrav i synnerhet.

Rapportens andra del består av en kartläggning av nuvarande kapacitet i idrotts- och föreningsnämndens anläggningar, med fokus på de anläggningstyper som nämnden bygger och som är aktuella för idrott på högre nivåer. För att undersöka nuvarande kapacitet redogörs för i vilken utsträckning idrott på högre nivåer bedrivs på anläggningarna idag samt hur stor andel av anläggningsbeståndet som möter de krav som ställs vid match och tävling på högre nivåer. Anläggningskraven undersöks dels genom att se närmare på de idrottsspecifika krav som ställs av respektive specialidrottsförbund, dels genom att identifiera vilka krav och behov som är gemensamma för elitverksamheten inom olika idrotter för olika anläggningstyper.

Avslutningsvis analyseras förutsättningarna för att öka kapaciteten på idrottsanläggningarna samt vilka utvecklingsområden och förslag på åtgärder som har identifierats och som kan omhändertas i planeringen framöver.

Rapporten redogör även för möjliga konsekvenser för breddidrotten.

2 Förutsättningar för ökad kapacitet

Av samhällets stöd till idrotten är den största andelen relaterat till idrottsanläggningar. Det är Sveriges kommuner som är de största finansörerna av idrottsanläggningar vid sidan av regionerna.¹ Förutom att bygga, förvalta och utveckla kommunala idrottsanläggningar ger Göteborgs Stad även stöd till andra aktörer som bidrar till anläggningsförsörjningen, exempelvis genom investeringsbidrag eller genom att upplåta mark. Sammantaget har kommunen ett stort inflytande över anläggningsförsörjningen samt över hur lokala idrottspolitiska mål kan uppnås genom olika typer av satsningar på idrottsanläggningar.

Göteborgs befolkning ökar och år 2040 väntas staden ha över 700 000 invånare, vilket motsvarar en ökning om 6 400 invånare per år. I takt med att befolkningen växer ökar även behovet av fler platser att idrotta på. Inom föreningsidrotten framförs redan idag en upplevd brist på idrottsanläggningar i staden och svårigheter med att få tider i närliggande anläggningar. Bristen drabbar idrottsrörelsen på samtliga nivåer, såväl bredd som elit.

Idrott på högre nivå ställer andra krav på idrottsanläggningarna, i synnerhet när det kommer tävling eller match. Elitidrottens krav på idrottsanläggningarna har också ökat över tid. Idrottens professionalisering har drivit på efterfrågan av specialiserade anläggningar och ytor, i kontrast till de multifunktionella anläggningar som ofta presenteras som en lösning på breddidrottens olika behov.

Samtidigt finns ingen tydlig distinktion mellan de två begreppen elitidrott och breddidrott, utan de kan snarare ses som en skala där olika nivåer går in i varandra. Skalan av olika nivåer påkallar ett behov av ändamålsenliga anläggningar med kapacitet för träning, tävling och match på olika nivåer. Inom en del idrotter utgörs tävlingsverksamhet på högsta nivå av kommersiella idrottsevenemang på stadens arenor, vilka ägs och drivs av kommunala bolag. Idrotts- och föreningsnämndens anläggningar är hemvist för både breddidrottens och elitidrottens evenemang, vilka omfattar olika idrotter och olika nivåer.

Rapporten tar därför fasta på att undersöka förutsättningarna för en höjd ambitionsnivå för idrottsanläggningar för såväl elitidrotten som breddidrotten i Göteborg. Fokus är på idrott på högre nivåer, men även på mellanskiktet mellan bredd och elit, det vill säga de nivåer där emellan. Vidare är kartläggningen avgränsad till att innefatta de idrottsanläggningar där idrotts- och föreningsnämnden är huvudman. Då uppdraget innefattar att kartlägga idrottsanläggningars förutsättningar att öka kapaciteten behöver urvalet begränsas till de lokaler och ytor som nämnden har rådighet över.

¹ Sveriges kommuner och regioner (2013) "Elitidrottens anläggningar"

2.1 Elitidrott och breddidrott

Nämndens uppdrag i förhållande till bredd och elit

Idrotts- och föreningsnämnden har som uppdrag att främja folkhälsa och skapa goda förutsättningar för stadens invånare att kunna idrotta och ha en aktiv fritid. Nämndens insatser har därför traditionellt varit inriktade mot den verksamhet inom föreningsidrotten som ibland kallas för breddidrotten. Genom att öka den fysiska aktiviteten bland barn och unga samt erbjuda en meningsfylld fritid har breddidrotten en central roll i det folkhälsofrämjande arbetet.

Inriktningen från kommunfullmäktige har historiskt sett varit att idrotts- och föreningsnämnden främst ska koncentrera stödet till barn- och ungdomsverksamhet. På senare tid har nämndens uppdrag kommit att breddas till att i större omfattning även innefatta elitidrotten. I Göteborgs Stads budget för 2022 betonas att elitidrotten spelar en viktig roll för breddidrotten, till exempel genom att elitidrottare utgör förebilder för idrottande barn och ungdomar. Nämnden gavs även i uppdrag att, i samverkan med andra berörda aktörer, stödja arbetet med att skapa bättre förutsättningar för ungdomar som väljer att elitsatsa inom sin idrott.²

Vad som avses med elitidrott är dock inte alltid självklart då det saknas en allmänt vedertagen definition. Riksidrottsförbundet definierar elitsatsning som ”krävande, specialiserad och organiserad idrottsverksamhet med uttalade prestations- och resultatmål”. Vid antagning till Riksidrottsuniversitetet definieras elitidrott som ”idrott som bedrivs på landslagsnivå, nationell mästerskapsnivå, eller i den högsta nationella divisionen”. Idrott på denna nivå ställer andra krav på idrottsanläggningarna, i synnerhet när det kommer tävling eller match. Inom en del idrotter, såsom fotboll och ishockey, sker detta i form av större kommersiella evenemang som i första hand hålls på stadens arenor. Inom andra, mindre publika, idrotter utförs tävlingar och matcher på andra typer av anläggningar anpassade för idrottens behov och tävlingsmoment. En del av dessa arrangeras på de idrottsanläggningar som ägs idrotts- och föreningsnämnden.

Nämndens anläggningar är ofta hemvist för breddidrottens evenemang med den ideella sektorn som arrangör, vilka omfattar olika idrotter och olika nivåer. De ideella idrottsevenemangen skiljer sig markant från de kommersiella när det kommer till förutsättningar och resurser. Riksidrottsförbundet betonar de ideella idrottsevenemangens särart och framhåller att de ger dubbel avkastning till staden. Dels genom att evenemangen i sig innebär ett mervärde då de utgör mötesplatser för stadens invånare och skapar engagemang, dels genom att intäkterna går till att skapa bättre idrottsverksamhet i stadens idrottsföreningar.³

² Göteborgs Stads Budget 2022, antagen av kommunfullmäktige 2021-11-11 § 4

³ RF-SISU Västra Götaland, Remissyttrande över förslag till Göteborgs Stads idrottspolitiska program 2022

Med föreningsidrotten som grund

Föreningsidrotten står inför en rad utmaningar och har under det senaste decenniet fått allt svårare att rekrytera och behålla medlemmar. Idag är ungefär hälften av alla barn och unga mellan 7 och 25 år i Göteborg inte med i en idrottsförening och många slutar i allt yngre åldrar.⁴

Ibland ställs det bredare inkluderande folkhälsoperspektivet inom föreningsidrotten, även kallat breddidrotten, i motsats till mer prestationsinriktad idrott. Enligt detta synsätt har föreningsidrottens utmaningar med att rekrytera och behålla medlemmar bland annat förklarats med att föreningsidrotten haft ett alltför stort fokus på tävling och prestation.

Riksidrottsförbundet arbetar dock aktivt med att förena de båda perspektiven och att alla ska kunna delta utifrån sina egna villkor. Genom *Strategi 2025* har Riksidrottsförbundet formulerat en ambition om att skapa en ny syn på träning och tävling. I detta ingår målbilden av en idrottsrörelse där alla kan vara med under hela livet och träna och tävla på olika nivåer, inom såväl bredd- som elitidrott. Strategin utgår från premissen att om fler personer väljer att idrotta längre ges också fler idrottsutövare möjlighet att utveckla och förbättra sin prestation, vilket antas generera ett större antal framgångsrika elitidrottare.

Riksidrottsförbundets syn på idrott i *Strategi 2025* belyser komplexiteten och det ömsesidiga beroendet mellan begreppen bredd- och elitidrott. Dels utgör breddidrotten en grund för elitidrotten, dels fungerar elitidrotten som en inspiration och drivkraft för barn och unga inom breddidrotten. Elitidrotten kan därtill utgöra en resurs för föreningsidrotten som framtida ledare. Många idrottsföreningar har verksamhet inom både bredd- och elit. Olika föreningar befinner sig också på olika stadier, där en del redan är etablerade elitidrottsföreningar medan andra är på väg att göra elitsatsningar och ytterligare andra är på att lämna elitidrotten.

Idrott på högre nivåer kan därför sägas innefatta såväl elitnivå som de högre nivåerna inom breddidrotten. En ökad kapacitet för de högre nivåerna inom breddidrotten kan medföra bättre förutsättningar även för elitidrotten, då det i förlängningen kan underlätta för såväl enskilda idrottsutövare som för lag att avancera från breddidrotten till högre nivåer.

Behov av en strategisk prioriteringsordning

Den konkurrens som kan komma att uppstå mellan de båda verksamheterna och som ofta lyfts i sammanhanget handlar framför allt om nyttjandet av idrottsanläggningar och fördelning av tider. I en del fall handlar det om att föreningar har önskemål att träna vissa tider eller i en viss anläggning, vilket kan få till konsekvens att barn- och ungdomsverksamheten nedprioriteras till förmån för elitidrottens verksamhet.

En avhjälpande faktor som ofta lyfts i sammanhanget är en tydlig prioriteringsordning vid fördelning av tider i idrottsanläggningarna.

⁴ Riksidrottsförbundet (2019) "Andel aktiva i en idrottsförening"

En del större kommuner har även ett utpekade elitområde där undantag görs från den generella ordningen för att ge företräde för idrott på högre nivåer. I dessa fall är det emellertid viktigt att samtidigt säkerställa att det finns områden eller anläggningar avsedda för breddidrotten.

Idrotts- och föreningsförvaltningen tilldelar tider på idrottsanläggningarna till specialidrottsförbunden, som i sin tur fördelar tiderna till de olika föreningarna inom förbundet. Förvaltningen följer ett årshjul där fördelning av tider för olika anläggningstyper sker under olika delar av året, beroende på säsong. Förvaltningen har i uppdrag att prioritera mindre idrotter, i övrigt finns ingen fastställd prioriteringsordning utan fördelningen sker i dialog med förbunden.

Idrotts- och föreningsförvaltningens fördelningsprinciper riktar sig mot specialidrottsförbunden och ska vara vägledande för den fördelning som sker inom förbundet. Fördelningsprinciperna anger bland annat att verksamhet för barn och ungdomar samt för personer med funktionsnedsättning ska prioriteras vid fördelningen, förutsatt att den drivs av bidragsgodkända föreningar. Fördelningsprinciperna anger också att tider på vardagar klockan 17-20 ska tilldelas ungdomar 7-16 år i bidragsgodkända föreningar i Göteborg samt att tider i socioekonomiskt utsatta områden ska, utifrån ett närhetsperspektiv, i första hand tilldelas föreningar i närområdet.

Innan säsongsplaneringen äger rum hanterar förvaltningen även bokningsförfrågningar för evenemang och tilldelar tider på nämndens anläggningar. Evenemangen utgörs av både elitidrottens och breddidrottens arrangemang men även andra typer av evenemang, så som musik- eller kulturevent, bokas på nämndens anläggningar. För bokning av evenemang saknas i dagsläget en fastställd prioriteringsordning. Det pågår dock ett arbete i förvaltningen med att ta fram nya anvisningar för fördelning av tider, där även bokning av evenemang kan komma att ingå på sikt.

Elitverksamhet är följaktligen inte utpekade i fördelningsprinciperna, utan det är förbunden och föreningarna som styr fördelningen av tider för verksamhet på olika nivåer. Att inkludera elitperspektivet i fördelningsprinciperna eller att reservera anläggningar där idrott på högre nivåer ges företräde kan vara möjliga verktyg för att öka kapaciteten för idrott på högre nivåer på nämndens anläggningar. För att det inte ska ske på bekostnad av breddidrottens möjligheter att träna och tävla krävs tydligt formulerade fördelningsprinciper som tar hänsyn till föreningarnas behov.

För ett effektivt nyttjande av anläggningarna kan en god dialog med föreningslivet kring deras behov samt en väl underbyggd prioriteringsordning baserat på såväl föreningarnas preferenser som kommunens strategiska mål kring stödet till bredd- och elitverksamhet vara framgångsrika nycklar. Strategiska beslut kring prioriteringsordning vid tilldelning av tider kan således potentiellt underlätta för idrott på högre nivåer. Konkurrensen om tider indikerar dock att det är bristen på tillgång till ändamålsenliga anläggningar som är den underliggande problematiken, snarare än en motsättning mellan bredd- och elitidrott.

Ökat behov av idrottsanläggningar

Idrotts- och föreningsnämndens lokalbehovsanalys konstaterar att det finns ett behov av fler idrottsanläggningar i staden samt att behoven kommer att öka under de närmaste åren. Förutom att hålla jämna steg med befolkningstillväxten kommer därtill ytterligare insatser att krävas för att nå nämndens mål om att bidra till en stärkt folkhälsa.

Nationella undersökningar visar att den fysiska inaktiviteten är utbredd bland befolkningen och att den ökar över tid.⁵ I Folkhälsomyndighetens *Hälsa på lika villkor* uppger 41 procent av de svarande i Göteborg att de utövar pulshöjande träning minst en timme i veckan. Dock skiljer sig den fysiska aktiviteten stort mellan olika delar av staden och mellan olika grupper. Personer med funktionsnedsättning, med utländsk bakgrund eller med sämre socioekonomiska förutsättningar tillhör grupper som ägnar sig åt fysisk aktivitet i mindre utsträckning jämfört med andra grupper. Här finns ett behov av olika folkhälsofrämjande insatser, där god tillgång till idrottsanläggningar i närområdet är ett sätt att skapa förutsättningar för att öka graden av fysisk aktivitet.

Samtidigt växer och förtätas staden och det råder brist på tillgång till mark. För att uppnå målen om en stärkt folkhälsa behöver utvecklingen av anläggningarna gå mot mer flexibla lokaler och ytor samt inrymma olika funktioner för att möta åtskilliga behov. Idrottsanläggningar är i regel ytkrävande, varpå mångfunktionella anläggningar är ett sätt att lösa ut geografiska och ytmässiga begränsningar.

Ur ett bredare folkhälsoperspektiv kan denna utveckling bidra till att tillgängligheten ökar då anläggningarna rymmer flera former av idrott och fysisk aktivitet. Ur föreningsidrottens perspektiv, och i synnerhet för elitidrotten, kan det dock innebära en risk att tillgången till specialiserade, funktionsanpassade ytor minskar. För elitidrotten är behoven av anpassade ytor och lokaler centralt för att verksamheten ska kunna utvecklas, inte minst för att kunna arrangera tävlingar och matcher på högre nivå.

2.2 Kommunens roll i anläggningsförsörjningen

För att möta de ökade kraven från elitidrotten kan anläggningsbeståndet utvecklas genom både nyinvesteringar och reinvesteringar. Inom vissa idrotter, där det råder brist på ändamålsenliga platser för tävlingsverksamhet, finns ett behov av att nya anläggningar uppförs. När det gäller det befintliga anläggningsbeståndet rör det sig om att utveckla anläggningarna genom till- eller ombyggnationer för att möta idrotternas krav kring publikkapacitet eller ökade säkerhetskrav. Oavsett tillvägagångssätt har kommunen en central roll i anläggningsförsörjningen.

⁵ Centrum för idrottsforskning (2022) "Idrottsanläggningar – i dag och i morgon"

Kommunernas stöd till idrottsanläggningar utgör den största andelen av det totala offentliga stödet till idrotten.⁶ I Göteborg byggs merparten av stadens idrottsanläggningar på uppdrag av kommunen. Utöver kommunens byggande bidrar idrotts- och föreningsnämnden även till stadens försörjning av idrottsanläggningar på andra sätt. Nämnden ger ekonomiskt stöd till föreningar eller andra ideella aktörer som bygger anläggningar genom exempelvis investeringsbidrag och kommunal borgen. Föreningslivet är en viktig aktör bland annat för ansvaret för stadens bollplaner, där många antingen ägs av föreningarna själva eller där föreningar drifvar kommunala bollplaner. Som markägare bidrar nämnden till anläggningsförsörjningen genom att upplåta mark till aktörer som vill bygga anläggningar. Här är näringslivet en viktig aktör och flera typer av idrottsanläggningar drivs till stor del i privat regi, såsom padelhallar och gym.

Utöver idrotts- och föreningsnämnden finns flera centrala aktörer inom Göteborgs Stad som bygger, äger och drifvar idrottsanläggningar. Lokalförvaltningen och grundskoleförvaltningen ansvarar exempelvis för flertalet av idrottshallarna som nyttjas av både skolan och föreningslivet. När det kommer till elitidrott på de högsta nivåerna bedrivs det inom en del idrotter i första hand på stadens arenor med kapacitet för större evenemang, vilka ägs och drivs av kommunala bolag. Göteborgs Stads evenemangs- och arenabolag Got Event driver nio av stadens arenor och samarrangerar hundratals evenemang varje år.⁷ Fastighetsbolaget Higab äger och förvaltar flera av arenorna, bland andra Bravida Arena, Gamla Ullevi och Scandinavium.

Kommunal och regional samverkan

Samverkan mellan olika aktörer inom staden är därför avgörande för att tillgodose behoven hos såväl breddidrotten som elitidrotten. I förslag till Göteborgs Stads idrottspolitiska program 2023-2030, som har varit ute på remiss till stadens nämnder och bolagsstyrelser under våren 2022, är en av de föreslagna strategierna att "Göteborgs Stad ska sträva efter att utforma och anpassa idrottsanläggningarna på ett sätt som skapar kapacitet för idrottsevenemang och elitidrott".⁸ Det ställer krav på en högre grad av samverkan mellan stadens olika aktörer i ett tidigt skede av planeringsprocessen inför att nya idrottsanläggningar ska byggas. För att uppnå det ändamålet är det viktigt att det finns ett elitidrottsperspektiv med i hela processen, även när det kommer till reinvesteringar i det befintliga anläggningsbeståndet.

Idrottsanläggningar som är specialiserade för träning och tävling för en viss idrott, liksom anläggningar anpassade för idrotter med färre utövare, kräver ibland ett större befolkningsunderlag än vad som finns inom en kommun. För att kunna möjliggöra för ett varierat utbud av idrottsanläggningar, med både bredd och spets, kan regional samordning utgöra ett viktigt verktyg.

⁶ Sveriges kommuner och regioner (2013) "Elitidrottens anläggningar"

⁷ Scandinavium, Ullevi, Gamla Ullevi, Bravida Arena, Frölundaborg, Valhalla IP, Valhallabadet, Valhalla Sporthallar och Träningshallen/Valhallarinken

⁸ Förslag till Göteborgs Stads idrottspolitiska program 2023–2030, remissversion daterad 2022-03-28

Eftersom den fysiska planeringen sker på kommunnivå blir den regionala samordningen många gånger förbisedd. Genom att se till hela regionen, hitta gemensamma behov samt se elitverksamheten ur ett större perspektiv kan den specialiserade idrottens behov tillgodoses via samverkan över kommungränserna. Här kan exempelvis kommunernas anläggningsstrategier eller lokalbehovsplaner utgöra planeringsunderlag för gemensamma behovsanalyser.

Offentlig-privat samverkan

Ytterligare en typ samverkansform som förekommer när det gäller elitidrottens anläggningar är samverkan mellan offentliga och privata aktörer, så kallade OPS-lösningar. I rapporten *Elitidrottens anläggningar* redogör Sveriges kommuner och regioner för olika finansieringsmöjligheter för anläggningar anpassade för elitverksamhet, där OPS-lösningar är ett av alternativen.

OPS-projekt finansieras helt eller delvis av privata aktörer och är ett sätt att möjliggöra resurser, i form av såväl finansiering som kompetens, med syfte att tillföra nya anläggningar som annars inte hade kommit till stånd. Enligt SKR är OPS inte enbart en finansieringslösning utan finansieringen ska i första hand ses som ett incitament för effektivitet.⁹

För anläggningar anpassade för elitidrotten är OPS en möjlig finansieringsmodell. För att säkerställa en bred tillgänglighet till anläggningen behövs dock en rad aspekter tas i beaktande när andra aktörer än kommunen driver anläggningen. För breddidrottens anläggningar behöver exempelvis nyttjande- och ansvarsavtal upprättas, liksom hantering av praktiska frågor såsom system för bokning. Därtill behöver en god tillgänglighet för olika typer av målgrupper säkerställas, varför kommuner i regel eftersträvar att ha kvar det övergripande planeringsansvaret för anläggningen.¹⁰

Reinvesteringar för att öka kapaciteten

Utöver att ge förutsättningar för nya idrottsanläggningar arbetar idrotts- och föreningsnämnden även med att reinvestera i det befintliga anläggningsbeståndet. Reinvesteringar avser åtgärder för att öka kapaciteten och skapa mervärde på anläggningarna. I en del fall kan reinvesteringar i form av till- eller ombyggnation vara en lösning för att exempelvis möta de ökade kraven från elitidrotten, såsom större publikkapacitet eller ökade säkerhetskrav.

Ibland kan dock en till- eller ombyggnation bli nästintill lika resurskrävande som vid nybyggnation. En rad frågor behöver därtill lösas för att en tillbyggnad ska kunna realiseras, såväl byggnadstekniska och administrativa som ytmässiga.

Flera av idrotts- och föreningsnämndens anläggningar uppfördes redan på 1960- och 1970-talen och har uppnått sin tekniska livslängd. När det gäller äldre anläggningar är det oftast byggnadstekniskt komplicerat att genomföra till- eller ombyggnationer som syftar till öka kapaciteten.

⁹ Sveriges kommuner och regioner (2013) "Elitidrottens anläggningar"

¹⁰ Centrum för idrottsforskning (2022) "Idrottsanläggningar – i dag och i morgon"

I en del fall är det heller inte ekonomiskt eller miljömässigt hållbart att fortsätta med underhåll och drift av anläggningen. I ett sådant skede krävs större långsiktiga reinvesteringar som avser hela anläggningen eller att anläggningen ersätts av en ny.

En tillbyggnad innebär en utökning av anläggningens volym, vilket också kräver bygglov. Det gäller både inom och utanför detaljplanelagt område. Vid bygglov inom detaljplan behöver det prövas om åtgärden överensstämmer med den detaljplan som gäller på platsen. Utöver prövningen mot detaljplanen ska åtgärden även prövas mot vissa andra krav i plan- och bygglagen.¹¹ Även när det gäller idrottsanläggningar som inte utgörs av en byggnad krävs bygglov för att uppföra, flytta eller väsentligt ändra idrottsplatsen. En anledning till att idrottsplatser är bygglovspliktiga är att de oftast är arealkrävande.

Eftersom idrottsanläggningar är förhållandevis ytkrävande är det ofta svårt att finna outnyttjade ytor i anslutning till anläggningen som bedöms lämpliga i konkurrens med andra anspråk. Stadsutvecklingen i Göteborg är i hög grad inriktad på att förtäta staden och flera samhällsnyttiga behov konkurrerar om marken. Brist på tillgång till mark i den redan byggda staden försvårar möjligheterna för eventuella tillbyggnationer som komplement till befintliga anläggningar.

Större till- eller ombyggnationer kan samtidigt påverka tillgängligheten negativt under tiden då åtgärderna vidtas eftersom en anläggning tillfälligt kan behöva stängas och befintlig verksamhet behöver flytta till en annan anläggning. Vid ersättningsanläggningar påbörjas därför i regel byggnation av den nya anläggningen innan den befintliga anläggningen rivs för att minska de negativa konsekvenserna för verksamheten.

¹¹ Boverket (2022) Prövning av bygglov inom detaljplan

3 Kartläggning av anläggningsbeståndets kapacitet

I följande kapitel kartläggs nuvarande kapacitet för idrott på högre nivåer inom idrotts- och föreningsnämndens anläggningsbestånd. Inledningsvis redogörs för i vilken utsträckning idrott på högre nivå förekommer på nämndens anläggningar idag. Efter det presenteras kortfattat de krav på anläggningarna som ställs från respektive förbund inom dessa idrotter. Därefter jämförs anläggningskraven med den befintliga kapaciteten på nämndens anläggningar. Slutsatser samt analys av förutsättningarna för att öka kapaciteten behandlas i efterföljande kapitel.

3.1 Krav och förutsättningar för idrott på högre nivåer

En grundläggande förutsättning för att idrott på högre nivåer ska kunna bedrivas är att idrottsanläggningarna möter de krav som specialidrottsförbunden har fastställt. Föreningsidrottens strategier för att öka kapaciteten för idrott på högre nivåer är dock bredare än så och inrymmer fler områden, utöver anläggningskraven. Idrottsrörelsens fokus på att utveckla elitidrotten handlar dels om att skapa bättre förutsättningar för de tävlande, dels om att öka värdet av idrottsevenemangen; där framför allt det sistnämnda är relaterat till anläggningarnas kapacitet.

Främst handlar det om besökarens upplevelse och helhetsbild av arrangemanget, vilket kan röra sig om allt ifrån logistik, bekvämligheter och faciliteter till att det är enkelt att ta sig till och från evenemanget. Fokus är här främst på kommersiella idrottsevenemang, där utvecklingen av arrangemangen syftar till att öka intäkterna.¹² Idrottsförbundens anläggningsstrategier, och i synnerhet elitföreningarnas önskemål, kan därför i många fall vara mer långtgående än de formella anläggningskraven.

Anläggningskraven, eller arenakraven, är grundläggande krav på idrottsanläggningen som behöver uppfyllas för att tävling eller match på högre nivå ska kunna genomföras. Anläggningskraven ser olika ut för olika idrotter och nivåer och omfattningen varierar. Kraven fastställs vanligtvis i regler eller tävlingsbestämmelser hos respektive specialidrottsförbund. Kraven syftar dels till att möta de idrottsliga behoven för själva tävlingsmomenten, såsom krav på anläggningens storlek och mått, utrustning eller redskap, dels till att möta de behov som uppstår vid publika evenemang, såsom läktarplatser eller utrymme för media.

¹² Sveriges kommuner och regioner (2013) "Elitidrottens anläggningar"

Eftersom de större kommersiella idrottsevenemangen i första hand hålls på stadens arenor är fokus i denna kartläggning på de anläggningskrav som specialidrottsförbunden ställer. För den här rapporten har anläggningskraven från specialidrottsförbunden sammanställts för respektive idrott som ingår i urvalet. Som komplement till anläggningskraven, samt för att få en bild av övriga förutsättningar, har även en enkät gått ut till samtliga specialidrottsdistriktsförbund som är verksamma i Göteborg.

Trots att villkoren varierar stort beroende på idrott går det att utröna några generella förutsättningar som flera specialidrottsförbund har gemensamt. Flera förbund betonar betydelsen anläggningarna har för idrotten i fråga. Dels handlar det om att stärka konkurrenskraften och höja den specifika idrottens status, dels är anläggningarna avgörande för den säkerhet, komfort och service som publik, sponsorer och media upplever. En del förbund framhåller att det är viktigt att ta hänsyn till att anläggningarna i allt högre utsträckning också är en arbetsplats för såväl spelare, ledare och domare som för media.

När det gäller de idrottsspecifika kraven på anläggningarna är det svårare att utröna några gemensamma krav då dessa skiljer sig åt beroende på anläggningstyp, idrott och nivå. I följande avsnitt summeras de idrottsspecifika kraven, uppdelat utefter de anläggningstyper som ingår i urvalet för kartläggningen.

3.2 Idrottsanläggningarnas kapacitet idag

I kartläggningen av idrottsanläggningarnas nuvarande kapacitet är urvalet avgränsat för att möta ett antal kriterier.

För det första är urvalet avgränsat till att innefatta de idrottsanläggningar som ägs av idrotts- och föreningsnämnden. Eftersom uppdraget består av att kartlägga idrottsanläggningars förutsättningar att öka kapaciteten behöver urvalet begränsas till de anläggningar som nämnden har rådighet över. Anläggningar som är föreningsägda, privata eller har en annan nämnd som huvudman ingår därför inte i urvalet, även om idrott på högre nivåer bedrivs i varierande omfattning även på dessa idrottsanläggningar.

Många tävlingar och matcher på högre nivåer sker på stadens arenor, vilka ägs och drivs av kommunala bolag. Då arenorna utgör en så pass central del av elitidrotten omnämns de i delar av kartläggningen. Det bör dock betonas att det är andra aktörer, stadens evenemangs- och arenabolag Got Event och fastighetsbolag Higab, som äger och ansvarar för arenorna.

För det andra har idrottsanläggningarna i den här rapporten grupperats i olika anläggningskategorier. Anläggningskategorierna består av de anläggningstyper som idrotts- och föreningsnämnden bygger och som är aktuella för idrott på högre nivåer: idrottshallar, bollplaner, ishallar och simhallar. En del anläggningskategorier består i sin tur av ett antal underkategorier som skiljer sig åt vad gäller storlek eller funktion.

Urvalet syftar inte till att vara heltäckande, utan är avgränsat till de vanligast förekommande anläggningstyperna inom nämndens anläggningsbestånd. Det finns även andra anläggningstyper inom anläggningsbeståndet där idrott på högre nivåer bedrivs. Exempelvis förekommer tävling på högre nivåer inom friidrott på nämndens friidrottsanläggningar.¹³

För det tredje är kartläggningen avgränsad till att innefatta de idrotter som bedriver verksamhet på högre nivåer på nämndens anläggningar idag, alternativt som tillhör de större specialidrottsförbunden. Utöver de idrotter som ingår i urvalet finns en mängd olika idrotter som bedriver verksamhet på nämndens anläggningar, även på högre nivåer.

3.3 Idrottshallar

Idrottshallar används här som ett samlingsbegrepp för ett antal olika typer av sporthallar och andra hallar där storlek och funktion varierar. De olika sporthallarna brukar delas upp i fullmåttshall, mindre sporthall och gymnastiksal, beroende på hallens storlek. Utöver sporthallarna finns även specialanpassade hallar. Gemensamt för dessa hallar är att de oftast är utformade eller utrustade för en viss idrott. I den här kategorin finner vi bland annat gymnastikhall och friidrottshall.

Ägandet av och driftansvaret för idrottshallarna i staden ser olika ut beroende på anläggningstyp. Sporthallarna av fullmåttstorlek har såväl föreningslivet, näringslivet och stiftelser som huvudman men en majoritet av fullmåttshallarna är uppförda av kommunen. Gymnastiksalarna, som används för skolidrotten dagtid och av föreningar på kvällar och helger, ägs och driftas i regel av lokalförvaltningen och grundskoleförvaltningen. Sedan år 2019 ska fullmått dock vara norm vid ny- och ombyggnation av skolidrottshallar enligt beslut av kommunstyrelsen.

När det gäller kapaciteten för idrott på högre nivåer är det framför allt fullmåttshallarna och de specialanpassade hallarna som är relevanta att inkludera i urvalet. Därtill är urvalet avgränsat till de anläggningar som idrotts- och föreningsnämnden har rådighet över, vilket är 15 anläggningar med fullmåttshallar. Utöver det hyr idrotts- och föreningsnämnden in ytterligare fullmåttshallar på ca 15 olika anläggningar som kan bokas av föreningar.

Fullmåttshallarnas läktarkapacitet

Fullmåttshallarna nyttjas av en rad olika idrotter, men bokas i regel främst av föreningar för olika inomhuslagsporter såsom handboll, innebandy, basketboll, futsal och volleyboll. Med fullmåttshall menas att hallens innerplan har en storlek som motsvarar minst 40 gånger 20 meter, vilket krävs för spel i de olika inomhuslagsporterna.

¹³ Exempelvis på Slottsskogsvallen och Björlandavallen

Fullmåttshallarna kan delas in i olika kategorier baserat på tillgång till läktare, publikkapacitet samt om de inrymmer extraytor anpassat för fler idrotter, exempelvis friidrott eller gymnastik. Idrotts- och föreningsförvaltningen använder sig av denna kategorisering vid bland annat behovsbeskrivningar inför byggnation av nya hallar, se tabell 1.

Kategori 3 motiveras primärt av föreningslivets behov av att kunna spela matcher och arrangera mindre och medelstora evenemang. I dagsläget tillhör dock ingen av idrotts- och föreningsnämndens idrottshallar denna kategori. Bland övriga kommunala hallar kan Lundbystrandshallen anses fylla motsvarande funktion, om än med en äldre och mindre kostnadseffektiv konstruktion då läktaren här är fast och därmed utgör en byggnadsdel som står outnyttjad större delen av tiden.

Tabell 1. Fullmåttshallarnas kapacitet för läktare och extraytor

Kategorier	Läktare	Publikkapacitet	Extraytor	Anläggningar
Kategori 0	Ej läktare	0–150	Inga särskilda extraytor	Askims sporthall Gamlestadshallen Kärra sporthall
Kategori 1	Läktare	150–600	Inga särskilda extraytor	Hammarkullehallen, Heidhallen, Lillekärrshallen, Torpahallen, Lärjehallen, Skytteskolans sporthall
Kategori 2	Läktare	150–600	Inrymmer extraytor för gymnastik/friidrott	Björlanda idrottshall, Lindåshallen, Lundenhallen, Torshallen, Sandeklevshallen, Sjumilahallen
Kategori 3	Skjutbara läktare	1 500	Inga särskilda extraytor	Lundbystrand*

* Ägs ej av idrotts- och föreningsnämnden

Fullmåttshallarnas kapacitet för idrott på högre nivå

De idrotter som i dag har verksamhet på högre nivåer i fullmåttshallarna, och som därför utgör urvalet av idrotter, är inomhuslagsporterna handboll, futsal, innebandy, basketboll och volleyboll. Inom dessa idrotter spelas matcher i de högsta serierna/ligorna/divisionerna i första hand på anläggningar som är föreningsägda, privata eller som har annan nämnd som huvudman. En del av dessa anläggningar hyrs in av idrotts- och föreningsförvaltningen och bokas via förvaltningens bokningssystem.

Av idrotts- och föreningsnämndens egna anläggningar bokas matcher på högsta elitnivå i två hallar.¹⁴ Spel upp till division 1 inom handboll, futsal, innebandy, basketboll och volleyboll bokas på samtliga av idrotts- och föreningsförvaltningens fullmåttshallar, i de fall hallar med tillräcklig publikkapacitet ej finns att tillgå.

Vid jämförelse av fullmåttshallarnas kapacitet med anläggningskraven för de olika inomhuslagssporterna framkommer att en del av nämndens anläggningar uppfyller grundläggande krav. Det skiljer sig dock åt beroende på idrott och nivå. Utfallet redovisas nedan.

Läktarkapacitet

Vad gäller läktarkapacitet uppfyller *Kategori 1* kraven från samtliga nivåer i handboll, förutom den högsta ligan som har krav på minst 1 500 platser, vilket uppfylls av *Kategori 3*.

I futsal finns krav på minst 300 platser vid serie- och slutspel, vilket uppfylls av *Kategori 1*. Final ska däremot spelas i anläggning med 1000 platser, vilket uppfylls av *Kategori 3*. Division 1 har krav på 100 platser, vilket uppfylls av en del hallar inom *Kategori 0*.

Kraven för högsta ligan i innebandy anger att match ska spelas i arena med läktare, men har inte krav på antalet läktarplatser. *Kategori 1-3* uppfyller kraven på läktare, även om de inte kategoriseras som arenor.

Inom basketboll ska det finnas minst 1 000 platser i högsta serien, vilket uppfylls av *Kategori 3*. För resterande serier är det dock endast en rekommendation, därav kan samtliga fullmåttshallar sägas uppfylla kraven.

I dagsläget tillhör dock ingen av idrotts- och föreningsnämndens hallar kategori 3, vilket innebär att nämndens egna fullmåttshallar saknar kapacitet för spel i de allra högsta nivåerna. Flertalet hallar möter kraven på läktarkapacitet i de övriga nivåerna i inomhuslagssporterna.

Spelplan

När det gäller kraven på spelplanens storlek uppfyller samtliga fullmåttshallar de grundläggande kraven från samtliga idrotter och nivåer som ingår i urvalet.

Takhöjd

Fullmåttshallarna har en takhöjd på 7 meter som standard. För volleyboll finns olika krav på frihöjd, som i elitserien är 9 meter och i övriga serier 8 meter. Två fullmåttshallar som ingår i urvalet uppfyller kraven på frihöjd.¹⁵

Resultattavla

Samtliga fullmåttshallar ska enligt standard vara utrustade med en resultattavla. Kraven på resultattavlans skiljer sig dock åt beroende på idrott och nivå. En bedömning av vilka hallar som möter de olika kraven på resultattavlorna bör föregås av en inventering.

¹⁴ Lillekärrshallen: handboll och innebandy. Lundenhallen: handboll, basketboll, futsal och innebandy

¹⁵ Askims sporthall och Lundenhallen

Linjering

Samtliga fullmåtthallar uppfyller kraven på linjering för samtliga idrotter som ingår i urvalet. Linjeringen följer i regel den ordning som rekommenderas i Måttboken.¹⁶

Vid en del internationella matcher eller tävlingar finns dock krav på att endast den linjering som är anpassad för idrotten i fråga får finnas på spelplanen. Spelplanens linjering kan anpassas tillfälligt genom att en temporär ”matta” med korrekt linjering läggs ut inför match. I dagsläget är det oftast den förening som arrangerar matchen som tillhandahåller det tillfälliga underlaget.

Specialanpassade hallar

Inom nämndens anläggningsbestånd finns ett mindre antal specialanpassade hallar för idrotterna gymnastik och friidrott. I en del fall finns dessa hallar eller särskilda extraytor i anslutning till fullmåtthallarna, se *kategori 2* i tabell 1.

Gymnastik

Specialanpassade hallar för gymnastik är hallar av fullmåt som är utrustade med redskap för gymnastik. Av idrotts- och föreningsnämndens idrottshallar finns tre hallar som innefattar ytor anpassade för gymnastik¹⁷, vilka ryms inom *Kategori 2* enligt tabell 1. Gemensamt för de gymnastikanpassade hallarna är att annan idrottsverksamhet inte kan bedrivas på dessa ytor då redskap och mattor finns i salarna permanent. De gymnastikföreningar som har verksamhet i hallarna har även hyresavtal, vilket innebär att hallen primärt disponeras av föreningen i fråga. Det är framför allt barn- och ungdomsverksamhet som bedrivs i gymnastikhallarna.

Enligt Gymnastikförbundet Väst finns det ingen hall i staden som når upp till kraven i samtliga discipliner inom gymnastik på högre nivåer. För trupp gymnastik är ett grundläggande krav att idrottshallen är av fullmåt (40 x 20), vilket uppfylls av samtliga fullmåtshallar. För trampolin och rytmisk gymnastik krävs minst 10 meter i takhöjd, vilket ingen av hallarna i idrotts- och föreningsnämndens anläggningsbestånd uppfyller. Ingen av hallarna uppfyller heller kraven på infattningar i golv för redskap, vilket är ett krav inom artistisk gymnastik. Bland övriga kommunala hallar uppfyller endast Valhalla sporthall kraven på takhöjd.

Friidrott

Friidrott är ett samlingsbegrepp för ett antal olika idrotter, vilket medför att det är flera olika idrottsgrenar som ska kunna utövas på samma anläggning. För respektive gren finns detaljerade krav på anläggningarna, exempelvis kring måtten på löparbanorna eller krav på säkerhetszoner för spjutkastning.

Av idrotts- och föreningsnämndens idrottshallar finns tre hallar som innefattar ytor anpassade för friidrott,¹⁸ vilka ryms inom *Kategori 2* enligt tabell 1.

¹⁶ Måttboken ges ut av Sveriges kommuner och regioner som stöd till anläggningsägare

¹⁷ Lindåshallen, Lundenhallen och Torshallen. Även Berghalla sporthall, som är inhyrd av idrotts- och föreningsnämnden, nyttjas av gymnastikföreningar och är utrustad med gymnastikmatta.

¹⁸ Björlandahallen, Sandeklevshallen och Lindåshallen. Även Angered arena rymmer en friidrottshall som är inhyrd av idrotts- och föreningsnämnden och nyttjas av friidrottsföreningar

Hallarna är i varierande grad anpassade för häcklöpning, höjdhopp, längdhopp, kulstötning, stavhopp, tresteg, löparbanor (6 x 60 meter) och är utrustade med kastbur för diskus, spjut och slägga. Viss tävlingsverksamhet inomhus förekommer på idrotts- och föreningsnämndens friidrottshallar, men hallarna bokas framför allt av föreningar med barn- och ungdomsverksamhet samt av skolidrotten.

Enligt Göteborgs Friidrottsförbund bedrivs friidrott på högre nivåer i första hand på stadens friidrottsanläggningar, som utgörs av större utomhusarenor. Av dessa ägs två av anläggningarna av idrotts- och föreningsnämnden.¹⁹

3.4 Bollplaner

Stadens bollplaner ägs uteslutande av kommunen och föreningsidrotten.

Göteborgs Stad äger och driftar cirka en tredjedel av bollplanerna, medan cirka en tredjedel ägs av föreningar. För den resterande tredjedelen av bollplanerna finns det ett delat ansvar där idrotts- och föreningsnämnden har huvudmannaskapet, medan en förening ansvarar för driften enligt avtal med förvaltningen.

Bollplanerna nyttjas i huvudsak av fotbollen men en del planer används även av föreningar som utövar cricket, amerikansk fotboll och andra idrotter. Urvalet av bollplaner i denna kartläggning är de bollplanerna som är elvaspelsplaner och där kommunen äger och driftar, alternativt har föreningsdriftsavtal. Idrotts- och föreningsnämnden ansvarar för runt 70 stycken elvaspelsplaner, varav cirka hälften är naturgräsplaner och hälften är konstgräsplaner.²⁰

Bollplanernas kapacitet för elitverksamhet

Inom fotbollens seriesystem är division 3 och uppåt nationella serier och styrs av Svenska Fotbollförbundet (SvFF), medan division 4-8 administreras av de regionala distriktsfotbollsforbunden. Allsvenskan, Superettan och Ettan (Division 1) är de högsta serierna inom elitfotboll för herrar och Damallsvenskan och Elitettan för damer.

SvFF fastställer arenakraven för respektive serie i elitfotbollen, där kraven ökar för varje nivå. Vidare skiljer sig arenakraven åt mellan dam- och herrverksamhet, där kraven för herrar är mer långtgående. Damallsvenskans krav kan likställas med kraven inom herrarnas Superettan medan damernas division 1 har rekommendationer i stället för krav.

För match i de högsta divisionerna inom elitfotbollen finns omfattande krav och de spelas i regel på stadens arenor, vilka Got Event ansvarar för. Gamla Ullevi, Ullevi Stadium, Bravida Arena och Valhalla IP klassas som elitfotbollsarenor och i dagsläget finns sex hemmalag på de arenor som Got Event driftar. Ullevi Stadium har inget hemmalag men fungerar som reservarena och används ibland för större planerade matcher.

¹⁹ Slotsskogsvallen och Björlandavallen

²⁰ Samt en hybridplan

Av idrotts- och föreningsnämndens anläggningar uppfyller ingen plan kraven för spel i de högsta divisionerna i dagsläget. Enligt beslut i idrotts- och föreningsnämnden 2021 ska Ruddalens A-plan hålla division 1-standard.²¹ I beslutsunderlaget till nämnden framgår att Got Event då gjorde bedömningen att staden via dess arenor var väl försörjda vad gäller Superettan, men att det eventuellt finns ett behov av att idrotts- och föreningsnämnden kompletterar vissa av sina planer så att de har kapacitet för spel i division 1. Arbete med att verkställa nämndens beslut pågår i förvaltningen. För närvarande finns inga beslut om att anpassa fler av nämndens planer till division 1-standard.

I kommunfullmäktiges budget 2022 fick Got Event i uppdrag att tillsammans med Göteborg & Co ta fram förslag på investeringar i och kring arenorna med målsättningen att evenemangsstrategin ska upprätthållas. I samband med detta fick Got Event även i tilläggsuppdrag att analysera fotbollens utveckling i staden på kort och lång sikt samt behovet av arenor och anläggningar. En utmaning som lyfts i uppdragshandlingen är när lag går upp i divisionerna och inte kan spela kvar på sin hemmaarena.

Enligt Got Events kartläggning kommer behoven för elitfotbollen att öka under de kommande åren. Dels till följd av att både bredd- och elitverksamheten växer, framför allt inom damfotbollen som haft en positiv utveckling under de senaste åren med fler lag i de högre serierna. Dels på grund av de ökade arenakraven för elitfotbollen. SvFF reviderar årligen kraven för elitarenor och inför varje säsong görs en kontroll av att arenorna uppfyller dessa krav. Inför nästa år planeras för mindre justeringar av arenakraven och på sikt planeras kraven för division 1 att justeras upp till samma arenakrav som för Superettan, enligt Got Events utredning.

Bollplanernas kapacitet för övriga nivåer

Kraven för spel i de övriga nationella serierna, det vill säga division 2-3 för herrar och division 1-3 för damer, är långt ifrån lika omfattande som för elitfotbollen. Kraven kan i korthet sammanfattas till att planen skall ha spelmått 105 x 65 meter samt att det skall finnas tillgång till omklädningsrum för bortalag och domare. Enligt Svenska Fotbollsforbundet finns i dagsläget inga planer att justera anläggningskraven för dessa nivåer.

Av de nationella serierna som administreras av SvFF spelas matcher i de övriga divisionerna i varierade omfattning på idrotts- och föreningsnämndens planer. Under säsongen 2022²² bokades två av idrotts- och föreningsnämndens bollplaner för matcher i division 2 för herrar.²³ En plan bokades även för match i Svenska cupen där klubbar som spelar i Allsvenskan, Superettan och i övriga divisioner har möjlighet att delta.²⁴ På damsidan bokades sex av idrotts- och föreningsnämndens bollplaner för matcher i division 2.²⁵

²¹ Ställningstagande angående framtida standard på Ruddalens A-plan, 2021-12-21 § 196, dnr 0383/21

²² För perioden 2022-04-04 – 2022-10-30

²³ Ruddalen IP, Lemmingvallen

²⁴ Majvallen

²⁵ Härlanda Park, Lemmingvallen, Majvallen, Åkeredsvallen, Hovgårdsvallen samt Hovåsvallen

Idrotts- och föreningsnämndens samtliga elvaspelsplaner har spelmått 105 x 65 meter som standard, med ett fåtal undantag. Fler konstgräsplaner än naturgräsplaner når upp till kraven på spelplanens storlek, vilket kan förklaras av att flera gräs- och naturgräsplaner försetts med konstgräs under 2000-talet. I anslutning till elvaspelsplanerna finns i regel även tillgång till omklädningsrum för bortalag och domare, antingen förvaltningens egna eller föreningsägda klubbhus som hyrs in av förvaltningen. Majoriteten av idrotts- och föreningsnämndens elvaspelsplaner möter således anläggningskraven upp till division 2 för herrar och division 1 för damer.

3.5 Ishallar

Samtliga ishallar i staden ägs av Göteborgs Stad. Idrotts- och föreningsnämnden är huvudman för de ishallar och isbanor som är öppna för allmänheten eller föreningslivet, medan arenorna Scandinavium och Frölundaborg ägs av Higab och driftas av Got Event.

Ishallarna nyttjas framför allt av idrotterna ishockey och konståkning när det kommer till elitverksamhet. Det finns dock även flera andra idrotter såsom bandy, skridskoåkning och curling som utövas på isytor och som har viss verksamhet på högre nivåer.

Av de ishallar som ägs av idrotts- och föreningsnämnden nyttjas i dagsläget ingen av föreningar med elitverksamhet. En ishall, Angered arena, bokas av ishockeyföreningar med verksamhet på högre nivåer i viss mån. Angered arena driftas av idrotts- och föreningsförvaltningen men ägs av Higab. I övrigt är det arenorna Scandinavium och Frölundaborg som nyttjas av ishockey på elitnivå, vilka ägs av Higab och drivs av Got Event. Scandinavium är hemmaarena för Frölunda HC, medan Frölundaborg används som träningsarena och för enstaka matcher. Inom konståkning används Scandinavium och Valhallarinken för tävlingar på högre nivåer inom grenarna Singel och Synkro. Valhallarinken är Scandinaviums träningsanläggning.

Ishallarnas kapacitet för idrott på högre nivåer

Vid spel i ishockey kategoriseras anläggningarna i fem olika typer: arena, förbundshall, publikhall, träningshall samt isyta. Beroende på anläggningstyp får olika typer av seriespel anordnas.

För att Svenska Ishockeyförbundet eller regions- eller distriktsförbundet ska kunna anordna en match måste anläggningen vara certifierad. Respektive förbund gör sin tolkning utifrån regelverk vilken nivå anläggningen är anpassad för. För anläggningar som klassificeras som arenor genomförs besiktningar varje år och för övriga anläggningar vart tredje år.

Svenska Ishockeyförbundet ansvarar centralt för förbundsserierna som utgörs av de högsta serierna och anordnas på de två största anläggningstyperna. På en arena, som har högst krav, får spel på högsta nivå anordnas. Här finns rekommendationer om 5 000 publikplatser för den högsta serien Svenska Hockeyligan och 3 500 för Hockey Allsvenskan.

I förbundshallar arrangeras spel i serierna Svenska Damhockeyligan, Hockey Ettan och Junior 20 Nationell. Här rekommenderas 800 publikplatser.

Regionerna och distriktsförbunden ansvarar för serier i Hockey Tvåan, Hockey Trean samt för Junior 20 och 18, regional och division 1, vilka spelas i anläggningstypen publikhall. I publikhall rekommenderas 400 publikplatser och för träningshall rekommenderas 150 publikplatser. I träningshall spelas lägre divisioner och ungdomsserier.

Figur 1. Seriesystemets krav på anläggningen.

Serie	Arena	Förbundshall	Publikhall	Tr hall	Isyta
SHL/HA					
SDHL					
HE					
J20N					
HDiv2 & Div3					
D Div1					
J18 Allsv					
J18/J20 Reg Elit					
J18/J20 Div1					
U16					
HDiv4					
J18/J20 Div2					
U11-U15					
U9-U11					

Källa: Svenska Ishockeyförbundet

Gemensamt för anläggningstyperna arena, förbundshall och publikhall är att sarg/rink ska vara 60 x 30 meter samt att hallen ska vara utrustad med bland annat publikskydd, spelarbås och säker inpassering. De olika anläggningstyperna har även olika krav för utrymme för media, teknisk utrustning samt andra utrymmen som tillkommer vid spel på högre nivåer såsom medicinska rum eller sliprum. Därtill tillkommer krav på belysning, ljudanläggningar och digital infrastruktur.

Av idrotts- och föreningsnämndens ishallar uppnår fem av hallarna kraven på rinkens mått. Endast en hall, Marconihallen, har läktarkapacitet med plats för 500 personer, vilket motsvarar kraven på en så kallad publikhall.

Enligt Svenska Ishockeyförbundets besiktning av ishallarna från 2022 klassificeras Angered arena som förbundshall, under förutsättning att ett antal åtgärder omhändertas samt att dispensansökan godkänds av Svenska Ishockeyförbundets tävlingsnämnd. Askims ishall klassificeras som träningshall vid besiktning genomförd samma år. År 2020 klassificerades Marconihallen som publikhall. Vid besiktning som genomfördes år 2017 klassificerades Rambergsrinken som träningshall och Isdala ishall som publikhall.

Av idrotts- och föreningsnämndens ishallar finns således kapacitet upp till division 2 i ishockey på två hallar i dagsläget.

Tabell 2. Klassificering av ishallar

Anläggning	Klassificering enligt besiktningsprotokoll Svenska Ishockeyförbundet	Datum för besiktning
Angered arena	Förbundshall	2022-07-29
Marconihallen	Publikhall	2020-02-11
Askims ishall	Träningshall	2022-09-14
Rambergsrinken	Träningshall	2017-12-05
Isdala ishall*	Publikhall	2017-12-06

* Ersätts av ny ishall i Kvibergs Park

Det pågår dock flera projekt som innefattar såväl ny- som ombyggnationer av ishallar i staden. Just nu pågår byggnation av en ny is- och sporthall i Kvibergs Park, vilken ersätter Isdala ishall i Kortedala som ska rivas. Den nya is- och sporthallen beräknas stå klar i början av 2023 och utformas för att möta föreningslivets behov av att kunna spela matcher och arrangera mindre och medelstora evenemang. Ishallen i Kvibergs Park ska även fungera som träningshall för olika idrottssporter.

Rambergsrinken kommer att ersättas och få en ny placering inom samma område, Rambergstadens idrottsområde. Det pågår även ombyggnation av Ruddalens bandybana till en ishall, vilken beräknas stå klar under vintern 2022. Även ishallen Slottskogsrinken är i dåligt tekniskt skick och behöver ersättas. Higab har i uppdrag att bygga en ersättningshall i samma område anpassad för föreningsverksamhet, bland annat för konståkning och ishockey. Den nya ishallen i Slottsskogsvallens idrottscentrum beräknas stå klar 2023.

3.6 Simhallar

Totalt finns det tolv bad- och simanläggningar i Göteborg, varav nio är öppna för allmänheten.²⁶ Kommunen äger sju av de nio öppna simhallarna i staden. Tre av simhallarna har idrotts- och föreningsnämnden som huvudman, medan resterande hyrs in av andra förvaltningar eller bolag. Stadens största simhall, Valhallabadet, ägs av Higab och drivs av Got Event.

Simhallarna nyttjas framför allt av simidrotten. Även om den traditionella simidrotten är klart störst finns det andra idrotter som har verksamhet i sim- och badanläggningar, exempelvis triathlon, parasport och sportdykning.

Simidrott består av fyra olika discipliner – simning, simhopp, konstsimning och vattenpolo – som alla har egna grenspecifika krav på anläggningen.

²⁶ Två sim- och badanläggningar är endast öppna för personer med funktionsnedsättning: Lilla Amundöns bad och Dalheimers hus. Styrö simhall går endast att boka i förväg.

Kravspecifikationer för simhallar fastställs av Svenska Simförbundet och utgår från de fyra simidrotternas behov och de tävlingsregler som dessa omfattas av.

För tävlingar i simning används två bassängstorlekar, långbanebassäng (50 meter) och kortbanebassäng (25 meter). Huvudbassängen för simning i internationella sammanhang är 50 meter lång. Den används i alla större internationella tävlingar och mästerskap samt till inhemska långbanemästerskap och större nationella tävlingar. 25-metersbassängen används vid internationella och nationella kortbanemästerskap som till exempel World cup, SM och distriktsmästerskap (DM).

För tävlingar i såväl 25- som 50-metersbassänger finns specifikationer för längd, bredd, djup och läktarkapacitet. För kortbane-SM krävs 1 000 åskådarplatser, medan det krävs 2 000 åskådarplatser för att få arrangera långbane-SM. För att få arrangera internationella tävlingar krävs ytterligare läktarkapacitet.

Simhopp, konstsimm och vattenpolo har andra krav på längd, bredd och djup. Därutöver behöver en simhoppsanläggning ha sviktbräddor och trampoliner med olika höjd, konstsimm kräver nedsänkbara undervattenshögtalare medan det inom vattenpolo finns krav på olika linjemarkeringar.

Trots de grenspecifika kraven är det ändå möjligt att kombinera två eller flera simidrotter i samma anläggning. Enligt Svenska Simförbundet består en komplett långbaneanläggning av en tävlingsbassäng 50 x 25 meter (utan djupdel som går att dela i två lika stora delar), en hoppbassäng 25 x 20 meter och en träningsbassäng 12,5 x 8 meter.

Simhallarnas kapacitet för idrott på högre nivåer

Endast två av de kommunala simhallarna har 50-metersbassänger: Valhallabadet och Lundbybadet. Lundbybadets 50-metersbassäng är dock en utomhusbassäng, vilket gör att den inte lämpar sig för tävlingsverksamhet. Fem av simhallarna har 25-metersbassänger där bredd och djup varierar²⁷, varav tre av dessa ägs av idrotts- och föreningsnämnden.

Valhallabadet ägs av Higab, medan Got Event ansvarar för verksamhetsdriften. Valhallabadets publikkapacitet, bassänglängd och hopp höjd gör det möjligt att arrangera ett antal tävlingar varje år. Anläggningen uppfyller dock inte kraven för att kunna arrangera simtävlingar på högre nivåer. 50-metersbassängen saknar läktare medan 25-metersbassängen inte har tillräcklig bredd på banorna. 25-metersbassängen har heller inte tillräcklig kapacitet för simhoppstävlingar.

I idrotts- och föreningsförvaltningens utredning *Strategi för Göteborgs sim- och badanläggningar* framgår att de tävlingar som kan arrangeras i stadens anläggningar är dels nationella tävlingar på lägre nivå än SM, dels olika regionala tävlingar.

²⁷ Lundbybadet, Kärra sim- och sporthall, Frölundabadet, Askims sim- och sporthall samt Angered arena

Enligt utredningen har Göteborg visat intresse för att arrangera den årliga SM-veckan, som arrangeras av Riksidrottsförbundet i samarbete med berörda specialidrottsförbund, men inte haft möjligheten på grund av otillräcklig kapacitet att anordna simtävlingar.

Enligt Västsvenska Simförbundet uppfyller ingen av stadens simhallar de grundläggande kraven för tävling på högre nivåer inom simidrotterna simning, konstsim, simhopp, vattenpolo och öppet vatten. För simning saknas tillräcklig storlek på bassäng samt tillräcklig läktarkapacitet. Inom en del simidrotter når anläggningarna inte upp till träningsstandard ens för lägre nivåer. Tillräckligt utrymme vid poolkant för domare saknas och för konstsim/syncro krävs bland annat sviktbrädor och en plattformsbredd på 10 meter.

Det pågår dock flera stadsutvecklingsprojekt i staden som innefattar simhallar. Lundybadet i Rambergsstadens idrottsområde kommer att ersättas och få en ny placering inom samma område samt ska byggas ut till ett så kallat områdesbad. Även Askims simhall kommer att ersättas med en ny simhall. Nya simhallar planeras i Kortedala och längre fram även i Torslanda.

Kommunfullmäktige har fattat beslut om att en ny detaljplan ska tas fram för att möjliggöra ett nytt centralbad i evenemangsområdet. Det nya centralbadet ska kunna användas för simundervisning och motionsverksamhet, men också vara anpassat för föreningslivets behov och ha kapacitet för att kunna arrangera SM-tävlingar inom simidrotten.

4 Slutsatser

Av kartläggningen över nuvarande kapacitet för idrott på högre nivåer i idrotts- och föreningsnämndens anläggningar framgår att en del av idrottshallarna, bollplanerna och ishallarna i varierande utsträckning möter vissa av de idrottsspecifika kraven, dock ej för de allra högsta nivåerna.

I samtliga fullmåtshallar som ägs av idrotts- och föreningsnämnden spelas matcher upp till division 1 inom idrotterna handboll, futsal, innebandy, basketboll och volleyboll, trots att en del hallar inte uppfyller kraven på antalet läktarplatser. I dagsläget har ingen av idrotts- och föreningsnämndens egna hallar tillräcklig publikkapacitet för spel i högsta ligan i handboll samt för högsta serien inom basketboll, även om matcher bokas i enstaka hallar även här.

Majoriteten av idrotts- och föreningsnämndens elvaspelsplaner möter anläggningskraven från Svenska Fotbollsforbundet upp till division 2 för herrar och division 1 för damer. För spel i högre divisioner inom elitfotbollen finns mer omfattande krav där endast stadens arenor tillhandahåller fullgod standard.

Även för ishallarna saknas kapacitet för de högsta nivåerna när det gäller ishockey och konståkning, där match- och tävlingsverksamhet istället hålls på arenorna. Två av nämndens ishallar har dock kapacitet upp till division 2 i ishockey.

Simhallarna har idag lägst kapacitet, där ingen av anläggningarna uppfyller de grundläggande kraven för tävling på högre nivåer inom de olika simidrotterna. Här pågår dock flera större stadsutvecklingsprojekt i staden, bland annat det nya centralbadet där det ska finnas kapacitet för att kunna arrangera SM-tävlingar inom simidrotten.

Tillvägagångssätt för att möta anläggningskraven

För att kunna inrymma match och tävling på högre nivåer i idrotts- och föreningsnämndens anläggningar behöver grundläggande anläggningskrav från specialidrottsförbunden uppfyllas. Kraven kan sägas syfta till att uppfylla två olika typer av behov; dels de idrottsliga behoven för själva genomförandet av matchen eller tävlingen på adekvat nivå, dels de behov som uppstår vid större publika idrottsevenemang.

När det handlar om kraven för att tillgodose de idrottsliga behoven är de i de flesta fall förenat med större åtgärder då de rör anläggningens fysiska begränsningar såsom spelytans mått, simbassängens djup eller idrottshallens takhöjd. Här krävs mer omfattande åtgärder som om- eller tillbyggnation av anläggningen för att det ska kunna realiseras. Sådana typer av reinvesteringar är ofta resurskrävande och i många fall svåra att genomföra på grund av byggnadstekniska skäl. Därtill är det ont om outnyttjade ytor i den redan byggda staden där tillbyggnationer kan uppföras som komplement till befintliga anläggningar.

En del krav omfattar dock åtgärder som inte nödvändigtvis begränsas av idrottsanläggningens volym utan snarare rör anläggningens invändiga utformning eller utrustning, såsom golvet material eller linjering, resultattavla, belysning, ljudanläggning eller digital infrastruktur. En del av dessa krav är möjliga att tillgodose genom reinvesteringar i befintliga anläggningar, utan att inbegripa alltför omfattande om- eller tillbyggnationer. Dock behövs ofta en kombination av åtgärder kopplade till anläggningens invändiga utformning och anläggningens volym för att tävling eller match på högre nivå ska kunna arrangeras.

När det gäller kraven för att tillgodose behoven vid större publika idrottsevenemang handlar det dels om själva läktarkapaciteten, dels om andra faciliteter och utrymmen för publik, funktionärer och media. Det behöver exempelvis finnas kapacitet för hygien, förtäring och komfort, men anläggningen behöver även möta ytterligare säkerhetskrav.

I en del fall kan dispens sökas om anläggningen inte uppfyller de krav som specialidrottsförbunden har fastställt. I dessa fall kan de invändiga åtgärderna vara ett sätt att öka kapaciteten för att tillgodose de idrottsliga behoven, trots att kraven för publika evenemang inte möts fullt ut. Det gäller framför allt i fullmåtshallarna, där en del matcher på högre nivåer sker redan idag när hallar med tillräcklig publikkapacitet inte finns tillgängliga.

Förutsättningar för att öka kapaciteten

Sammanfattningsvis finns det viss möjlighet att öka kapaciteten för idrott på högre nivåer inom idrotts- och föreningsnämndens anläggningar genom att reinvestera i anläggningarna. Framför allt gäller det invändiga åtgärder i anläggningarna för att möta de krav som syftar till att tillgodose de idrottsliga behoven. När det gäller de åtgärder som rör anläggningens volym är det dock svårare att öka kapaciteten genom reinvesteringar. Här är det framför allt inför byggnation av nya idrottsanläggningar som elitidrottsperspektivet kan omhändertas. Elitverksamhetens behov kan med fördel inventeras och inkluderas, i exempelvis behovsanalyser, i ett tidigt skede av planeringen av nya idrottsanläggningar. Här behöver dock avvägningar göras i förhållande till breddidrottens behov för att få till stånd behovsanpassade och kostnadseffektiva anläggningar.

Vidare kan även tydliga principer vid tilldelning av tider i idrottsanläggningarna öka kapaciteten för idrott på högre nivåer. För att det inte ska ske på bekostnad av breddidrottens möjligheter att träna och tävla krävs väl underbyggda fördelningsprinciper som tar hänsyn till föreningarnas behov. För ett effektivt nyttjande av anläggningarna behövs således en prioriteringsordning som utgår från såväl föreningarnas preferenser som kommunens strategiska mål kring stödet till bredd- och elitverksamhet.

Idrott på högsta nivå är i en del fall förenat med större kommersiella idrottsevenemang som hålls på stadens arenor, medan det i andra fall saknas ändamålsenliga anläggningar i staden för att arrangera tävlingar, som exempelvis när det gäller simidrotten. För att öka kapaciteten för högsta elitnivå behöver en samverkan med flera aktörer ske, såväl kommunala som privata i dialog med föreningsidrotten, för att få till stånd arenor och anläggningar anpassade för elitidrotten. Flera större stadsutvecklingsprojekt pågår i Göteborg, vilket involverar en rad olika aktörer och behov samt där elitidrottsperspektivet är ett av flera perspektiv.

Elitidrottsperspektivet omhändertas även i förslaget till Göteborgs Stads idrottspolitiska program, som har varit ute på remiss till stadens nämnder och bolagsstyrelser under året. En av de föreslagna strategierna är att Göteborgs Stad ska sträva efter att utforma och anpassa idrottsanläggningar på ett sätt som skapar kapacitet för idrottsevenemang och elitidrott. Då slutsatserna i denna kartläggning går i linje med föreslagen strategi samt berör flera aktörer inom staden, kan frågan om elitidrottsperspektivet i anläggningsförsörjningen omhändertas i genomförandet av det idrottspolitiska programmet, under förutsättning att programmet antas.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-11-22

Diarienummer 0925/22

Stadsutvecklingsavdelningen

Elisabet Porse, Maria Aneljung, Helen Galfi

Telefon: 031-368 27 27

E-post:

elisabet.porse@kretsloppochvatten.goteborg.se

Återrapport av uppdrag från kommunfullmäktige gällande åtgärdsplan för sanering av deponin vid Välen

Förslag till beslut

1. Kretslopp och vattennämnden godkänner redovisningen av uppdraget från kommunfullmäktiges budget 2022 avseende åtgärdsplan för sanering av deponin vid Välen.
2. Nämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunfullmäktige som återrapportering och anser härmed uppdraget vara redovisat.

Sammanfattning

Ärendet avser återrapportering av uppdraget från kommunfullmäktige om sanering av deponi vid Välen. Föroreningssituationen i Välen har senast 2022-04-20 § 85 varit ett informationsärende i Kretslopp och vattennämnden.

Dagvattenledningar under deponin vid Näsets f.d. avloppsreningsverk har sanerats från förorenat sediment. Framtagande av åtgärdsplaner pågår för båda deponierna. Att sanera Stora ån och Välenviken från förorenat sediment kommer att medföra höga kostnader. Innan sanering av förorenade sediment i Stora ån och Välenviken kan planeras behöver omfattning och ansvar för åtgärden bedömas av tillsynsmyndigheten.

Resultatet från en ansvarsutredning tyder på att det kan vara möjligt att erhålla statligt bidrag för ungefär hälften av saneringskostnaderna som anses härröra från driften av Näsets avloppsreningsverk.

Rensning av Stora ån kommer genomföras etappvis av Kretslopp och vatten med start uppströms den förorenade sträckan. Det bedöms rimligt att åtgärder i det mest förorenade områdena påbörjas inom 5-10 år.

Kretslopp och vatten

Marianne Erlandson
Förvaltningsdirektör

Bilagor

1. Karta

Ärendet

Kretslopp och vattennämnden har att besluta om redovisningen av uppdraget från kommunfullmäktiges budget för 2022: Kretslopp och vattennämnden får i uppdrag att ta fram en åtgärdsplan för sanering av deponin vid Välen där det tydligt framgår när i planperioderna kostnaderna uppstår för skattekollektivet samt möjligheterna till extern finansiering.

Nämnden har informerats om föroreningsituationen i och kring Stora ån och Välenviken vid flertalet tillfällen, senast 2022-04-20 § 85 då planerad sanering av dagvattenledningar under deponin vid Näsets f.d. avloppsreningsverk presenterades.

Beskrivning av ärendet

Med Kretslopp och vattens ansvar för miljöskyddsåtgärder vid nedlagda deponier som grund har förvaltningen utöver kontrollprogram för deponierna även undersökt föroreningsituationen i sediment och fisk i Välenviken 2012, samt i sediment i Stora ån 2015-2019. Resultaten visar att sediment i såväl Välenviken som i Stora ån återigen är kraftigt förorenade av metaller och flera organiska miljöföroreningar, bland annat PCB (polyklorerade bifenyler). Undersökt fisk från Välenviken innehåller förhöjda halter av PCB och bly. Detta trots att dåvarande VA-verket sanerade Välenviken 1977 med gott resultat och att Stora ån sanerades längs sträckan från Järnbrottsmotet till mynningen i Välenviken vid rensning utförd i mitten av 1990-talet.

Kretslopp och vatten informerar fortlöpande miljöförvaltningen om de undersökningar och åtgärder som planeras för att minimera miljöpåverkan på Stora ån och Välenviken från de egna verksamheterna.

PCB är förbjudet i Sverige för användning i nya produkter sedan år 1978 och från 1995 är alla produkter som innehåller PCB förbjudna.

Stora åns västra del rinner genom Sisjöns verksamhetsområde och ut i Välenviken. Välenviken är en grund havsvik mellan Askim och Frölunda i västra Göteborg.

Historik:

Bostads- och industriområdena runt Stora ån etablerades till stor del under 1950- och 1960-talen. Mekaniska industrier, små verkstäder, pyroteknisk industri, samt en stor transformatorstation fanns i området, men detaljer är inte kända för Kretslopp och vatten. Detta var under en period då PCB användes som tillsats i oljor, färger och olika plastprodukter.

Göteborgs kommun har tidigare haft följande verksamheter i Välen:

Näsets före detta avloppsreningsverk, som var i drift ungefär mellan åren 1953-1974, och som anlades av dåvarande VA-verket. Förutom själva reningsverket

syns uppläggning av massor som förmodas vara avloppsslam, intill verket på flygbilder från 1960- och 1970-talet. Detta var innan avfallsdeponin togs i drift. Till reningsverket var avlopp från såväl bostadsområden som verksamheter anslutna.

Avfallsdeponin vid Näsets f.d. avloppsreningsverk, som Gatukontoret (inom Göteborgs kommun) ansvarade för, etablerades på samma yta som tidigare använts för upplag av massor som förmodas vara avloppsslam. Det har därmed förekommit upplag av massor på samma yta med olika verksamhetsutöware. Avfallsdeponin var i drift mellan åren 1976 och 1979 och tog enligt uppgift i huvudsak emot bygg- och rivningsavfall samt schaktmassor.

På 1970-talet konstaterades höga metallhalter i sediment i Välenviken, vilket ledde till att viken sanerades av dåvarande VA-verket under åren 1976-1977, efter att avloppsreningsverket avvecklats och spillvattennätet kopplats om och anslutits till Ryaverket. Vid saneringen anlades Välens mudderdeponi på strandnära åkermark vid Välenvikens västra strand. Deponin avslutades genom att muddermassorna från saneringen av Välenviken täcktes med avloppsslam från Ryaverket. Deponin var avslutad 1980.

I början av 1990-talet konstaterade VA-verket att PCB fanns i sediment i Stora ån vid undersökningar inför rensning och muddring av ån. Förorenade massor kördes till deponi, medan de rensningsmassor som bedömdes vara rena fick läggas upp i vallar längs med Stora ån samt på sydöstra delen av den tidigare deponin vid Näsets f.d. avloppsreningsverk.

Välens naturreservat

Välens naturreservat bildades 2013, där bland annat Välenviken och en sträcka av Stora ån ingår. Syftet med naturreservatet är att bevara ett tätortsnära, välbesökt och värdefullt natur- och rekreationsområde i Välen. Prioriterade värden är bland annat de betade strandängarna, den grunda havsviken, fågellivet och ekskogarna, men även sociala mötesplatser, naturpedagogik och barnperspektiv. Syftet med naturreservatet ska tryggas genom, bland annat, att vattenkvaliteten förbättras genom åtgärder inom området som minskar tillförseln av partikulärt material, näringsämnen och föroreningar.

Kretslopp och vattens pågående verksamheter

Kretslopp och vattens VA-verksamhet ansvarar för miljöskyddsåtgärder vid den nedlagda Välens mudderdeponi, medan Göteborgs stads skattekollektiv finansierar Kretslopp och vattens ansvar för den nedlagda deponin vid Näsets f.d. avloppsreningsverk. Båda deponierna kontrolleras genom provtagningar enligt gällande kontrollprogram, och resultaten utvärderas och redovisas till miljöförvaltningen i årsrapporter.

Deponiytan vid Näsets f.d. avloppsreningsverk arrenderas ut av Göteborgs stad för golfverksamhet. En del av deponin som är detaljplanelagd för golfverksamhet har ännu inte tagits i anspråk för detta syfte, men planering av en enklare etablering pågår. Kretslopp och vatten har meddelat golfverksamheten att en ny bedömning av deponins åtgärdsbehov behövs innan etablering görs.

Kretslopp och vattens VA-verksamhet ansvarar för upplagda rensningsmassor från å-rensningen i mitten av 1990-talet. Med dagens lagstiftning överskrider de platsspecifika riktvärdena i vallarna och ett saneringsbehov föreligger.

Kretslopp och vattens VA-verksamhet har även flertalet större och mindre dagvattenledningar som mynnar i Stora ån och Välenviken. Stora ån ingår i Kretslopp och vattens program för recipientuppföljning med avseende på dagvatten- och avloppskontroll. Kretslopp och vatten medverkar också i samordningen av lokal åtgärdsplan för Stora ån tillsammans med miljöförvaltningen och Mölndals stad.

Kretslopp och vatten har konstaterat att de högsta föroreningshalterna i Stora ån finns strax utanför en av dagvattenledningarna som ligger under deponiområdet vid Näsets f.d. avloppsreningsverk. Även i sediment inne i denna ledning fanns mycket höga föroreningshalter. Kretslopp och vattens VA-verksamhet har sanerat och filmat denna och ytterligare en dagvattenledning under 2022. Preliminär bedömning av ledningarna ger att de är i gott skick och att de för närvarande inte behöver renoveras. Kretslopp och vatten kan inte förklara den avsevärda mängden sediment inne i ledningarna enbart med inläckage av partiklar som härrör från avloppsslam och deponerat avfall. Den goda statusen på ledningarna tyder på att det kan finnas andra källor till den stora mängd förorenat sediment som fanns i den mest förorenade ledningen. Det historiska ansvaret för föroreningarna i de sanerade ledningarna är därmed fortfarande otydligt. Risk för fortsatt spridning av föroreningar via dagvattenledningarna kommer att följas upp med provtagningar av vatten och nytt sediment inne i ledningarna.

Kretslopp och vattens handlingsplan för undersökningar och åtgärder för att minimera föroreningsspridning från deponier och upplagda rensningsmassor har kommunicerats med miljöförvaltningen. Nästa planerade åtgärd är att under 2023 rena lakvatten från Vålens mudderdeponi i en containerbaserad försöksanläggning på plats. Metoder som ska prövas är filtrering genom aktivt kol, vilket ska jämföras med filtrering genom en träbaserad biomedie med fokus på rening av metylkvicksilver och övriga metaller.

Göteborgs stad och Mölndals stad ansvarar tillsammans för rensning av sediment och växtlighet i Stora ån enligt gällande vattendom; ”Stora åns dagvattenföretag år 1993”. Vattendomen beskriver att framtida underhåll ska utföras väl så att inte allmänna eller enskilda intressen onödigtvis skadas. Kretslopp och vatten har internt inom staden tilldelats huvudansvaret för rensning av Stora ån med anledning av att förvaltningen ansvarar för tillskott av dagvattenflöden till Stora

ån. Etappvisa rensningar för att minska risker för översvämningar planeras tillsammans med Mölndal inom några år.

Kretslopp och vatten har anlagt en av två planerade dammar för rening av dagvatten från delar av Västra Frölunda med utlopp i Stora ån. Mark- och miljödomstolen förbjöd den andra dammen med anledning av skydd av fåglar enligt artdirektivet. En ny plats för dammen kommer att utredas inom ett blivande planprogram för området.

Förvaltningens bedömning

Kretslopp och vatten ansvarar för miljöeffekter av sina nuvarande och tidigare verksamheter enligt de krav som ställs i miljöbalken. Det innebär att åtgärder har utförts i syfte att kartlägga var föroreningar finns och för att hindra att dessa sprids till recipient. Innan sanering av förorenade sediment i recipient kan planeras behöver omfattning och ansvar för åtgärden bedömas av tillsynsmyndigheten. Troligt är att sanering kan komma att utföras inom 5-10 år.

Kretslopp och vatten utreder föroreningsspridning från de två nedlagda deponier där nämnden ansvarar för miljöskyddsåtgärder. Provtagningarna har utökats med betydligt fler grundvattenprovpunkter jämfört med tidigare kontrollprogram för att ge en bättre bedömning av vilka åtgärdsbehov som finns. Vad som behöver åtgärdas vid deponierna kommer att ta ytterligare minst två år att bedöma.

En ansvarsutredning visar att Göteborgs kommun, genom två olika verksamhetsdelar inom Kretslopp och vatten, nämligen VA-verksamheten och avfallsverksamhetens skattefinansierade del, kan vara ansvariga som verksamhetsutövare för de aktuella föroreningarna. Det är dock inte klarlagt varifrån föroreningarna härstammar och om det kan finnas någon okänd äldre verksamhet som har bidragit till föroreningssituationen. Därmed är det svårt att uttala sig över finansieringen i stort och om hur det interna ansvaret mellan VA-verksamheten och avfallsverksamhetens skattefinansierade del ska fördelas. En intern överenskommelse planeras efter det att utredningar har gett underlag att bedöma vilka åtgärder som krävs för att minska föroreningsspridning från de verksamheter som Kretslopp och vatten ansvarar för.

För verksamheten vid Näsets avloppsreningsverk och föroreningarna som kan härröra från år 1953 till och med år 1969 planerar Kretslopp och vatten som ansvarig verksamhetsutövare att initiera ett ärende hos länsstyrelsen gällande statsbidrag. Detta eftersom ansvar för saneringsbehov som följer av verksamheter i drift under 1950-talet inte torde ha något ansvar för föroreningarna enligt nuvarande lagstiftning i miljöbalkens 10 kapitel och rättspraxis, och endast ett begränsat ansvar för tiden från och med 1960 till och med 1969.

För verksamheter som kan anses ha gett upphov till pågående miljöskada och som har bedrivits efter 1969 och där ansvarig verksamhetsutövare finns kvar, bedöms denne ha ett fullt ansvar för eventuell efterbehandling av de aktuella skadorna.

Sammantaget ger det att Kretslopp och vatten uppskattar att det kan vara möjligt att erhålla statligt bidrag för ungefär hälften av saneringskostnaderna som kan anses härröra från driften av Näsets avloppsreningsverk.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Att sanera Stora ån och Välenviken från förorenat sediment kommer att medföra höga kostnader vid utförande och omhändertagande av sedimentmassorna. Hur ansvaret för sanering av de äldre föroreningarna kommer att utdömas är oklart, och därmed är möjligheten att erhålla statligt bidrag för sanering av förorenat område också osäkert. Kretslopp och vatten har inlett en dialog med miljöförvaltningen och länsstyrelsen om möjligheten att söka statligt bidrag.

Kretslopp och vatten kommer förbereda för sanering av förorenat sediment i Stora ån genom att inhämta erfarenheter från de inledande rensningarna av sediment från sträckan uppströms Järnbrottsmotet, där sedimenten är renare. Kretslopp och vatten kommer därmed inom några år att kunna göra mer kvalificerade bedömningar av kostnader att sanera förorenade sediment. Enligt gällande vattendom ska kostnader för rensning av ån fördelas lika mellan Göteborg och Mölndal, medan Göteborg ska ta merkostnader för borttransport av kontaminerade massor. Kostnadsbedömningar kommer att planeras in i flerårsbudgeten för drift av aktuell verksamhet. Det är troligt att saneringskostnaden blir av en storleksordning som kommer att påverka va-taxan.

Kretslopp och vatten kommer under 2023 och 2024 utvärdera pågående provtagningar och utreda åtgärdsbehov för deponin vid Näsets f.d. reningsverk och för Välen's mudderdeponi. Det är alltså för tidigt att bedöma kostnader och när i planperioden kostnaderna förväntas uppstå.

Bedömning ur ekologisk dimension

En sanering av förorenat sediment kommer att bidra till att vattenförekomsterna Stora ån och Askims fjord ska kunna uppnå god kemisk och ekologisk vattenstatus. God vattenstatus är miljö kvalitetsnorm som ska uppnås i enlighet med EU:s vattendirektiv.

Göteborg stads miljö- och klimatplan har som indikator till målet för naturen, Göteborg ska ha en hög biologisk mångfald, att samtliga ytvattenförekomster ska uppnå god ekologisk status till 2030. Miljöförvaltningen arbetar med att ta fram en lokal åtgärdsplan för Stora ån, där åtgärder för att uppnå god vattenstatus kommer att preciseras. Kretslopp och vatten bidrar med sina recipient- och deponikontroller till ett samordnat kunskapsunderlag för åtgärdsbedömning av Stora ån.

Bedömning ur social dimension

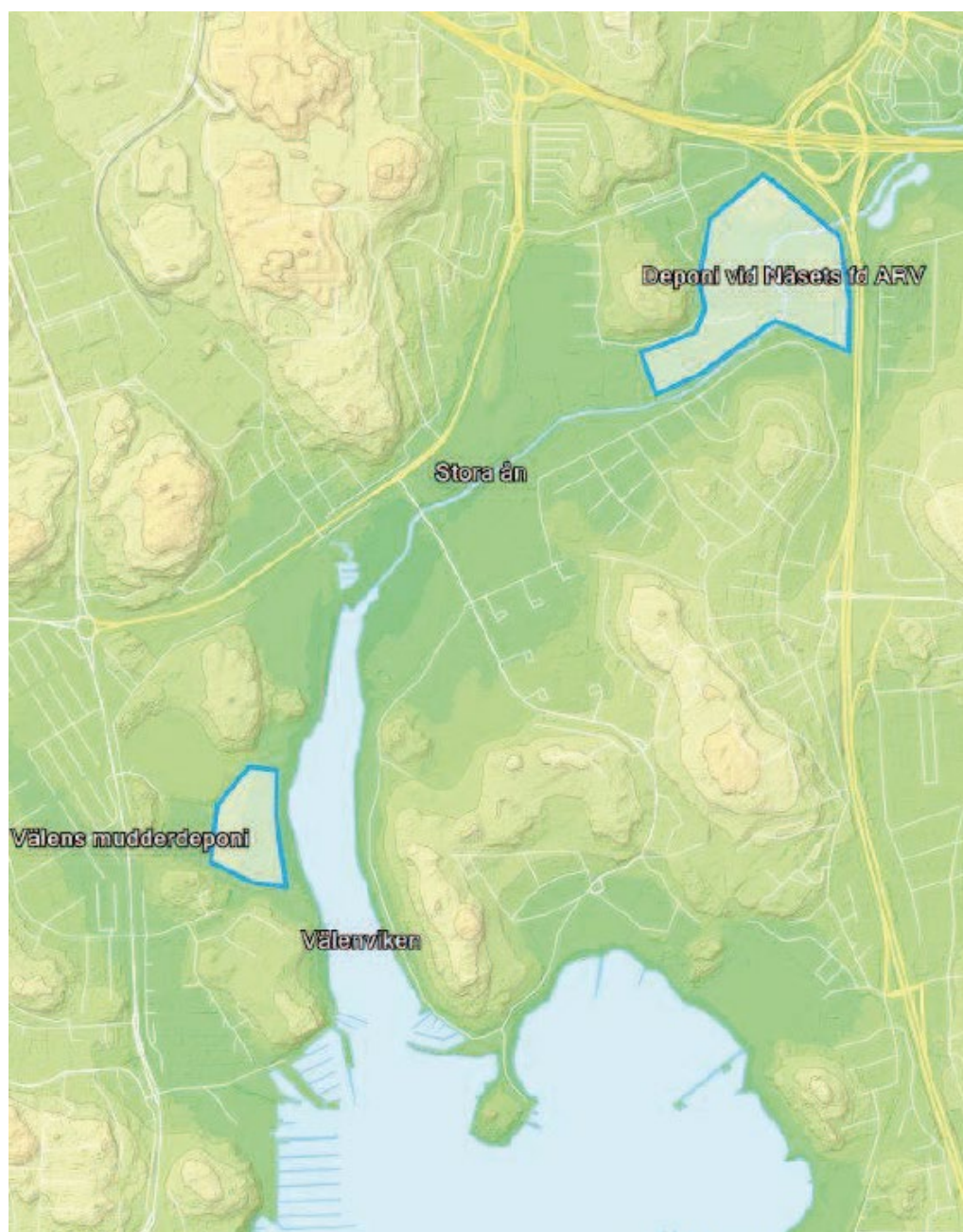
Stora ån och Välenviken har sedan lång tid varit två av Göteborgs mest förorenade vattenområden. Det var här som Göteborg anlade sitt första kommunala avloppsreningsverk, Näsets avloppsreningsverk, för att skydda

badplatser i Askimsviken från föroreningar i avloppsvatten. Det var också här som VA-verket sanerade Välenviken från förorenat sediment på 1970-talet efter att reningsverket stängts och spillvattenledningarna anslutits till Ryaverket. Här finns ett engagemang bland människor för en renare vattenmiljö, och en förväntan om att gamla miljögifter ska tas om hand.

Expedieringskrets

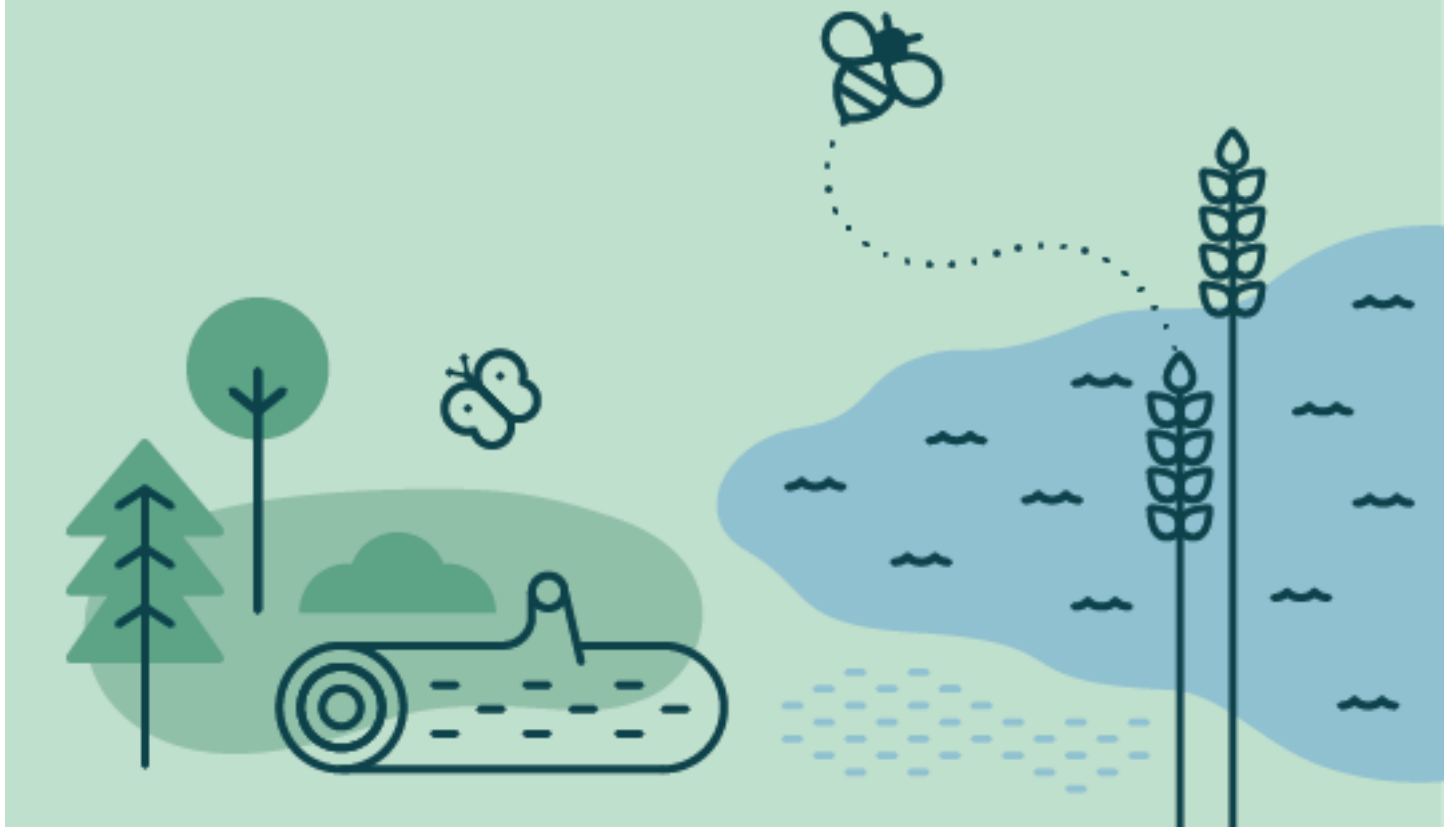
Kommunstyrelsen

Bilaga 1. Karta över Välenområdet.

Uppföljning av miljö- och klimatprogrammets strategier 2022

Rapportnummer 2022:15

Förord

Miljöförvaltningen har i uppdrag att årligen följa upp arbetet i de tvärgående strategier som ingår i Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030 (Miljöförvaltningen, 2021a). Den här rapporten presenterar resultaten från den andra strategiuppföljningen.

Genom strategierna ska staden kraftsamla inom områden som kräver en hög grad av samverkan och tvärgående nya lösningar för att nå miljö- och klimatprogrammets mål. Strategiuppföljningen ska bidra till att utveckla strategiernas kapacitet och till ett ständigt lärande i strategiarbetet.

Fokus för denna uppföljning har varit på förutsättningarna för strategiarbetet och på vilken typ av frågor strategierna arbetar med. Rapporten ger rekommendationer för det fortsatta strategiarbetet.

Vi som gjort uppföljningen tackar de strategiansvariga, programledningen och andra som har medverkat med sin tid och kunskap för att möjliggöra uppföljningen.

Uppföljning av miljö- och klimatprogrammets strategier 2022

Göteborgs Stad, miljöförvaltningen

Författare: Erik André, miljöförvaltningen

ISBN nr: 1401-2448

Vill du använda text eller bilder ur denna rapport citerar du: Miljöförvaltningen Göteborgs Stad, 2022:15 Uppföljning av miljö- och klimatprogrammets strategier 2022

Detta är en rapport i miljöförvaltningens rapportserie. Hela rapportserien hittar du på <https://goteborg.se/mfrapporter>

Sammanfattning

Denna rapport redovisar 2022 års processuppföljning av de sju strategierna i Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030. Strategierna följs upp årligen med fokus på hur arbetet i dem genomförs och hur effektivt det bidrar till miljö- och klimatprogrammets genomförande. Fokus för denna uppföljning har varit på förutsättningarna för strategiarbetet och på vilken typ av frågor strategierna arbetar med.

Uppföljningen av strategiarbetet visar att det är inriktat på rätt typ av frågor. Det är primärt fokuserat på att undanröja hinder mot att genomföra åtgärder som är nödvändiga för att nå miljö- och klimatprogrammets mål. Strategiarbetet har i huvudsak kommit till fäsen att de identifierar lösningar för att överkomma hinder. Flera av strategierna driver även på för att lösningar ska implementeras.

Miljö- och klimatprogrammets mål innebär en hög ambitionsnivå, vilken medför höga krav på strategiarbetet att undanröja hinder mot att genomföra nödvändiga åtgärder för att nå programmets mål. I nuläget ger staden inte strategiarbetet tillräckliga förutsättningar för denna uppgift.

I uppföljningsrapporten ges rekommendationer inom fem olika områden, vilka främst handlar om strategiarbetets förutsättningar:

1. **Tydliggör strategiernas roll.** Programledningen och de strategiansvariga bör ta fram en kortfattad, tydlig beskrivning av strategiernas syfte och funktion. Beskrivningen ska inte begränsa strategiarbetet, då dess utmaningar kräver hög grad av flexibilitet. Beskrivningen ska användas dels för att informera staden om strategiernas roll, dels för att vägleda de strategiansvariga och programledningen i deras arbete med strategierna.
2. **Tilldela strategiarbetet mer resurser.** Flera av strategierna behöver mer personal (fler involverade personer) och/eller arbetstid för att kunna genomföra strategiarbetet med den ambitionsnivå som krävs för att nå miljö- och klimatprogrammets mål. De ansvariga nämnderna och styrelserna bör således tilldela strategierna tillräckliga resurser för att motsvara denna ambitionsnivå.
3. **Prioritera strategiarbetet högre och tydliggör samtliga förvaltningars och bolags ansvar.** Strategiarbetet hindras av att det ofta prioriteras lågt inom staden, dels av strategiansvariga nämnder och styrelser, dels av övriga delar av staden vars medverkan behövs. En orsak till detta är bristande kunskap om strategiernas roll. Staden bör tydliggöra att strategiarbetet ska prioriteras både av ansvariga nämnder och förvaltningar och av övriga verksamheter i staden.

4. **Ge mer praktiskt stöd till strategiarbetet från programledningen.**
Flera strategiansvariga efterfrågar mer praktiskt stöd i strategiarbetet från programledningen. I uppföljningsrapporten rekommenderas även att det skapas en lösning för att kommunicera arbetet i strategierna koordinerat med kommunikationen av arbetet med att genomföra av miljö- och klimatprogrammet.
5. **Täck luckor i strategiarbetet.** Miljö- och klimatprogrammets klimatmål gäller hela göteborgssamhället. I nuläget täcker inte strategierna klimatpåverkan från privat konsumtion och privata bostäder tillräckligt väl.

Innehåll

1	Inledning	6
1.1	Syfte	6
1.2	Bakgrund	6
1.2.1	Strategiernas roll	6
1.2.2	Miljöledningssystemets och strategiernas olika roller	7
1.2.3	Uppföljningsprocesser inom Göteborgs Stads miljöstyrning	8
1.2.4	Sammanfattning från strategiuppföljning 2021	8
2	Metod	10
3	Resultat	11
3.1	Resurser	11
3.2	Strategiarbetets inriktning	11
3.3	Förutsättningar för strategiarbetet	13
4	Analys och rekommendationer	15
4.1	Tydliggör strategiernas roll	15
4.2	Tilldela strategiarbetet mer resurser	16
4.3	Prioritera strategiarbetet högre och tydliggör samtliga förvaltningars och bolags ansvar	17
4.4	Ge mer praktiskt stöd till strategiarbetet från programledningen 18	
4.5	Täck luckor i strategiarbetet	19
5	Referenser	20

1 Inledning

1.1 Syfte

Syftet med uppföljningen av Göteborgs Stads miljö- och klimatprogramms strategier är att undersöka hur arbetet i strategierna genomförs och hur effektivt det bidrar till miljö- och klimatprogrammets genomförande.

Resultatet av uppföljningen ska användas för lärande och ständig utveckling av strategiarbetet.

1.2 Bakgrund

Göteborg har som mål att ställa om till en ekologiskt hållbar stad år 2030. En viktig del i miljöstyrningen är miljö- och klimatprogrammet tillsammans med programmets två huvudverktyg: de sju tvärgående strategierna och det stadengemensamma miljöledningssystemet.

Göteborg Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030 är det övergripande styrande dokumentet för att skapa en ekologiskt hållbar stad. Programmet fokuserar på de största utmaningarna för ett ekologiskt hållbart Göteborg och innehåller tre miljömål som handlar om att skapa ett Göteborg med en hög biologisk mångfald, ett klimatavtryck nära noll och en hälsosam livsmiljö för göteborgarna. En förutsättning för att nå målbilden är att samverka tvärgående i staden för att öka omställningstakt och måluppfyllelse. Ett verktyg för detta är programmets sju tvärgående strategier:

- Vi agerar som föregångare
- Vi skapar förutsättningar för att leva hållbart
- Vi driver på utvecklingen av cirkulär ekonomi
- Vi arbetar strategiskt med finansiering för ökad takt i omställningen
- Vi driver på utvecklingen för hållbart byggande
- Vi planerar för en grön och robust stad
- Vi driver på utvecklingen av hållbara transporter

För att underlätta läsningen är strateginamnen förkortade i rapporten: Agera föregångare, Förutsättningar för att leva hållbart, Cirkulär ekonomi, Finansiering för omställning, Hållbart byggande, Grön och robust stad samt Hållbara transporter.

1.2.1 Strategiernas roll

För att nå målen behöver åtgärder identifieras och genomföras. I arbetet med strategierna ska Göteborgs Stad kraftsamla inom staden och med omgivande samhälle, för att tillsammans utveckla nya lösningar och arbetssätt. Intentionen med strategierna är därmed att bygga kapacitet för att genomföra åtgärder i linje med miljö- och klimatprogrammet och överkomma hinder för dessa åtgärder.

Kapacitet kan till exempel innebära nya arbetssätt, metoder, uppdrag, rutiner, resurser, etcetera, som är långsiktiga och bidrar till att identifiera och undanröja hinder mot att genomföra nödvändiga åtgärder.

Strategiernas huvuduppgift är att arbeta en nivå över genomförandet av de åtgärder som konkret leder oss närmare målen. För att beskriva strategiernas roll delas arbetet för att nå miljö- och klimatprogrammets mål här in i tre nivåer:

1. **Genomföra konkreta åtgärder.** Första nivån är arbetet att genomföra åtgärder som konkret för staden närmare målen. Det skulle till exempel kunna innebära att utveckla cykelinfrastruktur för att minska trafikarbetet, som i sin tur för staden närmare målen om lägre klimatpåverkan, minskat buller och bättre luft. Arbeta på den här nivån ska primärt genomföras inom den ordinarie verksamheten, i samverkan mellan olika förvaltningar och bolag, samt ibland med andra aktörer, som till exempel näringslivet, civilsamhället, andra kommuner och myndigheter. Strategierna kan i vissa fall ändå medverka i arbetet med konkreta åtgärder om det gynnar deras kapacitetsbyggande arbete.
2. **Bygga kapacitet att kunna genomföra åtgärder.** Andra nivån är att bygga kapacitet i staden för att kunna genomföra de åtgärder som krävs för att nå programmets mål. Det finns ibland saker som hindrar genomförandet av konkreta åtgärder, till exempel otydlig styrning, otillräcklig samverkan med andra aktörer eller att miljöarbetet inte är integrerat i ordinarie arbete. Det är strategiernas huvuduppgift att föreslå och driva på lösningar för att undanröja sådana hinder, speciellt där det kräver samverkan mellan olika delar av staden. Även andra delar av staden än de strategiansvariga nämnderna och styrelserna behöver medverka till strategiernas arbete med detta.
3. **Skapa förutsättningar för strategiarbetet.** Tredje nivån är att skapa rätt förutsättningar för strategiarbetet. Det finns ibland saker som hindrar själva strategiarbetet, till exempel att strategiernas roll inte är tillräckligt känd i staden, att de har otillräckliga resurser eller på annat sätt inte prioriteras. Det är viktigt att de strategiansvariga och miljö- och klimatprogrammets ledning påpekar sådana hinder, men ofta är det andra som behöver avhjälpa dem, till exempel ledningen för respektive förvaltning eller bolag eller staden centralt.

1.2.2 Miljöledningssystemets och strategiernas olika roller

Stadens gemensamma miljöledningssystem beskrivs i Göteborg Stads anvisning för systematisk miljöledning. Anvisningen innehåller bestämmelser om att förvaltningar och bolag ska planera, genomföra, följa upp och förbättra sitt miljöarbete systematiskt, med stöd från miljöförvaltningen och stadsledningskontoret. Den gemensamma systematiken gör det enklare för staden att styra sitt miljö- och klimatarbete, öka takten i miljöarbetet och säkerställa att åtgärder genomförs enligt plan. På så sätt är miljöledningssystemet ett verktyg för att

genomföra ständiga förbättringar av miljöarbetet i förvaltningarnas och bolagens linjeorganisation.

Stadens miljöledningssystem och arbetet i miljö- och klimatprogrammets strategier är två olika angreppssätt som kompletterar varandra för att nå målen i miljö- och klimatprogrammet, såväl som andra mål i staden. Miljöledningssystemet utgår från de enskilda förvaltningarnas och bolagens viktigaste direkta och indirekta miljöpåverkan och bygger på stadens befintliga systematik. Strategiarbetet utgår från gemensamma utmaningar i staden och fokuserar på att identifiera och hantera de viktigaste hindren för att lösa dem och på så sätt öka stadens kapacitet att nå målen.

1.2.3 Uppföljningsprocesser inom Göteborgs Stads miljöstyrning

Uppföljning spelar en central roll för att aktivt driva på och öka takten i stadens miljö- och klimatarbete. Genom att regelbundet följa upp och analysera resultatet, undersöker staden miljöarbetets utveckling, om fokus läggs på rätt saker och om staden prioriterat det som ger störst effekt. Uppföljningen bidrar också till att tydliggöra hur miljöförvaltningens stöd till stadens verksamheter behöver anpassas och vilka satsningar eller justeringar som behöver göras för att nå stadens miljö- och klimatmål. Miljö- och klimatarbetet följs upp på tre sätt som kompletterar varandra:

- Miljömålsuppföljning: Miljö- och klimatprogrammets mål och delmål följs upp vartannat år.
- Strategiuppföljning: Strategiernas arbete med att bygga kapacitet för att påskynda stadens miljö- och klimatomställning följs upp årligen.
- Uppföljning av stadens miljöledningssystem: Efterlevnad och effektivitet av miljöledningssystemet följs upp årligen genom stödjande miljörevisioner hos stadens förvaltningar och bolag.

1.2.4 Sammanfattning från strategiuppföljning 2021

År 2021 gjordes den första uppföljningen av strategierna i Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030 (Miljöförvaltningen, 2022).

Uppföljningen fokuserade på hur arbetet i strategierna genomförts och hur det bidragit till miljö- och klimatprogrammets genomförande.

Det framkom att strategiarbetet under 2021 och början av 2022 var i en uppstartsfas, där en viktig del av arbetet kretsat kring att hitta formerna för hur strategiarbetet ska fungera. Fokus för uppföljningen kretsade därmed kring strategiarbetet generellt, snarare än på de enskilda strategierna. Uppföljningen visade att det nya arbetssätt som intentionen med strategierna innebär var utmanande att ta till sig och implementera för alla inblandade i strategiarbetet. Bland annat var arbetet bitvis mer fokuserat på att konkret lösa dagsaktuella utmaningar, i stället för att strategiskt bygga kapacitet för att genomföra miljö- och klimatprogrammet.

Utifrån uppföljningens resultat lämnades rekommendationen att programledningen av miljö- och klimatprogrammet i samverkan med de strategiansvariga skulle konkretisera intentionen med strategierna, både generellt och för de enskilda strategierna. Som vägledning i konkretiseringsarbetet föreslog uppföljningen dels en beskrivande formulering för strategiarbetet att utgå från, dels att arbetet skulle vägledas av nedanstående frågor:

- För att förstå förutsättningarna för strategierna:
 - Vilka typer av åtgärder är viktigast för att nå programmets mål?
- För att genomföra intentionen med strategierna:
 - Vad hindrar att de viktigaste åtgärderna genomförs?
 - Vilken slags kapacitet behövs för att hantera dessa hinder?
Centrala faktorer för att bygga kapacitet är drivande och ansvarstagande aktörer, politiskt beslutade uppdrag, tillit mellan deltagande aktörer, att konflikter hanteras samt att ansvar och risker fördelas.
 - Med vilka metoder kan strategierna bygga upp sådan kapacitet i Göteborgs Stad?

Uppföljningen visade också att resurstilldelningen var olika stor för de olika strategierna och lämnade rekommendationen att ansvariga nämnder och styrelser skulle se över den.

2 Metod

Uppföljningen har genomförts vid avdelningen Stadsmiljö på miljöförvaltningen, av miljöutredare som inte själva arbetar med att driva och samordna miljö- och klimatprogrammet. Uppföljningen har genomförts enligt den process som tagits fram i projektet Process för uppföljning av miljö- och klimatprogrammet (Miljöförvaltningen, 2021b). Inriktningen på uppföljningen har anpassats efter resultatet av förra årets uppföljning.

Underlag för uppföljningen har samlats in på flera sätt:

- Intervjuer med strategiansvariga i september till oktober 2022.
- Läsning av respektive strategis sammanfattningsrapport 2022¹.
- Samtal med de miljöutredare som är ansvariga för att driva och samordna miljö- och klimatprogrammet.
- Deltagande i gemensamt möte för alla strategiansvariga i oktober 2022, där en preliminär analys av uppföljningen presenterades och kommenterades av strategiansvariga.

Intervjuerna har varit semistrukturerade med ett fåtal huvudfrågor, med syfte att både lära om arbetet med strategierna och att ge feedback på detta. Frågorna har anpassats för respektive strategi efter en inledande analys av sammanfattningsrapporterna och eventuell övrig information. Intervjuerna har primärt skett online.

I synnerhet ska årets uppföljning av strategiarbetet undersöka:

- hur de nämnder och styrelser som ansvarar för strategierna tagit sitt ansvar och prioriterat strategiarbetet samt gett det tillräckliga resurser.
- hur strategierna arbetat med följande punkter och vilka resultat det gett:
 - identifiera de viktigaste typerna av åtgärder för att nå programmets mål.
 - identifiera vad som hindrar att dessa åtgärder genomförs.
 - bygga kapacitet för att undanröja dessa hinder.
- vilka nya lösningar strategierna har bidragit till och hur övriga nämnder och bolag i staden medverkat till dessa.

¹ Strategierna lämnar årligen in en sammanfattningsrapport för till programledningen, ett arbetsmaterial som summerar läget inom respektive strategi.

3 Resultat

Uppgifter via rapporter, intervjuer, möten och kompletterande kommunikation med strategiansvariga samt programledning utgör underlag för rapportens analys och rekommendationer. Miljö- och klimatprogrammet samt några ytterligare dokument som citeras utgör ytterligare underlag.

Under resultat redovisas en kort sammanställning av uppgifter från de strategiansvarigas sammanfattningsrapporter och intervjuerna med de strategiansvariga. Sammanställningen är uppdelad i tre kategorier som är viktiga för att genomföra strategierna – resurser, arbetets inriktning och förutsättningar för strategiarbetet.

3.1 Resurser

Nedan redovisas tilldelningen av resurser som är specifikt dedikerade till strategiarbetet av respektive strategiansvarig nämnd respektive styrelse.

Agera föregångare

- 100% av en heltid, fördelat på två personer.

Förutsättningar för att leva hållbart

- 100% av en heltid, fördelat på en person.

Cirkulär ekonomi

- 100% av en heltid, fördelat på en person.

Finansiering för omställning

- 30% av en heltid, fördelat på en person.

Hållbart byggande

- 70% av en heltid, fördelat på en person.

Grön och robust stad

- 50% av en heltid, fördelat på två personer.

Hållbara transporter

- 50% av en heltid, fördelat på två personer.

3.2 Strategiarbetets inriktning

Agera föregångare

- Strategin identifierar hinder och lösningar, men har inte kommit så långt med att driva på för praktiskt genomförande av lösningarna.

- Strategin arbetar med hinder som idag gör det svårt för staden att genomföra nödvändiga åtgärder för att nå miljö- och klimatprogrammets mål.
- Hindren handlar primärt om styrning, ledning och organisation på olika nivåer i staden.

Förutsättningar för att leva hållbart

- Strategin identifierar hinder och lösningar, och driver även på för att genomföra dessa lösningar.
- Strategin arbetar med hinder som idag gör det svårt för staden att genomföra nödvändiga åtgärder för att nå miljö- och klimatprogrammets mål.
- Flera olika typer av hinder har identifierats. De handlar om kunskapsbrister inom staden, styrning och ledning, kommunikation och samverkan, samt resursbrist.

Cirkulär ekonomi

- Strategin identifierar hinder och lösningar, och driver även på för att genomföra dessa lösningar.
- Strategin arbetar med hinder som idag gör det svårt för staden att genomföra nödvändiga åtgärder för att nå miljö- och klimatprogrammets mål.
- Hindren handlar om stadens organisation, styrning och ledning, samt om vilka resurser som görs tillgängliga för omställningsarbetet.

Finansiering för omställning

- Strategin identifierar hinder och lösningar.
- Strategin arbetar med hinder som idag gör det svårt för staden att genomföra nödvändiga åtgärder för att nå miljö- och klimatprogrammets mål.
- Hindren handlar om styrning och ledning, organisation och om samverkan inom staden.

Hållbart byggande

- Strategin identifierar hinder och lösningar, och driver även på för att genomföra dessa lösningar.
- Strategin arbetar med hinder som idag gör det svårt för staden att genomföra nödvändiga åtgärder för att nå miljö- och klimatprogrammets mål.
- Hindren handlar om styrning och ledning inom staden och de bolag samt förvaltningar som bygger. De handlar också om att tekniker och metoder inte finns på marknaden eller att de är svåra att skala upp.

Grön och robust stad

- Strategin identifierar hinder. Under hösten 2022 har strategin börjat identifiera lösningar.

- Strategin arbetar med hinder som idag gör det svårt för staden att genomföra nödvändiga åtgärder för att nå miljö- och klimatprogrammets mål.
- Hindren handlar om styrning och ledning, samt om kunskapsbrister.

Hållbara transporter

- Strategin identifierar hinder och lösningar.
- Strategin arbetar med hinder som idag gör det svårt för staden att genomföra nödvändiga åtgärder för att nå miljö- och klimatprogrammets mål.
- Hindren handlar om styrning och ledning, kunskap och kommunikation, samt om samverkan med externa aktörer.

3.3 Förutsättningar för strategiarbetet

Agera föregångare

- Strategiansvariga menar att strategiarbetet hindras av otillräcklig kommunikation av dels strategiarbetet, dels hela stadens miljö- och klimatomställningsarbete. De föreslår som lösning att det etableras en strategisk kommunikationsfunktion kopplad till hela stadens miljö- och klimatomställningsarbete.
- De personella resurserna räcker inte till för att genomföra strategiarbetet enligt miljö- och klimatprogrammets ambitionsnivå.

Förutsättningar för att leva hållbart

- Strategin har identifierat att det saknas ett strategiskt och operativt kommunikationsstöd för hur stadens invånare ska nås. Idag finns olika syn i staden på vem som ska sköta detta och hur dessa frågor ska kommuniceras.
- De personella resurserna räcker inte till för att genomföra strategiarbetet enligt miljö- och klimatprogrammets ambitionsnivå. Det behövs ytterligare en person som är med och driver strategiarbetet. Denna person kan vara placerad på ansvarig förvaltning eller på annan plats i staden.

Cirkulär ekonomi

- Det saknas formellt avsatt tid och uppdrag för andra verksamheter i staden för att delta i strategiarbetet samt genomföra lösningar.
- Det saknas personer med uppdrag att arbeta i mellanrummet mellan strategiskt planerande och operativt genomförande, något som skulle underlätta och skynda på genomförande i de fall där tydligt uppdrag saknas hos någon förvaltning eller bolag.

Finansiering för omställning

- De personella resurserna räcker inte till för att genomföra strategin enligt miljö- och klimatprogrammets ambitionsnivå. Mer arbetstid behövs, liksom ytterligare en person som deltar i strategiarbetet.

Hållbart byggande

- Miljö- och klimatprogrammet är inte känt och implementerat fullt ut i alla organisationer.
- Strategiansvarig menar att det inom biologisk mångfald saknas tydlighet i vad som ska uppnås, hur vi i staden kan både se helheten och vad vi ska fokusera på för att nå hög nytta.
- Strategiansvarig menar att strategiarbetet hindras av brist på medel tillgänglig för till exempel konsultuppdrag, i synnerhet för uppdrag som gynnar flera strategier. En möjlig lösning är att etablera en central pott där strategierna kan äska medel för konsultuppdrag. Det är inte självklart att bolagen eller förvaltningarna själva ska stå för dylikt.
- Strategierna har inte resurser att samordna lösningar för behov som är gemensamma för flera strategier.

Grön och robust stad

- Strategin saknar tillräckliga personella resurser för att genomföra strategin enligt miljö- och klimatprogrammets ambitionsnivå.
- Omorganisationen till den nya organisationen för stadsutveckling har minskat fokus på arbetet med strategin inom förvaltningen.

Hållbara transporter

- Omorganisationen till den nya organisationen för stadsutveckling har minskat fokus på arbetet med strategin inom förvaltningen.
- Strategiansvarig menar att det saknas resurser för att praktiskt driva på implementering av lösningar från strategiarbetet.

4 Analys och rekommendationer

Syftet med strategierna är att skapa förutsättningar för staden att nå målen i miljö- och klimatprogrammet, det vill säga att bygga kapacitet att genomföra de åtgärder som krävs. Ofta finns det hinder i vägen för dessa åtgärder. Staden behöver kapacitet att övervinna hindren. Se avsnitt 2 Bakgrund för en närmare beskrivning av vilken inriktning strategiarbetet ska ha.

Uppföljningen bedömer att alla strategier arbetar på rätt nivå – med att bygga kapacitet för att undanröja hinder mot att genomföra nödvändiga åtgärder. Många av de hinder som hittills identifierats inom strategiarbetet handlar om styrning och ledning inom staden.

Strategierna har kommit olika långt. Några driver på för att genomföra lösningar, flera arbetar med att identifiera lösningsförslag och strategin Grön och robust hade i början av hösten identifierat hinder och har sedan arbetat med att ta fram lösningsförslag.

Att flera mål och delmål i miljö- och klimatprogrammet är utmanande att nå till 2030 innebär höga krav på kapacitet, vilket i sin tur innebär en hög ambitionsnivå för såväl strategiarbetet som programmet i sin helhet.

Den höga ambitionsnivån motsvaras varken av de resurser arbetet i strategierna tilldelas, den prioritet arbetet ges eller av den kunskap som finns i staden om strategiernas funktion och utmaningar.

4.1 Tydliggör strategiernas roll

Den föregående uppföljningen rekommenderade att intentionen med strategierna skulle konkretiseras, dels generellt, dels per strategi. Detta har ännu inte genomförts fullt ut. Det fanns framförallt två anledningar till rekommendationen. För det första fanns i det tidiga strategiarbetet en tendens att lösa och arbeta med aktuella, operativa frågor, snarare än att strategiskt bygga kapacitet. För det andra fanns det olika uppfattningar och frågor om strategiernas roll bland de som arbetade med strategierna.

Uppföljningen bedömer att strategiarbetet idag är fokuserat på att bygga kapacitet för att kunna genomföra de åtgärder som behövs för att nå miljö- och klimatprogrammets mål. Strategierna arbetar nu alltså i stor utsträckning enligt miljö- och klimatprogrammets intention.

Dock finns det fortfarande olika syn på och frågetecken kring strategiernas roll. Ett exempel är vilken typ av frågor strategierna ska arbeta med - vad kapacitetsbyggande innebär. Ett annat exempel är var strategiernas ansvar slutar, till exempel när och hur de ska lämna över de lösningar de driver till andra aktörer i staden.

Det finns dessutom bristande kunskap om strategiernas roll och syfte generellt i stadens organisation. De strategiansvariga och programledningen uppmärksammar att kunskapen om dels strategierna och deras roll, dels miljö- och klimatprogrammet i sin helhet, är låg i många delar av staden. Det innebär till exempel att strategiansvariga behöver förklara strategierna, varför andra delar av staden ska medverka och vad syftet med det är. Det försvårar strategiernas uppdrag, då de är beroende av samverkan, inte minst i genomförandet av de lösningar som de föreslår.

Vidare kan beskrivningen av strategierna i miljö- och klimatprogrammet tolkas på olika sätt. Nu när strategiarbetet har pågått i över ett år och det finns mer erfarenhet av vad det innebär i praktiken är det möjligt att uppdatera och konkretisera beskrivningen.

Rekommendationer:

- Ta fram en tydligare beskrivning av strategiernas roll och syfte. Beskrivningen bör kortfattat och konkret beskriva strategiernas syfte, funktion och ansvar. Den ska ge praktisk vägledning i strategiarbetet utan att begränsa – det ingår i strategiernas uppdrag att hitta nya lösningar och då behövs frihet. Beskrivningen ska även utformas för att kommunicera strategiernas roll med övriga staden. Den bör formuleras i samarbete mellan programledningen och de strategiansvariga för att säkerställa att den blir praktiskt användbar i genomförandet av strategierna. Beskrivningen ska användas dels för att informera staden om strategiernas roll, dels för att vägleda de strategiansvariga och programledningen i deras arbete med strategierna.
- Stadens förvaltningar och bolag bör öka sin kunskap om strategierna och deras roll, samt om miljö- och klimatprogrammet i sin helhet. Framför allt bör de öka sin kännedom om alla förvaltningars och bolags ansvar att medverka, samt hur de kan göra det. Uppföljningen bedömer att flera av de andra rekommendationerna kommer att höja kunskapen, till exempel en tydligare beskrivning av strategiernas roll och att staden från centralt håll tydliggör hela stadens ansvar att medverka. Miljö- och klimatnämnden och programledningen bör också generellt se över om detta behöver kompletteras med ytterligare någon insats.

4.2 Tilldela strategiarbetet mer resurser

Flera av de strategiansvariga lyfter resursbrist som ett av de viktigaste hindren mot att genomföra respektive strategi. Det yttrar sig främst genom att för lite arbetstid och/eller personal med kompletterade kompetenser är avsatt för att kunna genomföra strategierna med den höga ambitionsnivå som krävs för att nå miljö- och klimatprogrammets mål. Resursbrist hindrar strategierna från att ta fram och driva igenom lösningar tillräckligt snabbt för att de ska ge nödvändig effekt för att nå målen till 2030.

Det behövs mer resurser för att öka kapaciteten, att förankra strategiarbetet och samverka inom staden, att samverka utanför staden, att driva på implementering av lösningar, att täcka områden som idag inte täcks av linjearbete eller strategier etcetera.

Uppföljningen visar på olika former av resursbehov för arbetet i samtliga strategier. Uppföljningen bedömer att de flesta behöver ytterligare arbetstid och vissa ytterligare personal. Strategiansvarig för Hållbart byggande ser i nuläget inget sådant behov, men påpekar att det kan finnas behov av medel för konsulttjänster som är gemensamma för strategierna. Strategiansvarig för Cirkulär ekonomi har inlett en process för att äska pengar för två ytterligare tjänster.

Rekommendationer:

- De ansvariga nämnderna och styrelserna bör tilldela strategierna tillräckliga resurser för att de ska kunna genomföra sina uppdrag enligt den ambitionsnivå som målen kräver. Vilka behoven är i detalj bör utredas inom respektive ansvarig förvaltning eller bolag i samverkan med de strategiansvariga.
- Miljö- och klimatnämnden bör tilldela programledningen resurser för ett utökat processledningsstöd till strategierna, som kan bidra till att praktiskt driva på implementeringen av de lösningar strategierna tar fram. Detta stöd kan exempelvis placeras inom programledningen, men även andra lösningar bör övervägas. Hur det här stödet ska utformas bör utredas i samverkan med de strategiansvariga.
- Behovet av gemensamma medel för till exempel konsult hjälp för de olika strategierna bör undersökas.

4.3 Prioritera strategiarbetet högre och tydliggör samtliga förvaltningars och bolags ansvar

Strategiarbetet hindras ofta av att det prioriteras lägre än grunduppdrag, ägardirektiv, uppdrag i budget eller uppdrag från kommunfullmäktige. Detta förekommer både hos strategiansvariga verksamheter samt hos förvaltningar och bolag som behöver medverka i strategiarbetet.

Det är nödvändigt att alla berörda förvaltningar och bolag medverkar i strategiarbetet, eftersom de hinder som strategierna ska avhjälpa som regel är tvärgående och berör flera delar av staden. Förvaltningar och bolag behöver medverka när det efterfrågas av de strategiansvariga, både för att ta fram lösningar och för att testa och implementera dessa lösningar.

Rekommendationer:

- Staden bör tydliggöra att strategiarbetet, och miljö- och klimatprogrammet i sin helhet, ska prioriteras, både av de strategiansvariga förvaltningarna och bolagen och av övriga förvaltningar och bolag som behöver delta i strategiarbetet när det efterfrågas. Detta kan till exempel göras genom att justera förvaltningars reglementen och bolags ägardirektiv.
- De strategiansvariga nämnderna och styrelserna bör se till att strategiarbetet får tillräcklig prioritet, till exempel genom direkt rapportering från strategin till nämnd, styrelse, direktör eller vd. Detta kan bland annat ske genom att de strategiansvarigas årliga sammanfattningsrapport går till ansvarig nämnd respektive styrelse och genom att de strategiansvariga rapporterar om strategiarbetets inriktning, arbetssätt, resultat och utmaningar på nämnd- respektive styrelsemöte.

4.4 Ge mer praktiskt stöd till strategiarbetet från programledningen

Programledningen ger idag huvudsakligen process- och metodstöd till strategiarbetet samt samordnar det. Flera av de strategiansvariga efterfrågar mer praktiskt stöd genom att programledningen deltar mer direkt i strategiarbetet och medverkar i att lösa konkreta frågor som uppstår. Vilken typ av stöd som behövs varierar mellan olika strategier och de hinder respektive lösningar som de arbetar med.

Flera av de strategiansvariga pekar på ett behov av strategisk kommunikation av arbetet med strategierna och miljö- och klimatprogrammet som helhet, både inom staden och externt. Uppföljningen bedömer att en stärkt kommunikation kan bidra till att öka kunskapen om och engagemanget i strategiarbetet, samt skapa bättre förutsättningar för övriga staden att medverka i det.

Rekommendationer:

- Programledningen bör medverka mer direkt i strategiarbetet och ge mer praktiskt stöd i diskussioner om lösningar och förankring och implementering av dem. Hur detta genomförs bör vara flexibelt och utvecklas tillsammans med de strategiansvariga för att passa deras behov.
- Miljö- och klimatnämnden bör skapa en lösning för ett kontinuerligt, strategiskt kommunikationsstöd för arbetet i strategierna, koordinerat med kommunikationen av arbetet med miljö- och klimatprogrammet i sin helhet. Lösningens utformning och inriktning bör planeras i samverkan mellan programledningen och de strategiansvariga.

4.5 Täck luckor i strategiarbetet

Strategierna måste i sitt arbete prioritera de viktigaste hindren mot att genomföra åtgärder som krävs för att nå miljö- och klimatprogrammets mål. Det ingår inte i uppföljningen att göra en heltäckande analys av detta, men uppföljningen bedömer att strategierna i stor utsträckning arbetar med de viktigaste hindren.

Uppföljningen har dock identifierat att det finns områden som innebär utmaningar för möjligheten att nå miljö- och klimatprogrammets klimatmål, som i nuläget inte täcks av strategiarbetet i tillräcklig grad. Klimatmålet omfattar hela göteborgsamhällets klimatpåverkan och av den står hushållen för en betydande del. För Sverige som helhet står hushållen för cirka 60 procent av de utsläppen sett i ett konsumtionsperspektiv (Naturvårdsverket, 2022).

Hushållens konsumtion kan delas in i fyra kategorier: transporter, livsmedel, boende och övrigt. Strategin Hållbara transporter täcker in kategorin transporter, men livsmedel, övrig konsumtion och privata byggnader täcks inte i tillräcklig grad av strategiarbetet i nuläget.

På grund av stadens bristande rådighet inom dessa områden behöver staden söka nya vägar, genom att till exempel samverka med näringslivet och utforska nya former av lokala åtgärder för hållbar konsumtion i större utsträckning. Miljöförvaltningens rapport Ett hållbart livsmedelssystem ur ett cirkulär-ekonomiskt perspektiv (Fermiskog & Dahlin, 2022) ger rekommendationer om hur staden kan styra mot ett hållbart lokalt livsmedelssystem. För att nå klimatmålet i miljö- och klimatprogrammet behövs även förändrade matkonsumtionsmönster i Göteborg.

Det är i sammanhanget viktigt att notera att information är ett otillräckligt styrmedel och att det krävs förändrade förutsättningar för hållbar konsumtion, till exempel genom förändringar i utbud, marknadsföring och normer. Detta konstateras också i rapporten Leva hållbart från strategin Förutsättningar för att leva hållbart (Lund, 2022).

Strategin Hållbart byggande fokuserar på byggnader som ägs av stadens förvaltningar och bolag, till exempel allmännyttans bostadshus. Ingen av strategierna arbetar idag med privata byggnader, trots att dessa utgör en betydande del av byggnadsbeståndet. Det strategin gör påverkar dock även den privata marknaden, som kan ta till sig av utvecklingsinsatserna. Detta gäller främst flerbostadshus och inte villor.

Rekommendationer:

- Mer fokus bör läggas på att ta fram lösningar för att skapa förutsättningar för hållbar livsmedelskonsumtion och övrig konsumtion. Det här är ett område där staden traditionellt sett har liten rådighet, vilket gör att nya innovativa lösningar och nya sätt att samverka med näringslivet behöver fortsätta utforskas och testas. Förändrade styrmedel nationellt och på EU-nivå kan underlätta att nå målen. Därför bör staden också driva på för detta. Flera strategier kan spela en roll inom detta, till exempel Agera föregångare och Förutsättningar att leva hållbart.

5 Referenser

- Fermskog, K., & Dahlin, J. (2022). *Ett hållbart livsmedelssystem ur ett cirkulärekoniskt perspektiv (2022:03)*. Göteborg: Miljöförvaltningen, Göteborgs Stad.
- Lund, T. (2022). *Leva hållbart*. Göteborg: Demokrati och medborgarservice, Göteborgs Stad.
- Miljöförvaltningen. (2021a). *Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030*. Göteborg: Miljöförvaltningen, Göteborgs Stad.
- Miljöförvaltningen. (2021b). *Resultatrapport för projektet Process för uppföljning av miljö och klimatprogrammet*. Göteborg: Miljöförvaltningen, Göteborgs Stad.
- Miljöförvaltningen. (2022). *Uppföljning av miljö- och klimatprogrammets strategier 2021*. Göteborg: Miljöförvaltningen, Göteborgs Stad.
- Naturvårdsverket. (den 18 11 2022). *Konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp per person och år*. Hämtat från Naturvårdsverket:
<https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/konsumtion/vaxthusgaser-konsumtionsbaserade-utslapp-per-person>

Miljöförvaltningen

Box 7012, 402 31 Göteborg

Telefon, växel: 031-365 00 00

E-post: miljoforvaltningen@miljo.goteborg.se